

284.1
K844
1880

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF ILLINOIS

284.1
K844
1880

N. Forsander — №1788.

94,811

KORSBANERET.

In hoc signo vinces.

KRISTLIG KALENDER

FÖR

1880.

UTGIFVEN AF

P. P. OCH C. A. S.

"I vår Guds namn rese vi baneret upp."

FÖRSTA ÅRGÅNGEN.

MED SEX PLANCHER.

CHICAGO.
ENANDER & BOHMANS FÖRLAG.

Entered, according to Act of Congress, in the year 1879, by

ENANDER & BOHMAN,

in the Office of the Librarian of Congress, at Washington, D. C.

Blomgren Bros. & Co. Electrotypers, Chicago.

284.1
K844
1880

INNEHÅLL.

25543 Augustana Col. Lib. X 1880-86, 1888-95, 1897-1933, 1935
1935-39 c 41 Copy 1

1880	Söndag	Måndag	Tisdag	Onsdag	Thorsdag	Fredag	Lördag
Januari	...	...	...	...	1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17
	18	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29	30	31
Februari	1	2	3	4	5	6	7
	8	9	10	11	12	13	14
	15	16	17	18	19	20	21
	22	23	24	25	26	27	28
	29	...	...	...	...	...	...
Mars	...	1	2	3	4	5	6
	7	8	9	10	11	12	13
	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27
	28	29	30	31	...	...	...
April	...	...	...	...	1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17
	18	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29	30	...
Maj	...	...	...	...	...	...	1
	2	3	4	5	6	7	8
	9	10	11	12	13	14	15
	16	17	18	19	20	21	22
	23	24	25	26	27	28	29
	30	31	...	...	...	...	...
Juni	...	...	1	2	3	4	5
	6	7	8	9	10	11	12
	13	14	15	16	17	18	19
	20	21	22	23	24	25	26
	27	23	29	30	...	...	...

1880	Söndag	Måndag	Tisdag	Onsdag	Thorsdag	Fredag	Lördag
Juli	...	...	...	...	1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17
	18	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29	30	31
Augusti	1	2	3	4	5	6	7
	8	9	10	11	12	13	14
	15	16	17	18	19	20	21
	22	23	24	25	26	27	28
	29	30	31	...	...	...	...
September	...	...	...	1	2	3	4
	5	6	7	8	9	10	11
	12	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24	25
	26	27	28	29	30	...	..
Oktober	...	...	...	...	...	1	2
	3	4	5	6	7	8	9
	10	11	12	13	14	15	16
	17	18	19	20	21	22	23
	24	25	26	27	28	29	30
	31	...	...	...	...	...	...
November	...	1	2	3	4	5	6
	7	8	9	10	11	12	13
	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27
	28	29	30	...	...	..	...
December	...	...	...	1	2	3	4
	5	6	7	8	9	10	11
	12	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24	25
	26	27	28	29	30	31	.

BIBEL-KALENDER

FÖR

1880.

JANUARI — 31 DAGAR.

1 Th. Si, jag är med dig, ehvart du far, och skall icke öfvergifva dig, till dess jag gör allt det jag dig sagt hafver. 1 Mos. 28: 15.

2 F. Si, jag är när eder alla dagar intill verldens ända. Matth. 28: 20.

3 L. Frukta dig intet, du klena hjord, ty eder Faders goda vilja är så, att Han vill gifva eder riket. Luc. 12: 33.

4 S. Jesu Christi, Guds Sons, blod renar oss af alla synder. 1 Joh. 1: 7.

5 M. Deras hjerta, som Herren söka, glädje sig. Ps. 105: 3.

6 T. Tänken uppå hans underliga verk, som Han gjort hafver, uppå hans under och uppå hans ord. Ps. 105: 5.

7 O. Herre, tänk på mig efter den nåd, som du ditt folk lofvat hafver. Bevisa oss din hjelp. Ps. 106: 4.

8 Th. Fadren älskar Sonen, och allt hafver Han gifvit Honom i händer. Joh. 3: 35.

9 F. Hvilken som tror Sonen, han hafver evinnerligt lif, men den som icke tror Sonen, han skall icke få se lifvet, utan Guds vrede blifver öfver honom. Joh. 3: 36.

10 L. Såsom Fadren uppväcker de döda och gör dem lefvande, så gör ock Sonen lefvande hvem Han vill. Joh. 5: 21.

11 S. Hvilken som icke hedrar Sonen, han hedrar icke Fadren, som Honom sändt hafver. Joh. 5: 23.

12 M. Såsom I nu annammat hafven Herren Jesus Christus, så vandren i Honom. Col. 2: 6.

13 T. Det är ett fast ord och i all måtto väl värdt, att man det annammar, att Christus Jesus är kommen i verlden till att frälsa syndare, bland hvilka jag är den förnämligaste. 1 Tim. 1: 15.

14 O. All Skrift af Gud utgifven är nyttig till lärdom, till straff, till bättring, till tuktan i rättfärdighet. 2 Tim. 3: 16.

15 Th. Genom tron vardt Abraham lydig, då han kallad vardt till att utgå i det land, som han få skulle till arfs, och for ut och visste icke, hvar han komma skulle. Ebr. 11: 8.

16 F. Genom tron, då Moses var stor vorden, nekade han sig vara Pharaos dotterson. Ebr. 11: 24.

17 L. Genom tron öfvergaf han Egypten, intet fruktande konungens vrede, ty han höll sig vid den han icke såg, såsom han Honom sett hade. Ebr. 11: 27.

18 S. Efter vi nu hafva omkring oss en så stor hop med vittnen, låtom oss aflägga synden, som alltid låder vid oss och göra oss tröga, och låtom oss med tålamod löpa i den kamp, som oss förelagd är. Ebr. 12: 1.

19 M. Tänken på Honom, som af syndare sådan gensägelse led emot sig, att I icke tröttens i edert sinne, gifvande eder utöfver. Ebr. 12: 3.

20 T. Så låtom oss nu genom Honom alltid offra Gud lofoffer, det är läpparnes frukt, de hans namn bekänna. Ebr. 13: 15.

21 O. Blifven faste i broderlig kärlek. Ebr. 13: 1.

22 Th. Förgäten icke att herbergera, ty dermed hafva somliga fått änglar, ovetande, till herberges. Ebr. 13: 2.

23 F. Tänken på dem, som bundne äro, såsom medbundne, och på dem, som bedröfvelse lida, såsom de der ock af lekamen äro. Ebr. 13: 3.

24 L. Så säger Herren, din förlossare, den helige i Israel: Jag är Herren din Gud, den dig lärer, hvad nyttigt är, och leder dig på den vägen som du går. Es. 48: 17.

25 S. O, att du ville akta uppå mina bud, så skulle din frid vara såsom en vattuström, och din rättfärdighet såsom hafvets våg. Es. 48: 18.

26 M. De hade ingen törst, då Han ledde dem i öknen; Han lät dem flyta vatten ut af bergsklippan, Han klöf bergsklippan och det rann ut vatten. Es. 48: 21.
27 T. Jag skall göra alla mina berg till vägar, och mina stigar skola trampade varda. Es. 49: 11.
28 O. Herren hafver hugsvalat sitt folk och förbarmat sig öfver sina elända. Es. 49: 13.
29 Th. Si, uppå händerna hafver jag upptecknat dig, dina murar äro alltid för mig. Es. 49: 16.
30 F. Jag väntar efter Herren, min själ väntar, och jag hoppas uppå hans ord, Ps. 130: 5.
31 L. Och han skall förlossa Israel ifrån alla hans synder. Ps. 130: 8.

FEBRUARI — 29 DAGAR.

1 S. Du måste gå öfver Jordan, att du inkommer och tager landet in, som Herren eder Gud eder gifvit hafver, att I det intaga och deruti bo skolen. 5 Mos. 11: 31.
2 M. Du kommer icke in i landet till att besitta det för din rättfärdighet, eller för ditt hjertas fromhet skull — utan på det Herren skall fullkomna det ord, som Han dina fäder, Abraham, Isaak och Jacob svurit hafver. 5 Mos. 9: 5.
3 T. Smaken och sen, huru ljuflig Herren är, säll är den, som tröstar uppå Honom. Ps. 34: 9.
4 O. Hvar och en, som åkallar Herrans namn skall varda salig. Rom. 10: 13.
5 Th. Dragen icke uti främmande ok med de otrogna, ty hvad hafver rättfärdigheten beställa med orättfärdigheten? Eller hvad delaktighet hafver ljuset med mörkret? 2 Cor. 6: 14.
6 F. Den sorg, som är efter Guds sinne, kommer åstad bättring till salighet, den man icke ångrar; men verldens sorg kommer åstad döden. 2 Cor. 7: 10.
7 L. Vinnläggen eder att hålla Andens enhet genom fridens band. Eph. 4: 3.
8 S. Herren sade: Så visst som jag lefver, så skall all verlden vara full af Herrens herrlighet. 4 Mos. 14: 21.
9 M. Så din säd om morgonen, och håll icke upp med din hand om aftonen, ty du vet icke, hvilketde-

ra bättre lyckas kan, och om båda lyckades, så vore det dess bättre. Pred. 11: 6.

10 T. Vi hafva här ingen varaktig stad, men vi söka den tillkommande. Ebr. 13: 14.

11 O. Rike och fattige måste vara ibland hvarannan. Herren hafver gjort dem alla. Ordspr. 22: 2.

12 Th. Möda dig icke till att varda rik. Ordspr. 23: 4.

13 F. Liksom en fågel bortfar och en svala flyger, alltså biter intet en oförtjent banna. Ordspr. 26: 2.

14 L. Det är bättre, att du intet lofvar, än att du icke håller det du lofvar. Pred. 5: 4.

15 S. Det är ingen menniska på jorden, som godt gör och icke syndar. Pred. 7: 21.

16 M. Förrän bergen vordo och jorden och verlden skapade blefvo, är du Gad af evighet till evighet. Ps. 90: 2.

17 T. Genom tron besinna dig, att verlden är fullbordad genom Guds ord, så att allt, det man ser, är vordet af intet. Ebr. 11: 3.

18 O. Menar du, att någon kan så hemligen fördölja sig, att jag icke kan se honom? säger Herren. Är jag icke den, som uppfyller himmel och jord? säger Herren. Jerem. 23: 24.

19 Th. Låtom oss icke begära fåfängligt pris. Gal. 5: 26.

20 F. Stort sinne går före fallet. Ordspr. 16: 18.

21 L. Den, som Herren fruktar, han hafver ett tryggt fäste, och hans barn varda också beskärmade. Ordspr. 14: 26.

22 S. En menniska kan icke bestå rättfärdig för Gud. Täckes Honom träta med honom, så kan han icke svara Honom ett emot tusen. Job 9: 2, 3.

23 M. Hvar och en blifve uti den kallelse, i hvilken han kallad är. 1 Cor. 7: 20.

24 T. Med Gud vilja vi mäktiga ting göra. Han skall förtrampa våra fiender. Ps. 60: 14.

25 O. Detta är den förtröstan, som vi hafva till Honom, att om vi bedja något efter hans vilja, så hörer Han oss. 1 Joh. 5: 14.

26 Th. Vänden eder till Herren eder Gud, ty Han är nådelig, barmhertig, tålig och af stor mildhet och låter sig snart ångra straffet. Joel 2: 13.

27 F. I skolen icke låta kalla eder rabbi, ty en är eder Mästare, Christus. Matth. 23: 8.

28 L. Deraf att Christus vardt pint och frestad, kan Han hjelpa dem, som frestas. Ebr. 2: 18.

29 S. Lärer göra det godt är, farer efter det, som rätt är, hjelper dem förtryckta, skaffer dem faderlösa rätt, och hjelper enkones sak. Es. 1: 17.

MARS — 31 DAGAR.

1 M. Min lärdom är icke min, utan hans, som mig sändt hafver. Hvilken som vill lyda hans vilja, han varder förnimmande om denna lärdom är af Gud, eller om jag talar af mig sjelf. Joh. 7: 16, 17.

2 T. Herre, dina ögon se efter tron. Jerem. 5: 3.

3 O. Jesus Christus hafver borttagit döden och hafver framburit lifvet och ett oförgängligt väsende i ljuset genom evangelium. 2 Tim. 1: 10.

4 Th. Hela du mig Herre, så varder jag hel. Hjelp du mig, så är mig hulpet, ty du är min berömmelse. Jerem. 17: 14.

5 F. Den tid skall komma och är nu allaredan, att de döda skola höra Guds Sons röst, och de henne höra, de skola lefva. Joh. 5: 25.

6 L. Såsom Fadren hafver lif i sig sjelf, så hafver Han ock gifvit Sonen att hafva lif i sig sjelf. Joh. 5: 26.

7 S. Lider någon såsom en christen, skämme han sig icke, utan prise Gud för den delen. 1 Petr. 4: 16.

8 M. De vågor i hafvet äro stora och fräsa grufveligen, men Herren är ännu större i höjden. Ps. 93: 4.

9 T. Kött och blod kunna icke ärfva Gnds rike. 1 Cor. 15: 50.

10 O. Christus hafver i sitt kötts dagar offrat bön och åkallan med starkt rop och tårar till Honom, som Honom frälsa kunde ifrån döden. Ebr. 5: 7.

11 Th. Vår Herres Jesu Christi tålamod räknen för eder salighet. 2 Petr. 3: 15.

12 F. Det höfdes Honom, för hvilkens skull allting är, och genom hvilken allting är, den der många barn till herrlighet fört hade, att Han deras salighetshöfding skulle genom lidande fullkommen göra. Ebr. 2: 10.

13 L. Den som mig förnekar för menniskor, honom skall jag ock förneka för min Fader, som är i himmelen. Matth. 10: 33.

14 S. Christus hafver förlossat oss ifrån lagens förbannelse, då Han vardt en förbannelse för oss, ty det är skrifvet: Förbannad vare hvar och en, som hänger på träd. Gal. 3: 13.

15 M. Christus är för våra synders skull utgifven och för vår rättfärdighets skull uppväckt. Rom. 4: 25.

16 T. Honom bära alla profeterna vittnesbörd, att hvar och en som tror på Honom, han skall få syndernas förlåtelse genom hans namn. Ap. G. 10: 43.

17 O. Välsignelsens kalk, den vi välsigna, är icke den Christi blods delaktighet? Det brödet, som vi bryta, är icke det Christi lekamens delaktighet? 1 Cor. 10: 16.

18 Th. Herren skall frälsa de gudaktiga af frestelsen men behålla de orättfärdiga till domedag till att pinas. 2 Petr. 2: 9.

19 F. Herre, lär oss betänka, att vi dö måste, på det vi må förståndige varda. Ps. 90: 12.

20 L. Dömen icke, förrän tid är, till dess Herren kommer, hvilken ock skall låta komma det i ljuset, som i mörkret fördoldt är, och uppenbara hjertats anslag. 1 Cor. 4: 5.

21 S. Om jag sitter i mörkret, så är dock Herren mitt ljus. Mich. 7: 8.

22 M. Eder Gud kommer och skall hjelpa eder. Es. 35: 4.

23 T. Han är sargad för våra missgerningars skull och slagen för våra synders skull. Es. 53: 5.

24 O. Näpsten ligger uppå Honom, på det vi skulle frid hafva, och genom hans sår äro vi helade. Es. 53: 5.

25 Th. Ingen hafver någon tid sett Gud; ende Sonen, som är i Fadrens sköte, Han hafver det kungjort. Joh. 1: 18.

26 F. Så sannt som jag lefver, säger Herren, jag hafver ingen lust till den ogudaktiges död, utan att den ogudaktige omvänder sig ifrån sitt onda väsende och lefver. Hes. 33. 11.

27 L. Ingen kan tjena två herrar. I kunnen icke tjena Gud och mammom. Luc. 16: 13.

28 S. Han kom till sitt eget, och hans egne annammade Honom icke. Joh. 1: 11.

29 M. Han var den allramest föraktade och vanvördade, full med värk och krankhet. Han var så föraktad, att man gömde bort ansigtet för Honom. Es. 53: 3.

30 T. Christus är fördenskull död för alla, att de, som lefva, skola icke nu lefva sig sjelfva, utan Honom, som för dem död och uppstånden är. 2 Cor. 5: 15.

31 O. Utan att hvetekornet, som faller i jorden, varder dödt, så blifver det allena, men varder det dödt, så bär det mycken frukt. Joh. 12: 2, 4.

APRIL — 30 DAGAR.

1 Th. Vi hafva icke fått denna verldens ande, utan den Ande. som är af Gud, att vi veta kunna, hvad oss af Gud gifvet är. 1 Cor. 2: 12.

2 F. I, så många som döpta ären till Christus, hafven eder iklädt Christus. Gal. 3: 27.

3 L. Ehvad i nu äten eller dricken, eller hvad I gören, så gören allt Gud till ära. 1 Cor. 10: 31.

4 S. Medan vi nu tid hafva, låt oss göra godt emot hvar man, men allramest emot dem, som våra medbröder äro i tron. Gal. 6: 10.

5 M. Jag vill gifva eder mun och visdom, der alla de, som sätta sig emot eder, icke skola kunna emotsäga, ej heller emotstå. Luc. 21: 15.

6 T. I verlden hafven I tvång, men varen vid en god tröst, jag hafver öfvervunnit verlden. Joh. 16: 33.

7 O. Hvar och en som tror, att Jesus är Christus, han är född af Gud. 1 Joh. 5: 1.

8 Th. Om du bekänner med din mun Jesus, att Han är Herren, och tror i ditt hjerta, att Gud hafver uppväckt Honom ifrån de döda, så varder du salig. Rom. 10: 9.

9 F. Omvänd du mig, så varder jag omvänd, ty du, Herre, är min Gud. Jerem. 31: 18.

10 L. Är Gud allenast Judarnas Gud? Är Han ock icke hedningarnas Gud? Jo, visserligen ock hedningarnas. Rom. 3: 29.

11 S. Så hålla vi nu det, att menniskan varder rättfärdig af tron utan lagens gerningar. Rom. 3: 28.

12 M. Lid och umgäll såsom en god Jesu Christi stridsman. 2 Tim. 2: 3.

13 T. Vishet är bättre än harnesk. Pred. 9: 18.

14 O. Välsignad skall du vara uti staden, välsignad på åkern. 5 Mos. 28: 3.

15 Th. Välsignad vare din korg och dina öfverlefvor. 5 Mos. 28: 5.
16 F. Herren hafver du det tillsagt i denna dag, att Han skall vara din Gud, och du skall vandra i hans vägar och hålla hans lag, bud och rätter och lyda hans röst. 5 Mos. 26: 17.
17 L. Herren hafver dig tillsagt i dag, att du skall vara hans eget folk, såsom han dig sagt hafver, att du skall hålla alla hans bud. 5 Mos. 26: 18.
18 S. Vi hafva en fast stad, murar och värn äro helsa. Es. 26: 1.
19 M. Herren stadfäste det han sagt hafver. 1 Sam. 1: 23.
20 T. Till strid hjelper icke, att man är stark. Pred. 9: 11.
21 O. Deras Förlossare är stark, Han heter Herren Zebaoth. Jerem. 50: 34.
22 Th. Han är stark och går det igenom. Job 12: 16.
23 F. Uti Herren hafver jag rättfärdighet och starkhet. Es. 45: 24.
24 L. Du skall på din väg säker vandra. Ordspr. 3: 23.
25 S. Jag vill göra ett fridsförbund med dem och borttaga alla onda djur utur landet, att de skola säkert bo i öknen och i skogen sofva. Hes. 34: 25.
26 M. Jag hafver icke fåfängt sagt till Jacobs säd: Söken mig. Es. 45: 19.
27 T. När de omvända sig i sin nöd till Herren, Israels Gud, och söka Honom, så skall Han låta sig finna. 2 Chrön. 15: 4.
28 O. Frukta dig intet, utan tala och tig icke. Ap. G. 18: 9.
29 Th. Förrän de ropa, vill jag svara, och medan de ännu tala, vill jag höra. Es. 65: 24.
30 F. Och Gud skall aftorka alla tårar af deras ögon, och ingen död skall sedan vara, icke heller gråt, icke heller rop, icke heller någon värk varder mer, ty det första är förgånget. Uppb. 21: 4.

MAJ — 31 DAGAR.

1 L. Du känner din tjenare, Herre, Herre. 2 Sam. 7: 20.
2 S. Lyften upp edra ögon och besen marken, ty hon begynner hvitna till skörd. Joh. 4: 35.
3 M. Gud vill, att alla menniskor skola frälsta varda och till sanningens kunskap komma. 1 Tim. 2: 4.

4 T. I Jesu namn skola sig böja alla knän, deras som i himmelen, på jorden och under jorden äro, och alla tungor skola bekänna, att Jesus Christus är Herren, Gud Fader till ära. Phil. 2: 10, 11.

5 O. Blifven i mig och mina ord i eder. Joh. 15: 7.

6 Th. Sina egna får kallar Han vid namn. Joh. 10: 3.

7 F. Evangelium är Guds kraft till salighet för alla dem, som tro. Rom. 1: 16.

8 L. Tron kommer af predikan och predikan af Guds ord. Rom. 10: 17.

9 S. Hvar och en som tror, att Jesus är Christus, han är född af Gud. Och hvar och en som älskar Honom, som födde, han älskar ock den, som är född af honom. 1 Joh. 5: 1, 2.

10 M. Derpå veta vi, att vi älska Guds barn, när vi älska Gud och hålla hans bud. 1 Joh. 5: 2.

11 T. Ty detta är kärleken till Gud, att vi hålla hans bud, och hans bud äro icke svåra. 1 Joh. 5: 3.

12 O. En af dem kom igen och prisade Gud med hög röst. Luc. 17: 15.

13 Th. En annan grund kan ingen lägga, än den som lagd är, hvilken är Jesus Christus. 1 Cor. 3: 11.

14 F. Herrens barmhertighet är hvar morgon ny. Klagov. 3: 23.

15 L. Hvilken som hörer mitt tal och tror Honom, som mig sändt hafver, han har evinnerligt lif. Joh. 5: 24.

16 S. På densamma tiden skola Davids hus och borgarna i Jerusalem hafva en fri och öppen brunn emot synder och orenhet. Zach. 13: 1.

17 M. Icke har Gud sändt sin Son i verlden, att Han skall döma verlden, utan på det att verlden skall varda salig genom Honom. Joh. 3: 17.

18 T. Menniskans Son är icke kommen, på det Han skall låta tjena sig, utan att Han vill tjena och gifva sitt lif till återlösning för många. Matth. 20: 28.

19 O. Af barns oeh spenabarns mun har du upprättat en makt. Ps. 8: 5.

20 Th. Allt hvad I gören med ord eller gerning, det gören allt i vår Herres Jesu Christi namn, och tacken Gud och Fadren genom Honom. Col. 3: 17.

21 F. Den som räcker sädesmannen det han sår, Han skall ock räcka eder brödet till att äta och skall föröka eder säd och låta växa eder rättfärdighetens frukt. 2 Cor. 9: 10.

22 L. På sistone, käre bröder, fröjden eder: varen fullkomne, trösten eder, varen ens sinnade, varen fridsamme, så blifver kärlekens och fridens Gud när eder. 2 Cor. 13: 11.

23 S. Herre min Gud, stora äro dina under och dina tankar, som du på oss bevisar; dig är ingen lik: jag vill förkunna dem och deraf säga, ändock de stå icke till att räkna. Ps. 40: 6.

24 M. Herrens barmhertighet vill jag ihågkomma, och Herrens lof, i allt det Herren oss gjort hafver, och det myckna goda med Israels hus, som Han dem gjort hafver, genom sin barmhertighet och stora mildhet. Es. 63: 7.

25 T. På den tiden skall Juda hulpen varda och Israel säker bo. Jerem. 23: 6.

26 O. Min Gud, var icke långt ifrån mig. Ps. 38: 22.

27 Th. Gud var i Christus och försonade verlden med sig sjelf. 2 Cor. 5: 19.

28 F. Tacken Fadren, som har oss beqväma gjort till att delaktiga vara i de heligas arfvedel i ljuset. Col. 1: 12.

29 L. Segren kommer af Herren. Ordspr. 21: 31.

30 S. Hvilken som törstar, han komme till mig och dricke. Joh. 7: 35.

31 M. Herre jag tror, hjelp min otro. Marc. 9: 24.

JUNI — 30 DAGAR.

1 T. Herrens tal är klart såsom genomluttradt silfver i en lerdegel, bepröfvadt sju gånger. Ps. 12: 7.

2 O. Medan I hafven ljuset, tron på ljuset, att I måtten blifva ljusets barn. Joh. 12: 36.

3 Th. Så vaken nu alltid och bedjen, att I mågen undfly allt detta, som komma skall, och bestå inför menniskans Son. Luc. 21: 36.

4 F. Menniskans hjertas uppsåt är ondt allt ifrån ungdomen. 1 Mos. 8: 21.

5 L. Skapa i mig, Gud, ett rent hjerta och gif mig en ny, viss anda. Ps. 51: 12.

6 S. Jag vill gifva min lag i deras hjerta, och i deras sinne vill jag skrifva den; och deras synder och orättfärdighet vill jag icke mer ihågkomma. Ebr. 10: 17.

7 M. I skolen ösa vatten med glädje ur helsobrunnen. Es. 12: 3.

8 T. Menniskans högmod skall omstörta henne; men ära skall upphöja den ödmjuke. Ordspr. 29: 23.

9 O. När du ser en, som tycker sig vis vara, om honom är det mindre hopp än om en dåre. Ordspr. 26: 12.

10 Th. De helbregda behöfva icke läkare, utan de kranka. Matth. 9: 12.

11 F. Herre, haf akt på mig. Jerem. 18: 19.

12 L. Si, den som Israel bevarar, Han är icke sömnig eller sofver. Ps. 121: 4.

13 S. Herren kallade Samuel, han svarade: Si här är jag. 1 Sam. 3: 4.

14 M. Så förlika dig nu med Honom och haf frid: derutaf skall du hafva mycket godt. Job 22: 21.

15 T. Si, om tröst var mig stor ängslan, men du lät dig vårda om min själ ganska hjertligen, att hon icke skulle förderfvas, ty du kastade alla mina synder bakom dig. Es. 38: 17.

16 O. Älsken icke med ord eller med tungan, utan med gerning och sanning. 1 Joh. 3: 18.

17 Th. Jag vill aldrig förgäta dina befallningar, ty du vederqvicker mig med dem. Ps. 119: 93.

18 F. Så finner du ju i ditt hjerta, att Herren din Gud dig lärt hafver, såsom en man lärer sin son. 5 Mos. 8: 5.

19 L. Varen vid ett godt mod, ty jag tror Gud, att så sker, som mig sagdt är. Ap. G. 27: 25.

20 S. Herre, bevara min mun och bevara mina läppar. Ps. 141: 3.

21 M. Lyft upp dina händer till Herren, för dina unga barns själar. Klag. V. 3: 19.

22 T. Upphöjen Herren vår Gud, tillbedjen vid hans fotapall, ty Han är helig. Ps. 99: 5.

23 O. Herren sade till Cain: Hvar är din broder Abel? Han svarade: Jag vet det icke. Skall jag taga vara på min broder? 1 Mos. 4: 9.

24 Th. Välsignen dem, som eder banna, och bedjen för dem, som eder orätt göra. Luc. 6: 28.

25 F. Stån och sen Herrens salighet, den med eder är. 2 Chrön. 20: 17.

26 L. Den som kif älskar, han älskar synd, och den sin dörr hög gör, han far efter olycka. Ordspr. 17: 19.

27 S. Den, som lägger harnesket uppå, skall icke så berömma sig, såsom den det aflagt hafver. Ordspr. 6: 6.
28 M. Fröjden eder i Herren alltid, och åter säger jag: Fröjden eder. Phil. 4: 4.
29 T. De der planterade äro uti Herrens hus, de skola i vår Guds gårdar grönskas. Ps. 92: 14.
30 O. Han skall föda sin hjord, såsom en herde; Han skall församla lammen i sin famn och bära dem i sitt sköte. Es. 40: 11.

JULI — 31 DAGAR.

1 Th. Visserligen är Herren på detta rum, och jag visste det icke. 1 Mos. 28: 16.
2 F. Herren förlossar sina tjenares själar, och alla de, som trösta på Honom, skola icke varda brottsliga. Ps. 34: 23.
3 L. Köpes icke fem sparfvar för två små penningar. Och en af dem är icke förgäten för Gud. Luc. 12: 6.
4 S. Älsken I mig, så hållen mina bud. Joh. 14: 15.
5 M. Si, Herrens öga ser uppå dem, som frukta Honom, dem som uppå hans godhet trösta. Ps. 33: 18.
6 T. Gud är icke de dödas, utan de lefvandes Gud. Luc. 20: 38.
7 O. Statt upp, Herre Gud, upphäf din hand; förgät icke den elända. Ps. 10: 12.
8 Th. Hvar och en bevise godhet och barmhertighet uppå sin broder. Zach. 7: 9.
9 F. Ingen tänke något ondt emot sin broder i sitt hjerta. Zach. 7: 10.
10 L. Den som säger sig vandra i ljuset, och hatar sin broder, han är ännu i mörkret. 1 Joh. 2: 9.
11 S. Jag vill vara eder Gud, säger Herren, Herren. Hes. 34: 31.
12 M. Utväljen eder i dag, hvem I tjena viljen. Joh. 24: 15.
13 T. Snarare kan en kamel gå igenom ett nålsöga, än en rik komma in i Guds rike. Luc. 18: 25.
14 O. Herren hafver utvalt Zion och hafver lust till att bo der. Ps. 132: 13.
15 Th. Vishet är bättre än perlor, och allt, det man önska må, kan icke liknas vid henne. Ordspr. 10: 11.

16 F. Varen fasta, ovikliga och rika uti Herrens verk alltid, efter det I veten, att edert arbete i Herren är icke förgäfves. 1 Cor. 15: 58.

17 L. Låten barnen komma till mig och förmenen dem icke, ty sådana höra himmelriket till. Marc. 10: 14.

18 S. Jag är Herren din Gud, den helige i Israel, din Frälsare. Es. 43: 3.

19 M. Min hand har gjort allt det, som är, säger Herren; men jag ser till den elända och till den, som har en förkrossad ande, och till den, som fru ar för mitt ord. Es. 66: 2.

20 T. Detta är den dagen, den Herren gör, låt oss på honom fröjdas och glädjas. Ps. 118: 24.

21 O. Guds nåd, helsosam för alla menniskor, är uppenbarad. Tit. 2: 11.

22 Th. Den der ovarligen talar, han stinger såsom ett svärd, men de visas tunga är helsosam. Ordspr. 12: 18.

23 F. Varen rättsinniga i kärleken och växen till i alla stycken i Honom, som är hufvudet, Christus, af hvilken hela kroppen tillhopafogas, och en lem tjenar den andre. Eph. 4: 15, 16.

24 L. Andens frukt är kärlek, fröjd, frid, långmodighet, mildhet, godhet, tro. Gal. 5: 22.

25 S. Om vi nu lefva i Anden, så låtom oss ock vandra i Anden. Gal. 5: 25.

26 M. Mina ögon hafva sett din salighet. Luc. 2: 30.

27 T. Herren är nådelig och rättfärdig, och vår Gud är barmhertig. Ps. 116: 5.

28 O. Herren bevarar de enfaldiga; när jag nederligger, så hjelper Han mig. Ps. 116: 6.

29 Th. Var nu åter tillfreds, min själ, ty Herren gör dig godt. Ps. 116: 7.

30 F. Jag vill vandra för Herren i de lefvandes land. Ps. 116: 9.

31 L. Saliga äro de, som höra Guds ord och gömma det. Luc. 11: 28.

AUGUSTI — 31 DAGAR.

1 S. Edert hjerta vare rättsinnigt med Herren vår Gud. 2 Kon. 8: 61.

2 M. Gud vare tack för sin outsägliga gåfva. 2 Cor. 9: 15.

3 T. Om I blifven vid mitt ord, så ären i mina rätte lärjungar, och I skolen förstå sanningen, och sanningen skall göra eder fria. Joh. 8: 31, 32.

4 O. Du hjelper det elända folket, och de höga ögon förnedrar du. Ps. 18: 28.

5 Th. Herren min Gud gör mitt mörker ljust. Ps. 18: 29.

6 F. Fattigdom och rikedom gif mig icke, men låt mig min afskilda del af spis få. Ordspr. 30: 8.

7 L. På den tiden och i de dagar skall man söka efter Israels missgerning, säger Herren, och den är icke till, och efter Juda synder, och de skola icke funna varda, ty jag skall tillgifva dem, som jag igenblifva låter. Jerem. 50: 20.

8 S. Jag fröjdar mig i Herren, och min själ är glad i min Gud. Es. 61: 10.

9 M. I hafven fått för intet, så skolen I ock gifva för intet. Matth. 10: 8.

10 T. Den som sparsamt sår, han skall ock sparsamt uppskära, men den, som sår i välsignelse, han skall ock uppskära i välsignelse. 2 Cor. 9: 6.

11 O. Herren kommer väldeligen, och hans arm skall varda rådande, hans arbete och hans gerning skall icke vara utan frukt. Es. 40: 10.

12 Th. Jag vill skaffa, att deras arbete icke skall förtappadt varda. Es. 61: 8.

13 F. De, som Herren frukta, trösta hvarandra alltså: Herren märker det och hör det. Mal. 3: 16.

14 L. Söken i Herrens bok och läsen; icke ett af dessa stycken skall fela. Es. 34: 16.

15 S. Budet är en lykta och lagen är ett ljus, och tuktans straff är lifvets väg. Ordspr. 6: 23.

16 M. I ären mina vittnen, säger Herren, så är jag Gud. Es. 43: 12.

17 T. Den som är störst ibland eder, han skall vara som den yngste, och den som är ypperst, han vare som en tjenare. Luc. 22: 26.

18 O. Afplana min synd efter din stora barmhertighet. Ps. 51: 3.

19 Th. Den mig tjenar, honom skall min Fader ära. Joh. 12: 26.

20 F. Är icke mitt ord en hammare, den berg sönderslår? Jerem. 23: 29.

21 L. Herre, din godhet är evig. Ps. 138: 8.

22 S. Jag vill förlåta dem deras missgerningar och aldrig komma deras synder mera ihåg. Jerem. 31: 34.

23 M. En stork under himmelen vet sin tid, en turturdufva, trana och svala märka sin tid, när de skola igenkomma, men mitt folk vill icke veta Herrans rätt. Jerem. 8: 7.

24 T. Herrens ögon se uppå de rättfärdiga och hans öron på deras ropande. Ps. 34: 16.

25 O. Herrens fruktan är en tuktan till vishet. Ordspr. 15: 38.

26 Th. Låt denna lagboken icke komma ur din mun, utan haf dina tankar deri dag och natt, på det att du skall hålla och göra allting derefter, som deruti skrifvet står. Jos. 1: 18.

27 F. Så skall dig lyckas i allt det du gör, och du skall kunna handla visligen. Jos. 1: 18.

28 L. Hör lagen af hans mun och fatta hans tal i ditt hjerta. Job 22: 22.

29 S. Hvad du, Herre, välsignar, det är välsignadt evinnerligen. 1 Chrön. 17: 27.

30 M. Af hans fullhet hafva vi alla fått, och nåd för nåd. Joh. 1: 16.

31 T. De hungriga hafver Han med goda ting uppfyllt, och de rika hafver Han låtit tomma blifva. Luc. 1: 53.

SEPTEMBER — 30 DAGAR.

1 O. Tag din ende son och gå bort och offra honom. 1 Mos. 22: 2.

2 Th. Jag hafver uti vredens ögonblick som snarast gömt bort mitt ansigte för dig, men med evig nåd vill jag förbarma mig öfver dig. Es. 54: 8.

3 F. Af nåden ären i frälste genom tron, och det icke af eder, Guds gåfva är det, icke af gerningar, på det ingen skall berömma sig. Eph. 2: 8, 9.

4 L. När de icke hade makt att betala, gaf Han dem båda till. Luc. 7: 42.

5 S. Den der vill, han tage lifvets vatten för intet. Uppb. 22: 17.

6 M. Gån snarligen ut på gator och gränder i staden, och de fattiga och krymplingar, halta och blinda, haf härin. Luc. 14: 21.

7 T. Gån ut på vägar och gårdar och nödga dem att komma härin, på det att mitt hus måtte varda fullt. Luc. 14: 23.

8 O. Allt härintill hafver Herren hulpit oss. 1 Sam. 7: 12.

9 Th. Jag helgar mig sjelf för dem. Joh. 17: 19.

10 F. Gud är icke en menniska, att Han kan ljuga, eller menniskobarn, att Honom något kan ångra. 4 Mos. 23: 19.

11 L. Skulle Han säga något och icke göra det? Skulle Han något tala och icke hålla det? 4 Mos. 23: 19.

12 S. Hvad hafver Herren talat? 4 Mos. 23: 17.

13 M. Så älskade Gud verlden, att Han utgaf sin ende Son, på det att hvar och en, som tror på Honom, skall icke förgås, utan få evinnerligt lif. Joh. 3: 16.

14 T. De eländas hopp skall icke förtappadt varda evinnerligen. Ps. 9: 19.

15 O. Deruti beprisar Gud sin kärlek till oss, att Christus är död för oss, då vi ännu voro syndare. Rom. 5: 8.

16 Th. Herrens råd är underligt, och Han går det herrligt igenom. Es. 28: 29.

17 F. Jag vill hugsvala eder, såsom modren hugsvalar någon. Es. 66: 13.

18 L. Herren skall välsigna dig af Zion, att du skall få se Jerusalems välfärd i alla dina lifsdagar. Ps. 128: 5.

19 S. Si jag kommer, i boken är skrifvet om mig; din vilja, min Gud, gör jag gerna. Ps. 40: 8, 9.

20 M. Herrens ögon skåda i alla rum både onda och goda. Ordspr. 15: 3.

21 T. Hans ögon se uppå hvars och ens vägar, och Han skådar alla deras gångar. Job 34: 21.

22 O. Tacken Herren, ty Han är god; ty hans godhet varar evinnerligen. Ps. 136: 1.

23 Th. Derpå är Guds kärlek till oss vorden uppenbar, att Gud har sändt sin Son i verlden, att vi skola lefva genom Honom. 1 Joh. 4: 9.

24 F. Bepröfven mig härutinnan, säger Herren Zebaoth, om jag ock icke upplåter eder himmelens fönster och gjuter välsignelse neder tillfyllest. Mal. 3: 10.

25 L. När du ätit hafver och är mätt, så prisa Herren din Gud för det goda land, som Han dig gifvit hafver. 5 Mos. 8: 10.
26 S. Tag i akt Herrens din Guds bud, så att du vandrar på hans vägar och fruktar Honom. 5 Mos. 8: 6.
27 M. Ty Herren din Gud förer dig uti ett godt land, i ett land med vattubäckar, källor och sjöar, som i dalarna och bergen flyta. 5 Mos. 8: 7.
28 T. Herren allena ledde honom, och ingen främmande Gud var med honom. 5 Mos. 32: 12.
29 O. Herren har svurit, och det skall icke ångra Honom: Du är en prest evinnerligen efter Melchisedeks sätt. Ps. 110: 4.
30 Th. Skulle Han något tala och icke hålla det? 4 Mos. 23: 19.

OKTOBER — 31 DAGAR.

1 F. Herren skall föra dig alltid. Es. 58: 11.
2 L. I ären ännu icke komne till ro eller till arfvedelen, som Herren eder Gud eder gifva skall. 5 Mos. 12: 9.
3 S. Han skall låta eder få ro för alla edra fiender omkring eder, och I skolen bo trygga. 5 Mos. 12: 10.
4 M. Herren gifver vishet. Ordspr. 2: 6.
5 T. Han utväljer oss vår arvedel. Ps. 47: 5.
6 O. Tänk på Honom i alla dina vägar, så skall Han jemna dina stigar. Ordspr. 3: 6.
7 Th. Eder Fader vet hvad I behöfven, förrän i bedjen Honom. Matth. 6: 8.
8 F. Jag hafver fått hjelp af Gud dertill, att jag står ännu i denna dag. Ap. G. 26: 22.
9 L. I din hand är kraft och makt, och i din hand står det, att göra hvar och en stor och stark. 1 Chrön. 29: 12.
10 S. Ljus skall skina på dina vägar. Job 22: 28.
11 M. Var trofast intill döden, så skall jag gifva dig lifvets krona. Uppb. 2: 10.
12 T. Välsignad skall du vara, när du ingår, och välsignad, när du utgår. 5 Mos. 28: 6.
13 O. Var icke stolt i ditt sinne, utan var i räddhåga. Rom. 11: 20.
14 Th. Din Gud, den du utan återvändo tjenar, Han hjelpe dig. Dan. 6: 16.

15 F. Herrens kärkomne skola bo säkert, alltid skall Han akta uppå honom och skall bo emellan hans axlar. 5 Mos. 33: 12.
16 L. Ingen Gud är såsom den starkes Gud; den som sitter i himmelen, Han vare din hjelp, hans herrlighet är i skyn. 5 Mos. 33: 26.
17 S. Om Han frid gifver, ho vill fördöma? Job 34: 29.
18 M. Herren styre edra hjertan till Guds kärlek och till Christi tålamod. 2 Thess. 3: 5.
19 T. Blifven icke tröge, utan deras efterföljare, som genom tro och långmodighet få det arf, som utlofvadt är. Ebr. 6: 12.
20 O. De rättfärdigas väg är slät, de rättfärdigas stig gör du rätt. Es. 26: 7.
21 Th. Herre vår Gud, det råda väl andra herrar öfver oss utan dig, men vi tänka dock allena uppå dig och ditt namn. Es. 26: 13.
22 F. Herren din Gud skall du frukta, Honom skall du tjena, till Honom skall du hålla dig. 5 Mos. 10: 20.
23 L. Om jag icke tvår dig, hafver du ingen del med mig. Joh. 13: 8.
24 S. Såsom en skugga är vår lefnadstid på jorden och bidar intet. 1 Chrön. 29: 15.
25 M. Herren ransakar alla hjertan och förstår alla tankars uppsåt. 1 Chrön. 28: 9.
26 T. Om du söker Honom, så finner du Honom, om du öfvergifver Honom, så förkastar Han dig till evig tid. 1 Chrön. 28: 9.
27 O. Jag hafver sett Gud ansigte mot ansigte, och min själ är frälst vorden. 1 Mos. 32: 30.
28 Th. Jag vill komma eder till hjelp i nöd och ångest ibland fienderna. Jerem. 15: 11.
29 F. Jag vill prisa Herrens namn, gifven vår Gud allena ära. Han är en klippa, hans verk äro ostraffliga, ty allt det Han gör, det är rätt. 5 Mos. 32: 3.
30 L. Trofast är Gud och utan allt argt, rättvis och from är Han. 5 Mos 32: 3, 4.
31 S. Jag hafver eder kär, säger Herren. Mal. 1: 2.

NOVEMBER — 30 DAGAR.

1 M. Lofven Herren alla hedningar, prisen Honom alla folk, ty hans nåd är väldig öfver oss, och hans sanning varar i evighet. Halleluja. Ps. 117.

2 T. Derutinnan är min Fader prisad, att I bären myc-
ken frukt och varden mina lärjungar. Joh. 15:8.

3 O. Jesus Christus är oss af Gud gjord till visdom och
till rättfärdighet, till helgelse och till förloss-
ning. 1 Cor. 1:30.

4 Th. Herren, Herren hafver gifvit mig en lärd tunga,
att jag vet att tala med den trötta i rätt tid. Es.
50:4.

5 F. Han hafver gjort ett evigt förbund med mig, i all
måtto visst och fast. 2 Sam. 23:5.

6 L. Saliga äro de, som icke se och dock tro. Joh. 20:
29.

7 S. Och apostlarna sade till Herren: Föröka oss tron.
Luc. 17:5.

8 M. Helt litet af hans verk är det, som vi se, ty mycket
större äro oss ännu förborgade. Syr. 43:32.

9 T. I hafven fått för intet, så skolen I ock gifva för in-
tet. Matth. 10:8.

10 O. Jag är Herren och ingen mer. Jag, som gör lju-
set och skapar mörkret, jag, som frid gifver och
skapar det onda, jag är Herren, som allt detta
gör. Es. 45:6, 7.

11 Th. Saliga äro de andligen fattiga, ty himmelriket hö-
rer dem till. Matth. 5:3.

12 F. Gud är icke en menniska, att Han kan ljuga, eller
menniskobarn, att Honom något kan ångra. 4
Mos. 23:19.

13 L. Handla med din tjenare efter din nåd. Ps. 119:124.

14 S. För din skull varda vi dödade hela dagen; vi var-
da hållne såsom slagtefår. Rom. 8:36.

15 M. Jag vill tiga och icke upplåta min mun, du skall
väl göra det. Ps. 39:10.

16 T. Vi tro och hafva förnummit, att du är Christus,
lefvande Guds Son. Joh. 6:69.

17 O. Uppå dig tröstar min själ, och under dina vingars
skugga hafver jag tillflykt. Es. 57:2.

18 Th. Den, som tröstar uppå mig, han skall ärfva landet.
Es. 57:13.

19 F. Säll är den, du, Herre, tuktar och lärer honom din
lag. Ps. 94:12.

20 L. Tänk uppå den barmhertighet, som din tjenare Da-
vid lofvad är. 2 Chrön. 6:42.

21 S. Så skall jag tänka på mitt förbund emellan mig
och eder. 1 Mos. 9:15.

22 M. Men på all hans öfverträdelse, som han gjort haf-
ver, skall intet tänkt varda. Hes. 18: 22.
23 T. Såsom elden pröfvar silfret och ugnen guld, alltså
pröfvar Herren hjertan. Ordspr. 17: 3.
24 O. Bevisa din underliga godhet, du deras Frälsare,
som trösta uppå dig. Ps. 17: 7.
25 Th. Den rättfärdige undkommer ångest. Ordspr. 12: 13.
26 F. Min själ håller sig intill dig, din högra hand uppe-
håller mig. Ps. 63: 9.
27 L. Vi vänta det saliga hoppet och den stora Guds och
vår Frälsares Jesu Christi herrliga uppenbarel-
se. Tit. 2: 13.
28 S. När edert lif Christus uppenbaradt varder, då var-
den ock I uppenbarade med Honom i herrlig-
heten. Col. 3: 4.
29 M. Basunen skall ljuda, och de döda skola uppstå
oförgängliga. 1 Cor. 15: 52.
30 T. Döden är genom en menniska och genom en men-
niska de dödas uppståndelse. 1 Cor. 15: 21.

DECEMBER — 31 DAGAR.

1 O. Kommen, ty allting är nu redo. Luc. 14: 17.
2 Th. Herren, Herren kommer väldeligen, och hans arm
skall varda rådandes. Es. 40: 10.
3 F. Af Gud är jag utgången och kommen, ty jag är icke
heller kommen af mig sjelf. Joh. 8: 42.
4 L. All denna välsignelsen skall komma öfver dig. 5
Mos. 28: 2.
5 S. Zions barn vare glade öfver sin konung. Ps. 149: 2.
6 M. Bort det, att jag af någonting skulle berömma mig,
utom af vår Herres Jesu Christi kors. Gal. 6:
14.
7 T. På den tiden skall Herren Zebaoth vara för de igen-
lefda af sitt folk en lustig krona och en herrlig
krans. Es. 28: 5.
8 O. Han vänder skyarna, hvart Han vill, att de skola
göra allt det Han bjuder dem på jordens krets.
Job. 37: 12.
9 Th. Växen i nåden och vår Herres och Frälsares Jesu
Christi kunskap. 2 Petr. 3: 18.
10 F. Älsken icke verlden, icke heller de ting i verlden
äro. Den der älskar verlden, i honom är icke
Fadrens kärlek. 1 Joh. 2: 15.

11 L. I den tiden kom Johannes Döparen och predikade i öknen i Judiska landet och sade: Gören bättring, himmelriket är kommet hardt när. Matth. 3: 1, 2.

12 S. Och I veten, att Han var uppenbarad, på det Han skulle borttaga våra synder, och ingen synd är i Honom. 1 Joh. 3: 5.

13 M. Genom Moses är lagen gifven, nåd och sanning är kommen genom Jesus Christus. Joh. 1: 17.

14 T. Om någon håller hela lagen och syndar på ett, han är saker till allt. Jac. 2: 10.

15 O. Hvi knorra då menniskorna alltså, medan de lefva? Hvar och en knorre emot sina synder. Klag. 3: 39.

16 Th. Om du, Herre, vill tillräkna synderna, Herre, ho kan blifva beståndande? Ps. 130: 3.

17 F. Utur djupen ropar jag till dig, Herre. Ps. 131: 1.

18 L. Menniskans Son är kommen till att uppsöka och frälsa det, som förtappadt är. Luc. 19: 10.

19 S. Han är Herren, hvilkens vägar äro uti väder och storm, och tjockt moln under hans fötter. Nah. 1: 3.

20 M. Hvilken som älskar fader eller moder mer än mig, han är mig icke värd, och hvilken som älskar son eller dotter mer än mig, han är mig icke värd. Matth. 10: 37.

21 T. Det säger Han, som vittnesbörd bär härtill: Ja, jag kommer snart. Amen. Ja, kom Herre Jesu. Uppb. 22: 20.

22 O. Si, åkermannen väntar efter den kosteliga jordens frukt, tåligt bidande, så länge han får ett morgonregn och aftonregn. Så varen ock I tålige och styrken edra hjertan, ty Herrens tillkommelse är när. Jac. 5: 7, 8.

23 Th. Herren tänker uppå oss och välsignar oss. Ps. 115: 12.

24 F. Herren hugsvalar Zion, Han tröstar all dess öde och gör dess öde såsom lustgårdar och dess hedmark såsom en Herrans örtagård. Glädje och fröjd skall man finna derinne, tack och lofsång. Es. 51: 3.

25 L. Allenast frukten Herren och tjenen Honom troligen af allt hjerta, förty I hafven sett, huru stora ting Han gör med eder. 1 Sam. 12: 24.

26 S. Och skall ske, att hvar och en som åkallar Herrens namn, han skall blifva salig. Ap. G. 2: 21.

27 M. Hvar och en, som tror, att Jesus är Christus, han är född af Gud, och hvar och en, som älskar Honom, som födde, han älskar ock den, som född är af Honom. 1 Joh. 5: 1.

28 T. När ditt ord uppenbaradt varder, så fröjda det och gör de enfaldiga visa. Ps. 119: 130.

29 O. Tusende år äro för dig, som den dag i går framgick och såsom en nattväkt. Du låter dem gå sin kos, såsom en ström, och äro som en sömn, liksom gräs, det ock snart förvissnar. Ps. 90: 4, 5.

30 Th. Den der vinner, honom skall jag låta sitta med mig på min stol, såsom ock jag vunnit hafver och är sittande vorden med min Fader på hans stol. Uppb. 3: 21.

31 F. Nu vår Gud, vi tacke dig och prise din herrlighets namn. 1 Chrön. 29: 13.

"In hoc signo vinces!"

"I detta tecken du segra skall,"
Du Jesu krigareskara!
Så höj då upp det för verlden all,
Men sky ej möda och fara;
Ty kring dig samlas en vildsint hop,
Som högljudt uppger sitt hätska rop:
"Ned med det gamla baneret!"

"I detta tecken du segra skall,"
Hvar Gud behagat dig ställa.
Fram derfor modigt, blif vid ditt kall,
Låt menskotycken ej gälla;
Om du ock ensam kring korset qvar
Förblefve, likväl du vunnit har,
När af dess skugga du döljes.

"I detta tecken du segra skall,"
När satan vill dig förskräcka;
Han söker komma dig uppå fall,

Men korset kan han ej räcka.
Håll dervid fast uti barnslig tro,
Der endast eger du frid och ro,
Hur än omkring dig det larmar.

"I detta tecken du segra skall,"
När smädemunnarne rasa
Och skyhögt uppvräka hånets svall,
Som bådar jämmer och fasa.
Dig skadar ej deras ilskna tjut,
Men dem, ty aldrig det tager slut;
För evigt måste de smäda.

"I detta tecken du segra skall,"
När döden träder dig nära,
När blicken skymmes, och du blir kall,
När magt och rikdom och ära
Och konst och visdom ej mer förmå,
När vänner handfallna kring dig stå;
Vid korset hjelpen då finnes.

"I detta tecken du segra skall,"
När verldssystemerna ramla,
När Skaparn vill från sin fotapall
De sina till sig församla;
När som ett stoftgrand vår vida jord
Och höga himmel för Herrans ord
Försvinner, k o r s e t s t å r t r y g g a d t !

—l.

Korsbaneret.

Och det skall ske på den tiden, att Isai rot, som står till folks baner, honom skola hedningarna fråga efter, och hans hvila skall vara ära. Es. 11: 10.

O synd, synd, synd, huru outsägligt hemsk du är, såväl såsom brott emot den helige Gud och skuld inför Honom, som ock såsom den makt, hvilken oemotståndligt förförer den arma menniskan till den ena illgerningen efter den andra! Väl mena somliga bland menniskobarnen sig vara så lyckligt födde och fostrade, att de äro så godt som fria från all beröring med synden, denna den gräsligaste af alla tyranner, och dock fräter osynligt detta dödens gift äfven hos sådana naturens och den menskliga bildningens helgon. Sätt det gudomliga ordets förstoringsglas mot det hjerta, som redan af naturen synes vara så rent, så fromt, så godt, och du skall finna, att derinne kräla i oräknelig mängd de stygga och hemska synder, hvilka ännu ej visat sig i det offentliga, men hvilka likvisst med ohejdad makt hålla sin fånge såsom ett dödens säkra rof. O ve, o fasa! Hos de menniskor, der den naturliga dygdens rosor blomstra utanpå kinden, der fräter den inre för menniskor okända synden med säker dödskraft i hjertat, liksom den sjukdom vi kalla lungsot. Alltså, du som fröjdar dig öfver den förmånen, att du aldrig fallit i grofva synder och derföre menar dig fri från syndens skuld och makt, o hör! din fröjd beror på ett sjelfbedrägeri, en sjelfförblindelse. Få jemförelsevis äro de menniskor, som med full sanning kunna säga, att de aldrig fallit för någon yttre, grof synd. De fleste, den stora, stora

mängden af menniskor, måste bekänna, om de vilja tala sanning, att de äfven i det yttre, äfven i gerning, blifvit kastade i syndens grymma bojor och fängelse. Hvar och en af oss har på ett eller annat sätt erfarit syndens hemska och grymma välde,och dock kunna vi ej med ord beskrifva det gräsliga i syndens skuld och makt. Det är Guds ord allena, som kan för våra ögon och för vårt hjerta teckna och beskrifva syndens gräsliga skuld inför Gud och dess hemska makt i vårt hjerta och lif.

Hvad skola vi nu säga åt de arme, som bära syndens dödliga gift i sitt hjerta och som hafva äfven i gerning och utvärtes lif måst erfara, att menniskorna emot syndens makt äro kraftlösa som agnarna mot stormen? Skola vi säga: o menniska, synden är ett oundvikligt öde, du kan aldrig lossas ur dess bojor, du är fången under dess dom och våld, så länge du är menniska; skratta och lek, gråt och klaga, just som du vill, men syndens skuld hvilar öfver dig och syndens makt håller dig utan hopp för dig om förlossning? O, en sådan lära vore hemsk, dyster och hopplös såsom hedendomens natt!

Det grymmaste af allt vore att försöka under skämt och gyckel påstå, att synden ingenting är, att den ej finnes till, att den blott är en inbillning, ett påfund af prester. O grymme gycklare, säg lika gerna, att menniskor aldrig funnits till, som du säger, att synden är endast en inbillning hos melankoliska sinnen. O synd, synd, synd, om någonting finnes till bland menniskor, så är det du, och du tager sannerligen hämnd på dem, som i hånande lättsinne försöka inbilla sig och andra, att du ej finnes! Men hvad skola vi säga till syndens olyckliga fångar? Skola vi försöka bland dem åstadkomma en revolution, ett uppror emot den grymme tyrannen synden, skola vi inbilla dem, att de sjelfva kunna betala sin syndaskuld, och att de sjelfve kunna slå sig lösa från syndens öfvervälde? O huru grymt att narra ett folk, som står under en hård regering, att göra uppror, då man vet att upproret är fruktlöst, och att upp-

rorsmännen efter sitt fruktlösa försök komma att ännu mer förslafvas och misshandlas! O, huru grym den är, som hänvisar menniskan till hennes egen kraft, då det gäller att gälda syndaskulden och hämma syndamakten!

Min vän, har du aldrig erfarit smärta öfver syndens tillvaro i menskligheten, då vore jag färdig att säga, att du har intet hjerta, att du måste vara hårdare än sten. Har du aldrig erfarit hvad det vill säga, då man dignar ned under tyngden af sin egen syndaskuld, då man är rådlös, emedan man ej i ringaste mån kan hjelpa sig sjelf? Har du aldrig stått bredvid en medmenniska, då hon känner sig fördömd för sin omätliga syndaskuld, och då hon ser sig alldeles vanmäktig gent emot sin egen synd, som öfverfaller henne såsom en stormvind, hvilken med oemotståndlig makt sönderkrossar allt, som står i dess väg? O, hvad hjelpa de egna besluten, de egna kraftansträngningarna gent emot syndens verkliga makt! Har du aldrig sett synden i sådan gräslig gestalt hos dig eller andra, att du varit färdig att snart sagdt gråta blod öfver syndens hemska välde? Har du ingen känsla, min vän? Tänk! om vi vid åsynen af synden i dess gräslighet skulle stå rådlösa, evigt rådlösa. Tänk! om inga medel mot synden funnes annat än de menskliga, hvilka alla äro ohjelpligt fruktlösa.

Men, o menniska, eho du är, du störste usling och brottsling, som blifvit född i menskligheten, lyft upp dina ögon och se! Der svajar på Zions berg ett banér, en korsfana. Ständigt är en stor hop folk samladt omkring detta banér. Från det himmelska Jerusalem, den eviga salighetens fröjdesalar dånar ett ljud af en jubelsång såsom en röst af många vatten och såsom en röst af stort thordön (Upp. B. 14), och jubelsången kommer från en skara, den ingen räkna kan, en skara, som består af dem, hvilka fordom voro arma syndare af alla folk, hedningar, slägter och tungomål. Om dem alla aflägges den bekännelsen, *att de äro komne utur stor bedröfvelse och hafva twagit sina kläder*

och gjort dem hvita i Lammets blod. (Upp. B. 7.) Desse alla voro således en gång stora, hemska syndare, stor bedröfvelse förorsakade dem deras gräsliga synder. Men se, alla peka de på korsbaneret såsom det enda tecken, i hvilket de alla segrat. Efter detta banér hafva alla dessa hedningar och folk frågat, och nu hafva de genom *korshjeltens* seger en evig hvila, ära och herrlighet. De blodröda synderna äro i Lammets blod tvagna hvita; den oändliga syndaskulden är med Jesu Kristi, Guds Sons, blod betald, betald således med en lösepenning, som evigt gäller. Den i syndasmuts och all ondskans orenlighet dränkta klädnaden är utbytt mot den hvita rättfärdighetsskrud, som Lammet skänker åt syndare; ja, till sist är ock den inneboende synden genom Lammets blod utrensad och för evigt skild från desse frälste syndares både kropp och själ. Ja, för alla folk, för hvarenda syndare, huru gräslig än hans skuld må vara, står korsbaneret såsom ett tecken, som förkunnar att en strid, den hårdaste, som menskligtetens historia vet att omtala, är utkämpad, att en seger, den största i himmel och på jord kända seger, är vunnen. Ändamålet med ett banér är att vittna om en strid, blodig strid och död, men ock om seger, härlig seger och frid.

Tänk, huru högt alla folk akta sina banér eller fanor, emedan dessa banér vittna om blodiga strider och härliga segrar. Den fältherre, som räddat sina fanor ur den mördande striden, den som i blodig kamp med sitt eget blod färgat sin fana, men dock segrat, äras i tidernas längd genom minnesvårdar och glödande beröm i verldshistorien. Och vi, skulle vi ej ära, berömma och högt beprisa det banér, som är färgadt med Guds Lams, Guds Sons, eget blod? Om korsbaneret få vi tala, predika och sjunga, och vi mena med korsbaneret Herren Jesus sjelf och allt hvad Han gjort och fullkomnat för det i synd fallna slägtet. Borde icke allt det lif och anda här lofva, prisa, berömma och upphöja korsbaneret, då detta banér är det tecken, som i sig innefattar och förkunnar den hjeltedöd, som Jesus dog

för syndare, då Han för all verldens synder led lönen, som är döden, och derigenom vann en evig seger och förlossning, nämligen syndernas förlåtelse, lif och salighet för hvarenda syndare. Allt är nu redo för alla arma syndare; ingen, huru gräslig hans synd än må vara, behöfver förgås. Den nåd, som flödar från korsets stam, från korsbaneret, öfverflödar långt mer än alla synder kunna öfverflöda. Hela verldens syndaskuld är utplånad med det Lammets blod, hvarmed korsbaneret är bestänkt. Syndens makt är ock krossad. Den som har att kämpa mot de oöfvervinnerligaste synder segrar dock under korsbaneret, ty korshjelten har segrat; det har funnits en menniska fri från synd, och nu kunna ock de menniskor, som tro på Honom, som var gudamenniska, slutligen slå sig igenom i Hans kraft till en sådan seger, att synden ej mer når dem. *Hans hvila, som står till folks baner, skall vara ära*, heter det. Segerhvilan, som är en frukt af vår Herres Jesu Kristi blodskamp, skall vara evig härlighet för arma syndare, som i tron annammade Honom och Hans blodsutgjutelse.

Under korsbaneret lutade sig en gång ned en röfvare, som för mängden af sina förbrytelser måste sluta sitt gräsliga lif på ett kors, och se, denne arme röfvare, en syndare framför andre syndare, hjelplöst förlorad, såsom det syntes, gick på sin dödsdag in i paradiset i sällskap med härlighetens Herre sjelf.

Den arme uslingen, den af alla menniskor afskydde brottslingen vågade, då han lutade sitt hufvud under korsbaneret, blott ropa: Herre, *tänk* på mig, när du kommer i ditt rike! Han ville säga: kunde du, o Herre, finna någon vrå i ditt rike, i himmelen, dit en hemsk syndare kunde insläppas, dit den ovärdigaste bland de ovärdige kunde af nåd få tillträde, så *tänk* på mig för en sådan plats! Och se, så mäktigt var korsbaneret, att den arme röfvaren insläpptes icke blott i en ensam, afskild vrå af härlighetens rike, utan han gick *i Jesu sällskap* alldeles in i paradiset, i Guds härlighet. En qvinna, Maria Magdalena,

lutade sig ned under korsbaneret; hon var besatt af sju djeflar. O, huru olycklig och beklagansvärd, huru ohjelpligt förlorad den arma synderskan var, men se korsbanerets allsmäktiga nådekraft: de sju djeflarne måste fly, och af den hemska synderskan blef ett det allra älskligaste Guds barn, som Skriften vet att omtala. Du, öfver outsägliga och obeskrifliga, ja, alldeles otroliga synder förtviflade själ, du behöfver ej förtvifla, läs korsbanerets historia, och du skall tydligt få se, att tusentals lika hemska syndare som du blifvit räddade och benådade i kraft af det blod, hvarmed korsbaneret är bestänkt.

Du arme stridsman, som uttömt din sista kraft i striden mot din förfärliga inneboende synd, du som nu såsom en vanmäktig håller på att föras bort i evig fångenskap, den gode Herden möter dig med korsbaneret, och du är på en gång fri, frisk och stark, så att du kan trotsa synden och helvetets portar. Du som ligger blödande på stridsfältet, der du försökt besegra synder, hvilka i åratal hållit dig fången, du ropar: det är omöjligt, evigt omöjligt, jag måste evigt förgås, se upp till korsbaneret *och du skall få en ny kraft, så att du skall uppfara med vingar som en örn, du skall löpa och icke uppgifvas, du skall vandra och icke trött varda.*

O, hvilka under af frälsande nåd korsbaneret verkat och ännu dagligen verkar! När vi se den rysliga förhärjelse, som synden åstadkommer bland menniskor, så fråga vi, ifall vi hafva en gnista af ömhet om våra medmenniskor: hvad kan jag göra för arme syndares väl, hvilken är den största tjenst jag kan göra menskligheten den korta tid jag lefver här? Den största tjenst vi kunna göra, medan vi vistas på denna jord, är att upphöja, beprisa och kungöra korsbaneret, på det alla må se detta banér och veta, hvilka frälsningsunder det gjort och ännu gör. Mången hedning i och utom kristenheten frågar medvetet eller omedvetet efter detta banér, vill ej du, min vän, vara en bland dem, som visa sådana frågande vägen till Zions

berg, der korsbaneret är upprest? Men skall du vara en sådan vägvisare till korsbaneret, så måste det i hela ditt lif och förhållande visa sig, hvad korsbaneret verkar hos dem, som tåga under detta banér genom jemmerdalen till den eviga fröjdesalen. Med den innerligaste ömhet och kärlek måste du uppsöka de förlorade, om du vill förmå dem att låta sig bäras och föras till korset, derifrån den balsam nedflödar, som helar syndasåren. Huru rimmar det sig, att du, som bekänner dig tåga under korsets fana, är högmodig, stolt och bister samt älskar verlden och de ting, som i verlden äro?

De som vilja beprisa korsbaneret skola vara sådane, som försaka sig sjelfva och verlden.

Hvar finnas de, som vilja uppoffra, försaka och underkasta sig alla slags besvär och obeqvämligheter för att få vara fanbärare, som tåga omkring med korsbaneret? Hvar äro de, som med den innerligaste ömhet och med den mest närgående kärleksuppoffring åtaga sig att vårda och sköta dem, som fallit i syndens gräsliga röfvarehänder? Finnes en menniskovarelse så förlorad, att han ej kan räddas af Kristi kors, om han blott låter sig bäras till detta kors? Vi, som säga oss kämpa under korsfanan, skulle likna folket i evangelium, vi skulle hvar och en hafva med oss någon halt, blind, krympling, lemmalös, någon eländig, hemsk och vanställd syndare, och med desse elände skulle vi kasta oss för Jesu fötter under korsbaneret.

Vi rese alltså i Herrens namn upp detta banér ibland folken. Snart skola vi efter slutad strid få hvila i evig ära på grund af den seger, som vanns af vår Förlossare på korsets träd, hvarpå vårt korsbaner svajar. Snart skola de förströdde kämparne under korsbaneret träffas och evigt få vara tillsammans i *en* härlighet. Eja vore vi der!

O. O.

Julen.

Si! mörker jorden öfvertäcker,
Och nattens skuggor breda sig
Utöfver folket, hvilket sträcker
Sig efter ljus på ödslig stig.
Väl söker mensklig visdom tända
Sitt snilleljus, och fastän matt
Det mångens öga väl kan blända,
Men slocknar dock i tviflets natt.

Väl kan den yttre dygden stråla
I sällsynt färgprakt här och der;
Väl kan med egna verk man pråla,
Fast man ej himmelsk prägel bär;
Men detta ljus i all sin fägring
Är endast månens matta sken;
Nej . . . ännu mindre: blott en hägring,
En illusion, som slocknat re'n.

Det sanna ljuset — hvilket under! —
Som Herren tände på vår jord,
Fördunkladt är af menskofunder,
Och misstydt är den Högstes ord.
Ack, ingen kan det jernok krossa,
Som hvilar på vår hals . . . och, si!
Ej lagen sjelf kan bojan lossa,
Som satan slagit oss uti.

O hemska natt! Ack, huru gerna
Man blickar framåt än med hopp.—
Re'n purpras östern. Morgonstjerna!
Du stilla för min syn går opp!

Och folken, som i mörkret vandra,
De se ett ljus så klart och stort.
Och prisa gladligt med hvarandra
Den Gud, som stora ting har gjort.

Vik undan natt! Ty vänligt glänser
I strålglans Evighetens sol.
Dess sfer har ännu inga gränser:
Från öster, vester, pol till pol
Han kretsar städse. Ljus hon skänker
Och värme, nåd och frid och tröst —
Närhelst dess härlighet sig sänker
I menniskors beklämda bröst.

Och Jesus Kristus — namn, som klingar!
Rättfärdighetens sol han är,
Som under sina ljufva vingar
All himlens salighet ju bär.
Den Evige i ändligheten
Sig sänker ned, Guds väsens bild,
En lem han blir i menskligheten,
Men är från syndar'n likväl skild.

Ja, oss en son den Högste gifvit,
Oss är i tiden födt ett barn,
Och vår Rättfärdighet han blifvit,
Vår Frälsare ur syndens garn.
Hans hjerta utaf kärlek glöder,
Ja, brister af förbarmande,
Och, född af qvinna, lider, blöder
För syndar'n vår Förlossare.

I Bethlehem, i krubban hvilar
Den Gudaborne uppå strå:
Dithän, dithän mitt hjerta ilar:
Vid krubban, Jesu, vill jag stå!

Ty endast Du kan lossa banden,
Som uti fängsel hålla mig,
Från dödens våld du löser anden
Och för min fot på fridens stig.

Lys Nådasol, du rena, klara!
Kring jordens rymd din' strålar sprid!
Dig för vårt hjerta mildt förklara!
Gif tro och kärlek, hopp och frid!
Må cittrors ljud härnere klinga
Till Barnet uti Bethlehem!
Till dess vi evig lofsång bringa
Guds Lam i nytt Jerusalem!

W.

Himmelen på jorden.

Julbetraktelse.

Af begynnelsen voro icke himlen och jorden i en sådan motsats till hvarandra, som de nu äro. Om allt hvad Gud skapade heter det: "och Gud såg på allt det han gjort hade, och se det var allt ganska godt." Himmelen är det rum, der Guds härlighet ohöljd bor och åtnjutes till salighet af alla dess innevånare. Jorden deremot är numera af gammalt ansedd för en "jämmerdal" och visar sig ock med rätta bära detta namn. Vi vete hvad det är, som bragt himmelen och jorden i motsats till hvarandra; det är synden, som upplöst och upplöser alla förhållanden, dit den kan intränga, och drager efter sig en här af "möda, sorg och tårar, samt allt hvad hjertat sårar", och slutligen döden.

"Ingen far upp i himmelen", säger vår Frälsare, och förklarar det således vara omöjligt för någon på jorden att upphäfva skilsmessan och föra himmelen hitned, ja, icke ens att sjelf frigöra sig från jordelifvets nöd och död och försätta sig i himmelens glädje.

Och dock är nu *himmelen på jorden!* Detta är hvad Julen förkunnar oss och gör att den är en sådan fröjds och glädjes tid.

"Men är det så, låt oss då se den härlighet, som tillhör och utgör himmelen! Himmelen kallas ljusens boningar; hvar finnes detta ljus på jorden? Himmelen bebos ju af saliga, förklarade innevånare; hvar finnas de härnere? Dessutom sägas der höras oupphörliga lofsånger; hvar förnimmer man sådant här?" Men jag vill visa eder, som frågen, "en ännu kosteligare väg", en ännu större härlighet, än det hittills uppräknade, nämligen: *kärleken*; den är Guds eget väsende; kärleken är det som icke blott gör Gud sjelf till den aldrasaligaste, utan ock alla väsen

saliga i denna Guds härlighet. Hvad vore all verldens härlighet, och himmelens dertill, utan *kärleken!* Men der sann kärlek är, der är ock härlighet. "Den der älskar, han blifver i Gud och Gud i honom", säger Johannes; — detta måtte vara härlighet och salighet, d. v. s. himmelen.

Men hvar finnes denna härlighet eller himmelen på jorden? Vi begifva oss till trakten af Bethlehem, inträda der i ett så ringa hus som ett *stall*, mycket säkert svagt upplyst under nattens mörker, och upptäcka der i en *krubba* ett litet barn, nyfödt och svagt, i ringa och tillfälliga kläder. Är det väl möjligt, att detta är himmelen? Jag tycker mig kunna läsa öfver krubban: så *älskade* Gud verlden, att han gaf henne sin ende Son. Här är ej blott den gudomliga *kärleken*, utan denna i högsta grad, omätlig, såsom ordet *så* antyder. Här är enfödde Sonen, men på det innerligaste förenad med vår menskliga natur, så att den gudomliga fullheten och härligheten tagit sig en boning på jorden, i vårt kött och blod. Gifves något härligare i himmelen än den enfödde Sonen — och han är nu på jorden? Är då icke himmelen på jorden? Gifve vi närmare akt på hvad som föregår med anledning af det lilla barnets födelse, så synes det ju som hade himmelen i verkligheten flyttat hit ned. Kringsken icke *Herrens egen klarhet*, himmelens ljus, herdarne i Bethlehems ängd? Predikar icke en *engel* för dem och sjunga icke *skaror af englar* i skyn, — alltför detta barnets skull? Hvad fattades af den himmelska härligheten den natten, då Jesus födder vardt? Och hvad innebär och uttrycker alltsammans? Idel glädje och fröjd! Om vi kände rätt detta barn, som bär himmelen inom sig och är omgifven af dess härlighet, om vi trodde att denne sonen är *oss* född och detta barnet *oss* gifvet, skulle vi kunna tillbakahålla samma pris och lof, som herdarnes hjertan utgöto öfver hvad de sett och hört!

Hvad som kom med enfödde Sonen vid Jesu födelse, nämligen, såsom vi hafva sett, himmelriket, himmelens

härlighet, det uppenbarade sig hos vår Frälsare under hans hela lif på jorden: allt kom från himmelen, allt gafs oss med barnet Jesus den första julnatten på jorden. Genom Jesus borttogs det, som ställt himmelen och jorden i motsats till hvarandra, såsom redan Döparen förkunnade: "Si, Guds Lam, som *borttager verldens synd*, och apostlarne sedermera med många ord ytterligare förklara: "Han skulle nedslå djefvulens gerningar, borttaga döden och honom, som döden i våld hade m. m." Men i och genom honom upprättades ock en *gemenskap* emellan himmelen och jorden, såsom han sjelf gaf tillkänna: "härefter skolen I få se *himmelen öppen* och Guds englar fara upp och neder öfver menniskones Son". Derföre sade han ock i sin öfverstepresterliga bön till sin fader: "jag hafver gifvit dem den *härlighet, som du mig gifvit hafver*"; "jag hafver fått dem *din ord*". "Fader, jag vill, att der jag är, skola ock de vara med mig, som du mig gifvit hafver, att de skola se mina härlighet." "Jag i dem och du i mig, att de skola vara fullkomne i ett." Är detta icke himmelen?

Dessutom regerar han från sin thron i härligheten på jorden och skall lägga alla sina fiender till sin fotapall och slutligen genom sin dom förvandla allt, gifva oss nya himlar och en ny jord, deruti rättfärdighet allena skall bo, då Guds barn skola se honom, sådan han är, och delaktige varda af hans härlighet till hela deras varelse, både kropp och själ, och sedan skola de vara när Herren alltid. — Är icke allt detta att hafva himmelen på jorden? Och vi påminne ånyo derom, alltsammans hafva vi i och med Jesu födelse; derföre kom då himmelen med all sin härlighet till jorden. O, att vi hade Johannis-ögon, som kunde se hans härlighet, såsom enfödde Sonens, full med nåd och sanning! Vi skulle då visserligen med englarne sjunga i en kör julesången: "Ära vare Gud i höjden och frid på jorden, menniskorna en god vilje!" Men dertill behöfva vi *tro*, *ren* och *enfaldig tro*. *H.*

Julqvällen.

Flyg min snabba tanke — flyg
Öfver oceanens vatten,
Till min faders hydda smyg
Uti stilla jule-natten!
Glänta på förstugans dörr . . .
Granen der brinner som förr,
Och jul-ljusen tindra.

Hjertat blir så varmt på nytt,
Och i ögat glänser tåren,
Knappt jag mins den tid, som flytt—
Ack, de långa, långa åren
Ila så hastigt sin kos,
Liksom den vissnar en ros,
När höstvinden blåser!

Barndom! Sälla, glada tid,
Åter klappar det, ditt hjerta,
Och mitt eget värms dervid
Midt i rymd och qval och smärta;
Hemland och vänner och allt
Visa sin kära gestalt
I julqvällens stillhet.

Lyssna! Höres icke der,
Vemodsfull, en suck i qvällen,
Hvilken vestan-vinden bär
Öfver dalar, vatten, fjällen? . . .
Ack, jag förstår nog ditt ljud—
Bringar mig kärlekens bud
Långt, långt bort i fjerran!

Det är nog, ty kärleken
Lindrar allt, som plägar svida,
Är en gäst från himmelen,
Som lärt att flyga vida;
Stanna då främling och bo
Uti mitt hjerta i ro,
Till våren ack bida!

Då, när drifvan smälter ner,
Blommor åter börja knoppas,
Minnes jag ej vintern mer,
När i vårfröjd allting hoppas!
Rosor och grönskande mull
Spira vid solstrålars gull,
Så ock i mitt hjerta!

O barn, som i krubban låg,
Som kom att all verlden frälsa:
Emot dig mitt öga såg,
Af dig fick mitt lif sin helsa.
Stanna, o du, med din frid
I båd' vår och vintertid,
O dröj i mitt hjerta!

H. S—m.

Prof. L. P. Esbjörn.

Prof. L. P. Esbjörn.

Hell dig, du ljusets riddersman,
Som fridens höjder hunnit!
Fast vägen törnbeströdd du fann,
Du segern likväl vunnit.
På fridens bana städs du gick;
Då verldens hat du röna fick,
Du det med kärlek lönte.

Då Sveriges barn i okändt land
Här sökt sig bo och näste,
Då slet ock du de ljufva band,
Som dig vid hemmet fäste.
Att Sveas barn i andlig nöd
Nu ledo brist på själens bröd,
Det kunde du ej lida.

Som fader för vårt svenska folk
I nya främlingslandet,
Och evangelii rätta tolk,
Du knöt församlingsbandet.
Du samlade den spridda hjord
Kring Herrens rena, helga ord
Och sakramenten dyra.

Bland kyrkans ädle män ditt namn
Skall lysa som en stjerna.
Då sekler flytt i tidens famn,
Historien det skall värna.
Till sista led vår svenska ätt
Välsigna skall på kristligt sätt
Lars Paul Esbjörns minne.

Församlingsbo.

Rådsförsamlingen.

(Länken emellan materiens verld
Och mellan andens, en del utaf båda,
Menskan ju är, hon ju derför synts värd
Stundom ock utöfver tidsgränsen skåda.
Hvad hon i andarnes rymder dock sett
Alltid sig svept uti tingenas slöja,
Dermed det henne en vink också gett,
Hvarför hon måste från stoftet sig höja.)

För ganska länge sedan sändes bud,
Så har man sport, kring hela mörkrets rike
Utaf dess förste, denna verldens gud,
Att alla, honom uti ondskan like
Bland andar, samlas skulle på hans slott
Och öfverväga, hvad som stod att göra,
Hur bäst de kunde uti synd och brott
Och evig jämmer menskoslägtet föra.
Då kommer fram till Pandämonium
En fasansvärd, en stor ofantlig skara
Från andeverldens mest fördolda rum,
Beredd att der sin höge herre svara.

På tronen stiger, full af hämdbegär
Och harm och vrede, bistra afgrundsförsten:
"Den stridt förtviflans strid min trogna här,
Den kämpat vildt att släcka afgrundstörsten
På menskoslägtet, men ändå jag ser
Så mången vägra för mig nederfalla
Och följa blindt min vink, och hvad än mer,
Så många räddas undan faror alla.
Jag ser, att glädjen ännu icke flytt
Från jordens rund, den bor i mångas hjertan,

Den bor der än, fast jag så mycket nytt
I form af glädje frambragt utaf smärtan.
Den bor der än! — Jag Eder kallat har
Från djupa mörkrets undangömda schakter
Och önskar veta om ej än är qvar
Ibland förderfvets oerhörda magter
En enda ande, vuxen denna strid,
Som rasar, då för alltid ifrån jorden
Vi skola jaga bort all verklig frid.
Den kämpen är oss öfvermägtig vorden,
Och I väl veten, hvad det käns att se
Utur vårt våld så stora skaror ryckas.
Jag väldet öfver jorden vill nu ge
Åt den af Er, som bäst af alla lyckas
Försänka menniskor i nöd och qval
Och röfva själar bort från Fridens förste
Och mest föröka de fördömdas tal,
I ondskan vare han näst mig den störste!"

Så talte Belzebub. Ett bifallsgny
Man öfver vida salen kunde höra.
Dess dystra gäster fylldes af en ny,
En stegrad åtrå att det onda göra.
Der mången plan i hast nu lades ut,
Så djefvulskt listig, att den kunde tänkas
Förvisso leda till det hemska slut,
Som var i sigte: "Menniskan skall sänkas
Långt nedom djuren och för allt vårt hån
Ett föremål på jorden redan blifva."
Af gnyet uppstod snart ett väldigt dån,
Ty företrädet ingen ville gifva.
Då höjde Baal 1) rösten: "Förr jag var

1] Baal, en af de afgudar, som af kanaaniterna och närgränsande folk dyrkades. Till hans gudstjenst hörde på många ställen otuktiga uppträden af skamligaste slag. [Moseb. 25: 1—9 m. fl. ställen.]

Af menskor tillbedd uppå berg i lundar;
Nu öfverallt, der menskan boning har,
Fast mängden för min rätta skepnad blundar;
Men när jag lagt min nya snara ut,
Den slugt jag kallar 'oskuldsfulla lekar,'
Får sedligheten snart ett snöpligt slut;
Att öppet dyrka mig då ingen tvekar.
Och den mig tjenar, nöjets, lustans slaf,
Uppå en mörk och slipprig väg sig gifvit;
För tidigt öppnas då hvarenda graf,
Ty slägtet lidelsernas offer blifvit."

Helt nära thronen bistre Moloch 1) stod,
Kring halsen hufvudskallar, halft förbrända,
Som perlband hängde, sudlade af blod
Hans fingrar stodo, som till stympning spända.
Utaf den glöd, som i hans inre brann,
Eldflammor likt, hans vilda ögon lyste;
Ett uttryck i hans fräcka uppsyn fann
Det sinne, han mot menskoslägtet hyste.
Han tog till orda: "Stor var väl min magt,
Då barnet jag ur modrens armar ryckte,
Änskönt hon, ända till förtviflan bragt,
Det hårdt intill sitt brustna hjerta tryckte;
Men större nu; ty jag ett annat sätt
Har funnit upp, hvarmed jag kan föröda
All moderskänsla, så att födselns rätt
Ej mera gifs åt lefvande, men döda.
Bland djuren slikt ej någonsin kan ske
Och ännu mindre bland fördömda andar;
Jag lyckats då en stöt åt menskan ge,
Att hon nedom båd' djur och djeflar strandar."

1] Moloch, äfvenså en af kanaaniternas afgudar. Åt honom offrades äfven menniskor, isynnerhet små barn. [Jer. 32: 35 m. fl. ställen.]

Han slöt sitt tal, och genom salen gick
En suck, ett gensvar till hans hesa stämma,
Och nu först gamle Mammon 1) ordet fick,
Som knappt sin vrede hade kunnat hämma,
Tills Moloch sagt sin fulla mening ut.
Förnärmad, nu helt kort han mätte orden:
"Jag gillar fullt vår Belzebubs beslut;
Den värste bland oss må besitta jorden.
Här nyss vi hört ett äckligt sjelfberöm;
Han skulle menskan nedom båda bringa.
Men värda råd, nu här med oveld döm!
Hvem kan den största mängd i bojor tvinga?
Mig älskar, ärar både hög och låg,
Båd' ung och gammal, rik och fattig lika,
Fast under skilda namn, ty mångens håg
Är vänd från det, hvarefter andra fika.
Nu skaror döljas under helgons namn,
Som utan tvekan egna mig sin dyrkan,
Och ofta kan jag under nitets hamn
Till röfvarnäste vända sjelfva kyrkan.
Jag svänger svärdet, skipar lag och rätt,
Jag förer klubban uti stats-konseljer,
Jag delar ordnar ut och epaulett,
Jag konungar och presidenter väljer.
Mig fattas icke magt ej heller svek,
Och lemnas saken blott i mina händer,
Jag stora menskomassor som en lek
Hit ned i trots af Fridens förste sänder."

"Nej vänta," Nebo 2) skrek, "ett bättre spratt
Jag spela skall de kräken der på jorden;
Fastän dem gifven är all visdoms skatt
I sanningskällan, vissa Gudoms-orden,

1] Mammon, rikedomens gud. [Matth. 6: 24.]

2] Nebo dyrkades af kaldeerna såsom visdomens gud, kallades af grekerna Hermes och af romarne Mercurius. [Es 46: 1.]

Skall jag dock laga, att den dårskap lär
Benämnes vis, ja många skola gapa
Och skria: 'Satan blott en skrämgast är,
Och menskan blott en högt utbildad apa.'
Slikt nonsens mängden skall begärligt tro
Och uppenbarelsen som lögn förkasta,
Och drömma blott om idel frid och ro
För att mer skyndsamt mot förderfvet hasta."

När han nu slutat, såg sig satan kring,
Om någon mera ville striden våga.
I dunkla fjerran sågs då någonting,
En vidrig skepnad, fladdra likt en låga.
Det närmar sig — en fasansfull gestalt!
Så rysligt hemsk, att när den framåt sträcktes
Mot mörkrets boning, träd och gastar — allt,
Ja försten sjelf utaf dess syn förskräcktes.
Fram träder Bacchus och åt gasten ger
En vink och säger: "Rådet vill ju höra,
Hvad göras kan i striden, då jag ber
Att få min frände fram till Eder föra,
En mägtig spirit, fast af jorden född,
Och ung ännu; låt honom här förklara,
Hvad stridssätt han har valt, och derpå stödd,
Han sjelf sin plats bland Eder må försvara."

"I mörkrets väldige, jag helsar Er
Och här min rätta skepnad nu först visar,
På det I veta mån, att ingen mer
Än jag sin konst med rätt och fog beprisar.
Jag Baal, Moloch, Mammon länge känt
Och Nebo äfven, ännu de ej kunna
Ens ondskans A B C, om det ock händt,
Att själar af dem stundom blifvit vunna.
Men om de ingå nu med mig förbund
Och följa mig, så skola de få lära
Så väl sin egen konst som min i grund.

Jag kommit hit att det af dem begära.
På jorden re'n som barn jag mägtig var,
J minnens menskoslägtets andre fader,
Då han ur arken gick, och sen jag har
I Bacchi tjenst besegrat myriader
Af jordens slägter. Ja, dess störste män
I mod och snille ej ens priset höllo.
Se Alexander 1), verldseröfraren,
Och Rafael 2) och Burns 3) och Schiller 4) föllo.
Men uti allting trägen öfning ger
En sådan färdighet, att konst blir vana;
Min skicklighet ock ökes mer och mer;
Hur stor den blifver, ingen alls kan ana.
Jag stundom jätte är och stundom dvärg,

1] Under vistandet i Babylon trodde Alexander sig märka vissa, för framtiden olycksbådande järtecken. För att förjaga sin oro deröfver lemnade han sig utan hejd åt dessa bordets nöjen, vid hvilka både han och hans fader så ofta lemnat sitt förstånd qvar. Men med Babylons klimat var sådan omåttlighet en dödsdom. Efter en rad af orgier anfölls han af en häftig feber, som redan på elfte dagen beröfvade honom lifvet. Han dog den 21 Apr. 323 f. Chr. uti sitt trettiondetredje år. Se pag. 485 Illustr. Verldshist. Sthlm. 1874.

2] Om Raphael, Italiens och måhända verldens störste mästare i målarekonsten, berättas det, att när han afslutat stycket "Himmelsfärden," hvilket skulle täfla med Sebastian Piombos "Lazari uppväckande," öfverlemnade han sig vildt åt utsväfningar. Slutligen anfölls han af en elakartad feber och dog på sin trettiondesjunde födelsedag, den 6 Apr. 1520. Äktheten af denna uppgift har visserligen af senare författare blifvit förnekad, bland andra af Mrs. Jamesson, men hans samtida synas hafva låtit den vara oantastad.

3] Robert Burns, en folkskald, troligtvis ännu ej i något land öfverträffad, och Skotlands störste poet, blef endast 37 år gammal. Han hade en stark kroppsbygnad, men som hans sällskapliga lynne förledde honom till omåttlighet och ett utsväfvande lefnadssätt, undergräfdes snart hans helsa, och han dog i Dumfries 1796 i fattigdom och elände, öfvergifven af alla sina fordna umgängesvänner.

4] Schiller, tyska nationens stolthet, dog den 9 Maj 1805, endast 46 år gammal. "Han begagnade sig af stimulerande medel, hvarigenom hans helsa förstördes," säger en af hans biografer.

Är stundom smekfull, stundom grym och bister,
Min klädnad bär kameleontens 1) färg,
Och aldrig medel eller råd mig brister.
Hos hög och låg, vid hvarje högtidsfest,
I bröllopssalen som i sorgehuset,
Är jag en älskad, oumbärlig gäst,
Jag glädjen lifvar — sorgen dränks af ruset.
När hyllning ges till frihet, fosterland,
Till snillets, dygdens, tapperhetens ära,
Till tro och vänskap, blott min dolda hand
I fyllda skålars must kan den frambära.
Den matte skall jag kraft och styrka ge,
Den sjuke helsa och den trötte hvila,
Och krigarn mod att hurtigt sig bete,
Och roddarn djerfhet att mot stormar ila.
Jag tankens skärpa, fantasiens flygt
Upplifva skall och talarns tunga lossa,
Och finnes någon utaf svårmod tryckt,
Hans hårda fjettrar skall jag också krossa.
Till allt man bistånd utaf mig begär,
Och redo är jag ständigt till att hjelpa,
Ty när jag hjelper, märk, det innebär
Att desto fortare i afgrund stjelpa.
Jag ungdomskraften har i stoftet böjt,
Att den mot sjukdom ej förmått sig värja,
För hungersnöd och pest jag vägen röjt,
Att mera vildt de kunnat länder härja.
Jag krigens skräck mångdubbelt större gjort,
Enär i krigarns bröst hvarenda gnista
Af menskligbet jag dränkt, och då man sport,
Att menskor utfört, hvad knappt djeflar drista.
När rodergängarns, maskinistens hand

1] Kameleonten, en art af ödleslägtet, hvars hud är så beskaffad, att den antager samma färg som de omgifvande föremålen, hvilket gör, att djuret blott med svårighet kan urskiljas.

Jag kunde föra enligt mina tycken,
Som spillror fartyg vräkte jag mot strand
Och menskokroppar slet i tusen stycken.
För mången har jag lyst juvelens prakt
Mot blodbestänkta, sönderrifna kläder,
Och genom mordbrandsfacklan ofta lagt
I aska kojor, byar, slott och städer.
Utaf familjen, lifvets paradis,
Jag frambragt har ett helvete på jorden,
Der varma hjertat mera kallt än is,
Der älskarn är en plågoande vorden.
Jag så vändt upp och ned naturens lag,
Att fadren nu de sina mest förtrycker,
För kärlek lönar dem med hugg och slag
Och brödet barnen utur händren rycker.
Ej kläder skyla deras tärda kropp,
Han likväl lemnar dem ett pris åt vinden —
När deras tårekälla torkat opp,
Den sista tåren frusit fast på kinden.
All verlden rundt min dyrkan är i svang,
Jag eger redan millioner tempel,
Der offren tjusas utaf glasens klang,
Af vinets färg och vännernas exempel,
Der alltid deras manliga beslut
Och fasta föresatser måste falla,
Der mina trogna prester dela ut
Förbannelse och nöd och död åt alla.
Dit vankar läkarn, kroppens vårdare,
Dit den, hvars kall det är att skipa lagen,
Ja, stundom ock en Zions väktare
Kan blifva af min tjusningskraft betagen,
Jag deras vilja leder helt med min,
Och gör att känslan intet kan förnimma,
Förståndet ock jag skickligt sveper in
Uti en tjock, ogenomtränglig dimma.
Och den uti min tjenst med trohet fyllt

Sin plats belönas också framför andra,
Och får på gatan, som en krögarskylt,
I allas åsyn fram och åter vandra.
Men ännu mer i spelets sista akt,
Delirium, de få mitt välde röna,
Ty då i förväg jag dem redan bragt
En aning om hur jag dem skall belöna;
De onda andars hemska sällskap få,
Och jordens qval med evighetens blandas;
Af ormar jagas de hvarthän de gå,
Och idel eld är luften, som de andas.

Än finns i kedjan qvar dess bästa länk:
De kalla mig den gode Gudens gåfva,
Till njutning dem som hvarje annan skänk
Af himlen gifven. Ja, de honom lofva
För det jag finnes till. Dem så jag för
Behändigt framåt medelst måttligheten
Alltjemt mot målet och dem redo gör
Att villigt offra ej blott nykterheten
Men äfven sällhet och ett evigt lif.
Nu, om man ock ett helgon komma låter,
Till jorden ned, så blott en vink mig gif,
Och aldrig, aldrig ser det himlen åter!"

Han slöt, en tystnad uppstod. Att det var
Prins Alkohol, de märkt och voro glade,
Då sådan utsigt för dem än fanns qvar,
Och vänd till honom fürsten sjelf nu sade:
"Din like ännu aldrig blifvit spord
Bland mina kämpar, vid min högra sida
Du trona skall och på en hemsökt jord
I spetsen för de minas härar strida.
Far fort framåt och skoningslöst fördrif
All frid och sällhet, glädje, fröjd och lycka
Från menskan bort, dess herre ensam blif;
Låt ej Fridsförsten rofvet från dig rycka!"

En krona likt han med sin skrumpna hand
Ett rysligt oting hastigt vred tillsamman,
Af glöd, juveler och af ormar band
Han visste göra; och den dunkla flamman
På ett för sådan storhet värdigt sätt
Offentligt till sin medregent han krönte,
Och sedan alla i förbundet trädt,
Dem med en gunstig herskarblick belönte.
Den krönte vrängde sina anletsdrag,
Som sökte han dermed ett uttryck gifva
Åt sin förtjusning, att ett kungsutslag
På honom lagt att verldsförderfvarn blifva.
Sin hyllning med förskräckligt brak och dån
De onda andars oerhörda skara
Nu honom gaf, och sedan derifrån
De uti striden alla skyndsamt fara.

Har du, min vän, något spår kunnat finna
Af denna grymma, förhärjande färd?
Har du väl sett, hvilka segrar de vinna,
Sett, hur godtyckligt de styra en verld?
Ser du, hur menniskor vansinnigt leka
Med denne gräslige hemske tyrann?
Ser du, hur fintligt han mägtar bevcka,
Tjusa och fängsla så yngling som man?
Vet du, hur bittert en fader får klaga
När han ser sonen besnärd i hans garn?
Vet du, hur mycket en mor kan fördraga,
Hellre än skåda ett bortkommet barn?
Har du sett kärlekens värmande låga
I denna syndaflod blifva fördränkt?
Vet du, hur mången utaf denna plåga
Blifvit i grafven för tidigt nedsänkt
Rörer dig elände, sorg eller smärta,
Har du för lidandets offer en tår;

Är någon menskliglıet qvar i ditt hjerta,
Hvarföre längre då fåfäng du står?
Räddning ju finnes, min vän, dig är gifvet
Ordet, som ensamt ger helsa och frid,
Dermed kan mången än föras till lifvet,
Rädda den, rädda den, än är det tid!

H-m-s.

"Af barns och spenabarns mun hafver du fullkomnat lofvet."

En af våra yngre pastorer lemnar om ett litet underbarn några underbara, på samma gång tron stärkande uppgifter.

Medan ännu lilla dottren hvilade under modrens hjerta, berättar denna, att hon en dag alldeles oförmodadt såg helt nära venstra sidan tre härligt klara strålar, som kommo "från sjelfva himmelens och jordens konung". "Ack", tänkte hon, "hvad är detta? Månne mitt barn skall blifva ett olycksbarn?" "O Herre Jesu," bad hon, "förbarma dig öfver barnet och öfver mig! Hvad är jag usle matk, att jag får se sådan härlighet redan här nere på jorden!"

Så snart det lilla barnet kunde fatta fadrens och modrens ord, voro dessa ej sena att rikta dess tankar på Jesus, som är barnens vän. Jesus blef snart enda föremålet för barnets tankar, dess barnsliga tal, sång och bön. När främmande kommo på besök och hade samtalat med föräldrarne en stund, plägade hon smyga fram till dem och hviska: bed Gud! sjelf föll hon på sina knän; ord, churu barnsliga, saknades icke; alla förundrade sig och frågade: hvad månde varda af detta barnet? Icke sällan såg man henne klappa sig på det lilla hufvudet och säga: "när jag får kronan af snälle Jesus, mamma, då blir det så roligt, Jesus kommer och alla heliga englar och möta lilla E. och säga 'goddag' lilla E., är du här?"

En dag stod modren i köket, lilla E. satt i gungstolen och lekte snällt, efter en liten stund började hon gråta och frågade: "mamma, hvarför får jag ej gå till snälle Jesus?" sprang så till modren. Hon lugnade henne dermed, att

Jesus säkert skulle komma, och då skulle lilla E. få kronan af honom. Om morgnarna plägade hon helsa sin syster på följande sätt: "Herrens frid vare med dig på alla dina vägar, syster H!"

När lilla E. såg sina bröder kifvas sinsemellan eller voro ledsna på hvarandra, plägade hon säga: "Jesus gråter öfver eder, och han gråter bitterliga, bitterliga." En dag gjorde hon sig en docka, klädde sedan sig sjelf och gjorde min af att ämna sig bort. Modren frågade: "hvart skall du gå, min lilla E.?" Hon svarade: "till snälle Jesus"; tog så sin docka på armen, modren öppnade dörren och bad henne helsa snälle Jesus, alla heliga englar och alla himmelens saliga innevånare. Då smålog lilla E. och sade: "Jag skall vänta tills mamma och pappa och alla gå med." En dag blef hennes broder F. sjuk, lilla E. satte sig med en bok i handen och sjöng: "snälle Jesus, om bror F. dör, får han komma hem till dig, om bror F. dör, får han komma hem till dig; snälle Jesus, när lilla E. dör, får hon komma hem till dig, när lilla E. dör, får hon komma hem till dig."

Hennes bönepall var en liten flat sten strax utmed huset; vid denna låg hon på knä många gånger om dagen, försänkt i det mest innerliga och barnaförtroliga samtal med sin Frälsare, hela halftimmar hvarje gång. Modren stod ofta djupt rörd och höll sin hand öfver den lillas hufvud, för att skydda detsamma från de brännheta solstrålarne. "Ack," tänkte hon, "om jag vore så Jesusälskande som du!"

På morgonen af hennes sista lefnadsdag, vid fyratiden, tyckte hon sig se en engel vid sin säng, som visade henne den härlighetskrona, efter hvilken hon så ifrigt längtat. Men någonting stod i vägen för henne, hon ropade till sin syster: "H., låt mig se på kronan, låt mig se på kronan!" Sedan hopknäppte hon sina händer och bad den lilla barnabönen: "Gud, som hafver barnen kär, se till mig, som liten är, hvart min verld och lycka vänder, det står allt i

dina händer!” Modren tog henne på sina armar och frågade, om hon ville gå till Jesus. “Ja”, svarade hon. “Då får du”, sade modern, “den vackra kronan, harpan och palmen. Jesus säger: låter barnen komma till mig, och förmener dem icke, ty sådana hörer Guds rike till.” Hennes glädje blef då liksom förklarad. Jorden var henne intet hemvist. Jesus tog snart sin lilla, men himmelskt sköna brud till sig, jordens syndaland var för trångt för hennes genom tron på Jesum helgade ande. Samma morgon, sedan det blifvit dag, stod modren vid hennes säng, med systren på armen, än en gång helsade hon lilla E.: “Herrens frid vare med dig.” “Ja”, sade denna och önskade få kyssa sin lilla syster. Hennes timglas var snart utrunnet, den frigjorde anden svingade sig snart öfver gruset.

Den berättande tillägger: O, min dyre Herre Jesu, tag vård om oss, du ser huru lätt vi falla, förbarma dig öfver oss och håll oss fasta i tron intill ändan, så få vi kronan, som du lofvat.

Svenska Evangeliska Lutherska församlingen
i
ANDOVER
OCH DESS HISTORIA.

Teckning på fri hand af A.

Att den barmhertige Guden i himmelen bevisat Augustana Synoden och dess många och talrika församlingar en obegripligt stor nåd under dess ännu ej knappt mer än tjugofemåriga historia, är ett sakförhållande, som ligger i öppen dag för hvarje uppmärksam betraktare. Främlingar i ett främmande land, der språk och seder voro nya, hafva de svenske utvandrarne, Gustaf Adolfs söner och döttrar, likväl ånyo blifvit samlade omkring det gamla bepröfvade korsbaneret, som vår kyrkas vördade lärofader Luther med så stor trosfrimodighet uppreste under reformationstiden. Det har varit Augustana Synoden förunnadt att uppresa detta banér bland modern Sveas söner och döttrar i denna stora och fria republik. Sådant har visserligen ej kunnat ske utan strider, ja, bittra strider, men det *har skett*, och Gud har, såsom ofvan antyddes, rikligen välsignat arbetet. Hvad de vördade fäderna i Kristus Esbjörn, Hasselqvist, Carlsson, Svensson och Andreen m. fl. i Herrans fruktan och mången gång med stora svårigheter började och grundlade, det har ej blott egt bestånd, utan förkofrats och tillväxt, ja, den ädla säden har burit hundradefaldt frukt. Stora och blomstrande församlingar, i många afseenden visserligen ännu blott missionsförsamlingar, finnas utströdda, än ensamma, än i

större eller mindre grupper, från Atlantiska hafvet till de Klippiga bergen, från Minnesotas och Dakotas nordiska natur till Texas' i många afseenden tropiska klimat. Dessa församlingar ega hvar sin historia, och många icke blott en historia, utan en både intressant och lärorik historia. Att denna historia, eller rättare hvarje församlings historia, i de flesta fall blifvit försummad, är att på det högsta beklaga. Augustana Synodens verksamhet har varit ett rastlöst sträfvande framåt, och man synes dervid ej haft mycken tid öfrig att egna åt sin historia. Så har redan mycket, som varit i hög grad intressant och lärorikt, gått förloradt och är för alltid begrafvet i glömskans haf. Hvad Synodens historiograf har kunnat göra för att bevara och föreviga våra minnen, är obekant för den, som skrifver detta. Det är emellertid att hoppas, att han, som sjelf varit med nästan från början, har varit i stånd att göra ganska rika samlingar, då ju ett folks, ett samfunds, historia och minnen äro en så dyrbar egendom att de böra blifva föremål för den mest omsorgsfulla vård. Derför är det ock säkert, att hvad som kan göras i den vägen, både ringa och stort, bör blifva till nytta och välsignelse för vårt samfund. En återblick på flydda dagars historia med dess rika och trosuppmuntrande erfarenheter skall för visso egga oss till mera förtröstan och frimodighet för framtiden.

Under medvetande af denna sanning har nedanstående lilla teckning sett dagens ljus. Författaren har deri velat låta historien visa sig i sina egna kläder och derför framför allt bemödat sig om att *sanningen* skulle få sin rätta allt beherrskande plats. Han har kallat den en teckning på fri hand, emedan omständigheterna gjort, att hon nödvändigtvis måste blifva både kort och åtminstone delvis mycket ofullständig. Zions Gud välsigne äfven det lilla!

Andover är beläget i vestra delen af Henry County, staten Illinois. Landskapet är ganska skönt och intagande. Midtigenom settlementet slingrar sig den lilla

Edwardsfloden, hvars ena strand är beklädd med en vacker löfskog, som dock nu blifvit ganska illa medfaren. På båda sidor om floden ligga sköna prairiesträckor, hvilka fordom voro präktiga jagtmarker för den röde mannen och sedermera för jägare från de östra staterna. Landet är lagom mycket kuperadt för att borttaga enformigheten, men ej så mycket, att det hindrar odlarn i hans arbete. Den förste svensk, såvidt bekant är, som såg dessa trakter, var en sjöman, Nilsson, som år 1848 i sälliskap med sin förre kapten, Thompson, gjorde ett besök på vildmarken, der nu det blomstrande nybygget är beläget. Den egentliga början till Andover-settlementet kan man dock säga skedde först i och med Samuel Johnsons hitkomst med sällskap år 1848. Det följande året, 1849, ankom Prof. Esbjörn med sällskap. Prof. Esbjörn var den man, som grundlade den missionsverksamhet ibland vårt folk, som blef början till Augustana Synoden, nu så talrik och stark både uti in- och utvärtes afseende. Det är beklagligt, att så litet af historia finnes qvar efter en man, som varit af så stor betydelse för Guds rike bland våra landsmän i Amerika, Om Prof. Esbjörns hitresa och den första tiden i Andover taga vi oss friheten andraga följande ur en af en värderad man påbörjad teckning af Andover-settlementet: "Uppfordrad af många kristliga vänner och understödd af Svenska Missionssällskapet i Stockholm, företog Pastor Esbjörn vid midsommartiden år 1849 resan till Amerika. I sitt sällskap hade Pastor E. ett ej ringa antal emigranter från norra Sverige. Resan anträddes från Gefle med svenska briggen 'Cobden'. I Helsingborg, der skeppet lade till för natten, fick Pastor E. följa ett af sina barn till dess sista hvilorum och lemna det såsom en dyrbar pant åt fosterjorden. Begrafningen förrättades af Dr P. Wieselgren, som då var kyrkoherde i Helsingborg, och processionen utgjordes, utom af nästan hela Pastor E:s sällskap, af mamsell Cecilia Fryxells skolbarn (hon hade vid denna tid flickpension i Helsingborg). Framkommen

till New York möttes Pastor Esbjörn och hans sällskap af en kapten Widerström, hvilken skulle tjena dem såsom ledsagare inåt landet. Han hade tillhört Bishop Hill-kolonien, hvilken anländt till landet tre år tidigare, men hade lemnat densamma och var nu bosatt i Andover. I New York fanns ett kompani, 'Landassociation', som uppköpt mycket land i Henry county och utlagt staden Andover. Pastor E. med sällskap hade ämnat sig åt Knox county; men sedan nämnda kompani lofvat gifva 10 acres land till en svensk luthersk kyrka, beslutade man sig för att ställa kosan åt Andover. Resan gjordes med kanalbåt till Buffalo och derifrån med ångbåt till Chicago. Sedan Detroit passerats, dog ännu ett af Pastor Esbjörns barn och blef i en mycket skröplig kista begrafvet i en sandbank på stranaf Lake St. Clair. Pastor Esbjörn insjuknade äfven och måste med sin familj stanna i Chicago; men sällskapet, ledsagadt af kapten Widerström, begaf sig till Andover. Då Pastor E. tre veckor sednare äfven anlände, fann han till sin stora sorg, att de flesta af hans sällskap hade utaf methodistpresten Jonas Hedström blifvit öfvertalade att lemna Andover och begifva sig till Victoria.

Man möttes i Andover af nybyggare-lifvets vanliga svårigheter, sjukdom, brist på rum m. m. Pastor Esbjörn lyckades dock för sig och sin familj hyra ett par små och låga rum i andra våningen af ett en och en half våning högt hus, vanligen kändt under namn af 'Mr Mix' place'.

Gudstjenster höllos dels i Pastor Esbjörns bostad, dels i ett litet skolhus i staden. Stor var glädjen bland de få nybyggarne, som redan ankommit, då de fingo höra Guds ord för sig förkunnas, ej blott på det kära modersmålet, utan i öfverensstämmelse med den lutherska kyrkans rena bekännelse. Af allra största betydelse för svenska lutherska kyrkan här i landet var ock denna ringa begynnelse. Pastor E. började också redan första hösten och året arbeta på andra ställen, och besökte han isynnerhet landsmännen i Galesburg och Moline.

Den 18 Mars 1850 stiftades svenska ev. lutherska församlingen i Andover. Mötet hölls i Pastor Esbjörns bostad i Mix' Place, hvilket hus ännu finnes till och eges af en svensk vid namn Hans Alfred Clementson från Horn. Äfven stiftandet af denna församling var ju endast ett senapskorn. Enligt Pastor Esbjörns uppgift i kyrkoboken bestod den endast af 10 kommunikanter. Förvissade om, att det skall intressera våra läsare att närmare lära känna, hvilka dessa 10 kommunikanter voro, skola vi här meddela deras namn och hvarifrån de voro, m. m.

Pastor Lars Paul Esbjörn var född den 16 Okt. 1808 i Delsbo, Helsingland, prestvigdes den 11 Juni 1832 i Upsala. Efter att några år hafva varit adjunkt i östra Wåhla hos Dr Forsell, blef han brukspredikant vid Oslättfors bruk och tillika skollärare i Hille nära Gefle, hvilka befattningar han innehade, tills han reste till Amerika. Hans hustru var Amalia Maria Lovisa Gyllenboga. Denna utmärkta qvinna, den första hvars namn inskrefs i Andovers församling, underkastade sig villigt och utan knot många försakelser och lidanden, men fick redan den 11 Juli 1852 sluta vedermödan och i tron på sin Frälsare gå hem till ett bättre land.

Af dem, som kommit i Pastor Esbjörns sällskap, voro endast två närvarande vid församlingens stiftelse och förenade sig med församlingen, nemligen Jonas Anderson och Olof Nordin, båda från Hille.

Jonas Anderson, som var född i Hille 1817, hade hustru och tre minderåriga barn, Erik, Christina och Jonas. Sjelf reste han med sönerna för många år sedan till Colorado; men hustrun, som sedan förenade sig med församlingen, och dottren, som är gift med Erik Westerlund, finnas ännu här och äro medlemmar af församlingen.

Olof Nordin, som äfven var från Hille, var enkeman, hade ock tre minderåriga barn, hvilka alla hafva flyttat, utan att man känner deras närvarande vistelseort.

Samuel Johnson från Södra Wi och hans hustru Anna Lisa Samuelsdotter från Lönneberga. Samuel Johnson ankom till Amerika redan 1846, föranledd att emigrera af bref, hemkomna från en Peter Kassel från Kisa året förut, eller 1845, och begaf sig äfven hit.

Han stannade i 2 år i Buffalo; men tillfölje af upplysningar, meddelade af en svensk från Bishop Hill, som tidigt på våren 1848 besökte Buffalo, begåfvo sig Sam. Johnson och några andra till Andover. Här funnos då endast ett par eller tre svenskar före dem. Samuel och hustru tillhöra ännu församlingen och bo i La Grange's norra rote.

Enkan Anna Greta Matthsdotter hade med sin man, torparen Måns Johnson från Kisa, rest från Sverige i sällskap med Samuel Johnson. I Buffalo dog hennes man, och med sin son Jonas Peter Johnson reste hon äfven sommaren 1848 till Andover. Hon och hennes son tillhöra nu församlingen i Orion.

Nils P. Petersson och hans hustru Eva Katharina från Lönneberga, Kalmar län, kommo 1849 med ett större sällskap från Östergötland till Andover någon tid före pastor Esbjörn. Hon tillhörde med sin familj församlingen i Andover, tills församlingen i Orion blef stiftad, i hvilken de då ingingo. I samma sällskap från Sverige kom äfven enkemannen Anders Peter Larsson från Södra Wi. Han är för flera år sedan död; men hans båda döttrar, som numera äro gifta, Anna Lovisa med Anders Peter Peterson från Hägerstad och Maria Sophia med Hans Möllenhoff från Bergsjö, Helsingland, tillhöra med sina familjer församlingen i Andover. Vi hafva ansett oss böra meddela denna korta historik öfver de personer, som utgjorde de tio första medlemmarne af svenska lutherska församlingen i Andover.

I sammanhang härmed må omnämnas tvenne svenskar, hvilka endast några dagar efter församlingens stiftelse intogos i densamma, nämligen bröderna Johannes

och Carl Johan Samuelson med deras familjer. De kommo sommaren 1849 från Tjäderstad. De skaffade sig på hösten samma år ett hem i Hickory Grove, såsom det då kallades, numera Opheim, togo verksam del i församlingens i Andover angelägenheter, tills den nya kyrkan der 1868 blef färdig, hvarefter de förenade sig med församlingen i Berlin, den de nu tillhöra."

Den i sin början så fåtaliga församlingen tillväxte ganska fort genom den fortsatta invandringen från fäderneslandet. Då de fleste, som kommo, voro ytterst fattiga, så kan man lätt veta, under hvilka umbäranden denna första tid förlopp. Prof. Esbjörn förskaffade sig snart nog ett litet eget hem på en ganska naturskön plats, en mil söder om Edwardsfloden. Platsen kallas ännu "the Esbjörn place." Med outtröttlig flit arbetade han fortfarande för sina landsmäns bästa, besökande många både närbelägna och mera aflägsna platser. Han omtalas såsom serdeles vänlig, försakande och nedlåtande i hela sin umgängelse. Sina rättigheter talade han sällan om och gjorde få påståenden till sin egen personliga vinst eller fördel. Han vann också stort förtroende och var innerligt älskad af sin församling. Redan år 1851 byggdes under hans uppsigt en för sin tid mycket ståtlig tegelkyrka med undervåning. Prof. Esbjörn lyckades under en resa till östra staterna af vår frejdade landsmaninna Jenny Lind för kyrkobyggnader åt de förskingrade fåren erhålla såsom skänk den betydliga summan af 1500 dollars, hvilka blefvo till serdeles stor nytta under denna fattiga tid. Af denna summa användes omkring en tredjedel på kyrkobyggnaden i Andover. Den första söndagen i Advent 1854, då kyrkan invigdes, var en stor högtidsdag för församlingen. Pastor Esbjörn var naturligtvis sjelf närvarande. Så var äfven Pastor Carlsson, församlingens nuvarande pastor, såväl som ock Pastor Cederstam i Minnesota. På e. m. predikade den utmärkte presbyterianske pastorn i Andover, Pillsbury, på engelska språket. Inom dessa tempelmurar

Gamla Kyrkan i Andover.

har sedermera Guds rena evangelium ofta och klart genljudit till syndares uppväckelse, tröst och ledning. Undervåningen var under åratal emigrant- och sjukhus för nybygget. De mörka rummen der hafva sett hvarjehanda af hvad jorden har bittert och tungt, isynnerhet under koleraåren 1852 och 1854, då våra stackars landsmän dogo i stor mängd för denna förskräckliga mordengel. En kolera-kyrkogård finnes, der många, många ligga begrafna, men intet enda minnestecken, utom små fördjupningar här och der, utvisar hvar de döda hvila. Här må omnämnas, att Andovers församling med dess pastor har visat en serdeles berömvärd smak, då den beslutat att låta den gamla kyrkan stå såsom ett minne från den första tiden. Det var besynnerligt nog en tid delade åsigter om hvad som borde göras med den gamla kyrkan, ja, man hade en gång t. o. m. beslutat att nedrifva den, men då kommo ett par gamla gummor, som varit med temligen från början, till en sockenstämma om saken i fråga, och "med sina tårar och böner bevekte de männen att låta kyrkan stå qvar, till hugnad och glädje för hvar och en, som älskade att se den första svenska lutherska kyrkan i Amerika, byggd under detta århundrade, stå qvar såsom ett minne åt efterverlden." Kyrkan har under de sista åren undergått en ganska grundlig renovering, så att den nu är mera inbjudande än den någonsin varit. Må hon länge stå qvar, denna gamla kyrka, såsom ett vittne om den store Gudens myckna tålamod och obegripliga nåd mot Andovers församling!

Emellertid växte församlingen allt fortfarande, så att hon redan år 1856 räknade 358 kommunikanter och var den största församling inom norra Illinois Synoden. Samma år lemnade Prof. Esbjörn Andover på kallelse från för. samlingen i Princeton. Denna flyttning var en stor förlust för församlingen helst under de dåvarande bedröfliga omständigheterna. För att förstå dessa omständigheter måste vi gå tillbaka ett år i vår berättelse. Vid den tiden

kom Licentiaten Bergenlund till Andover. Prof. Esbjörn mottog honom vänligt och använde honom esomoftast till att predika och såsom det till en början syntes med ganska lyckliga resultater. Bergenlund blef snart ganska mycket omtyckt af en del i församlingen, ty hans begåfning i vissa afseenden gjorde, att han för tillfället ofta lemnade ett ganska fördelaktigt intryck. Men B. tålde ej medgången. Han började snart uppblåsas och i det hemliga motarbeta Prof. Esbjörn, så att förhållandet emellan läraren och församlingen icke längre förblef det goda, som funnits der förut. Att denna omständighet, hvilken vi här vidrört med de möjligast milda ord, påskyndat Prof. Esbjörns flyttning, torde man knapt böra förundra sig öfver. Den efterföljande tiden blef en orons och virrvarrets tid. Bergenlund var en egendomlig personlighet, hvilken man ingalunda med några flyktiga penndrag såsom här kan fullständigt teckna. Om denna tid i församlingens historia skrifver en trovärdig person följande: "Den Bergenlundska tiden utmärkte sig företrädesvis för parti-strider och allmänt virrvarr. Kyrkoböckerna från detta året äro ett fullkomligt virrvarr. Allt hvad han företog sig skulle ske på ett nytt och egendomligt sätt. Så kunde han t. ex. messa från predikstolen eller ock utesluta all ceremonial gudstjenst, allt efter infallet." Bergenlundska tidehvarfvet blef ej långvarigt, blott omkring ett år. Det gick nämligen ändtligen derhän, att han, som genom hemligt förtal o. s. v. dragit folkets hjertan från deras lärare, af församlingen blef inför synoden offentligen anklagad med den påföljd, att han blef beröfvad sin "licence." Häröfver klagade han bittert, ty sjelf sade han sig vara en "Zebaoths engel." Han stannade ännu qvar en tid och fortsatte sitt förstöringsarbete. Nu visade han sina rätta färger tydligare och började öppet luta öfver mot metodismen, med hvars anhängare han gerna samverkade. Vi lemna nu denne man, som åstadkommit så mycket ondt både i Andover och förut i våra församlingar i Pennsylvanien och New York. De

spår han lemnade voro svåra att utplåna. Må Gud förlåta honom hans synd.

Innan vi afsluta denna karateristik af den Bergenlundska tiden i Andover, må såsom stöd för hvad som här blifvit sagdt och för vidare upplysning anföras följande ord af synodens nuvarande president, pastor Norelius, i hans lefnadsteckning öfver pastor Svensson: "Hr Bergenlund hade på synodalmötet i Galesburg 1853 erhållit 'licence' att såsom lärare betjena landsmännen i Hessel Valley och Jamestown, men hade genom sitt ovisa och besynnerliga förhållande der åstadkommit strider och oreda. En undersökning på uppdrag af synodens president hölls derstädes 1854 af prof. Hasselqvist, men utan påföljd. Om våren 1855 lemnade Bergenlund östern och kom till Andover, der han snart nog vann många vänner och beundrare, hvilka ville hafva honom till prest. För att hindra församlingens söndrande blef Esbjörn så godt som tvungen att antaga honom såsom sin medhjelpare. Han gjorde detta visserligen ofrivilligt, men hoppades på samma gång i sin hjertliga välmening, att han skulle kunna leda Bergenlund på bättre vägar. Vid synoden i Waverly, numera Leland, på hösten 1855 förnyades Bergenlunds 'licence' på det uttryckliga vilkoret, att han i allt skulle rätta sig efter Esbjörns mening och anordning, så länge han stod som hans medhjelpare. Men Bergenlund gick sina egna vägar, vände församlingens kärlek från den gamle läraren och gjorde allt hvad han kunde för att förbittra hans lif. Det var detta som var hufvudsakliga anledningen till prof. Esbjörns flyttning. Bergenlund förestod nu församlingen i Andover någon tid, men strider och villervalla blefvo frukterna af hans arbete. Vid följande års synod begärde församlingen, att han skulle blifva ordinerad, och han sjelf fordrade detsamma eller ock ett hederligt afsked. Ingendera delen skedde, men såsom ett bevis på den ytterligare kleinigheten inom norra Illinois Synoden kan nämnas, att man dock erbjöd Bergenlund ett förnyande af hans 'li-

cence' för ännu ett år. Först vid 1857 års synod var man ändtligen beredd på att utstryka hans namn och att icke hafva vidare att skaffa med honom. Emellertid var Andovers församling illa tilltygad. Bergenlund hade spelat ut och måste flytta, men församlingen var i fara att blifva upplöst i partier."

Församlingen blef nu en tid vakant, men besöktes derunder af den nitiske, numera saligen afsomnade pastor O. C. T. Andrén, som då förestod den svenska lutherska församlingen i Moline. Sådana besök kunde dock ej ske oftare än en gång i månaden, och församlingen behöfde nu om någonsin en egen lärare, ty sinnena voro i följd af den Bergenlundska verksamheten i en allmän jäsning. Man såg sig om efter en man, hvilken man kunde kalla, men på den tiden funnos ej många personer, som kunde komma på tal med något hopp om framgång. På pastor Carlssons råd utfärdades dock på våren år 1858 en kallelse till pastor Jonas Svensson i Sugar Grove, Pa., hvilken två år förut ankommit från Sverige. Det var svårt för pastor Svensson att bestämma, hurudant svar han borde afgifva på denna kallelse, ty han var en samvetsgrann man, som icke flyttade hit eller dit på grund af hvarjehanda oväsendtliga orsaker. Emellertid hade han i Augusti månad samma år "efter mycket öfvervägande, många böner och strider kommit till den öfvertygelsen att han borde antaga kallelsen." Det var svårt att skiljas från församlingarna i östern, derom vittna hans egna ord med anledning af en sockenstämma, som hölls i Hessel Valley strax förut. Han säger: "Jag sade församlingen mitt beslut om flyttning; men det gjorde mig så ondt att se det arma folket såsom får utan herde, att jag blef ganska vacklande i mitt beslut."

Pastor Svensson antog alltså kallelsen till Andover, och den 6:te Sept. år 1858 skedde afresan från Jamestown efter ett rörande och ömt farväl med vännerna der. Den 19 Sept. hade han redan hunnit fram och blef på denna dag

högtidligen installerad i sitt embete. Om detta tillfälle skrifver han i sin dagbok: "Kyrkan var öfverfylld med åhörare, och dagen var en högtidsdag. Broder Carlsson höll installationstalet öfver Ebr. 13: 17, hvaruti han lade både mig och församlingen våra ömsesidiga pligter på hjertat med det varmaste allvar. Efter installationsakten höll jag predikan, och på e. m. predikade Norelius och Carlsson." Denna pastor Svenssons första predikan hölls öfver högmessotexten på 16 Sönd. efter Trinitatis med Ps. 68: 21 såsom ingång och följande ämne: De trognas tröst, att de hafva en Gud, som hjelper, och Herren, som ifrån döden frälsar.

I en svår tid och under svåra omständigheter kom pastor Svensson till Andover. Den Bergenlundska villervallan var en villervalla i allt. I det yttre herrskade en fullkomlig oreda. Der måste börjas i botten med att så småningom få ordning till stånd igen. Med afseende på sjelfva det kristliga lifvet inom församlingen stod det knappt bättre till. Bergenlund hade mycket bidragit till att en falsk och ytlig, på samma gång som i det yttre serdeles beställsam ande hade blifvit rådande hos en del af dem, som bekände sig för att vara sanna kristna. Detta och annat, hvarom det ännu är för tidigt att offentligen yttra sig, gjorde mången gång lifvet bittert för pastor Svensson. Smärtsammast torde det väl hafva varit, då misstroendet inom en viss krets gick så långt, att man oförtäckt både i ansigtet och på ryggen sade honom, att han var död och en skrymtare. Säkert är, att trogne lärare äfven för *Guds barns* skull genom dessas oförstånd och ensidighet kunna få uthärda många svåra strider och djup och bitter ångest. Emellertid vann pastor Svensson snart de allvarlige kristnas i de fleste fall alldeles odelade förtroende. Med kraft och visdom af höjden förde han Andans svärd och icke utan frukt, fastän oftast frukten syntes ringare än han och kanske äfven andra hade väntat. Serskildt kärt är det att höra de gamla bepröfvade vännerna omtala de kära bibelförklarin-

garne från denna tiden, då pastor Svensson och de kristna vännerna samlades omkring Guds ord i hemmen. Till stor nytta och med en ovanlig sans samtalades då, och det med det fullaste förtroende, om korsfolkets olika erfarenheter, hvarvid man alltid ihågkom den stora hufvudpunkten i allt sundt kristendomslif: den enfaldiga barnatron Kom man ock då, såsom så ofta hände, in uppå ämnet om tillväxten i nåden och Guds underliga ledning med sina barn, då hade man kommit på ett område, der få hafva en så rik erfarenhet och så djup och klar insigt som pastor Svensson hade. Det är att beklaga, att det numera är så svårt att på det sättet samtala om och i andliga ting. Vår tids kristendom vill så gerna vara *märkvärdig*, ja enfalden sjelf vill gerna vara märkvärdig och blir derigenom lätt vämjelig. Råkar man deremot någon af de kristna från denna tiden, så sker det till ens nytta, ty man kan ej undgå att både lära och uppbyggas af den grundlighet och det allvar, hvilka man finner uti deras kristendom.

Pastor Svensson predikade gerna och ofta och — länge. Hvad det senare beträffar, vill den som skrifver detta icke säga att det precist var berömvärdt, men är det så hos någon, så var pastor Svensson en af dessa, ty orsaken till hans långa predikningar var icke de många orden utan det myckna innehållet. Hans sansade, allvarliga och alltigenom kristliga predikningar voro särdeles helsosamma för de upprörda sinnena i Andover. Att den stadiga maten icke smakade väl för alla, kan man ju icke så mycket förundra sig öfver; ty äfven den andliga matsmältningen kan genom djerfhet och oförsigtighet blifva så förstörd, att den icke tål någon stadig mat, utan alltjemt behöfver onaturliga retningsmedel. Om pastor Svensson och hans predikningar taga vi oss friheten ur hans lefnadsteckning anföra följande:

"En manhaftig, välbildad gestalt, en hög basunstämma — dock mindre vacker och böjlig — ett allvarligt och värdigt sätt att vara uppfyllde hos S. de yttre vilko-

ren för en god predikant. Innan han uppträdde på predikstolen led han för det mesta af ängslan och oro — ja, han gjorde det ofta hela dagen eller dagar förut; men sedan han börjat, predikade han med stor frimodighet och lätthet, ofta för fort, och det var ingen konst eller ansträngning för honom att hålla på i två, tre, ja flera timmar, om han ville. Han gjorde icke bruk af någon vältalighetskonst, och man kan säga att hans predikningar icke hade några poetiska drag. Men de voro deremot så mycket mera logiska och till förståndet talande. Hufvudkaraktären i hans föredrag var det undervisande elementet, mindre det på känslan verkande. Derföre behöfdes ock en längre tid, innan man i allmänhet fick rätt smak för hans predikningar; men ju oftare och längre man hörde honom, desto mera ville man höra honom. Innehållet af hans predikningar var rent lutherskt kristligt, allsidigt och vittnade om en djup andlig erfarenhet. Han var väl hemma i Guds ord och den äldre lutherska theologien. Lag och evangelium fingo deras tillbörliga sammanhang och åtskilnad. Han predikade den bättring, som är inför Gud, och den tro, som är till vår Herre Jesus Kristus. Att föra den säkre syndaren till besinning, till bättring, tro och helgelse; att upptäcka det djupa syndaförderfvet icke allenast hos den säkre, utan äfven hos den väckte och den benådade; att föra den fattige, botfärdige syndaren till Guds Lam; att föra de benådade själarne in på det gröna betet och de friska vattnen; att förmana och uppmana dem till en rätt helgelse; att råda själar i deras bekymmer; att påvisa och förvara dem för afvägarna: utgjorde de förnämsta stycken, som han med så innerlig värma och djupt allvar dref i sina predikningar. De skarpa gränser och de fina märken, som han uppdrog på den andliga erfarenhetens område, voro visserligen icke uti nyevangelismens smak; men de voro icke desto mindre fullt bibliska. Han hade som predikant, såsom förut blifvit anmärkt, ett påfallande slägttycke med Nohrborg och hans predikningar

voro isynnerhet i de senare åren serdeles gedigna. I sina yngre år skref han sina predikningar för det mesta fullständigt; men han var icke bunden vid sitt manuskript. Sedan han kom till Amerika hade han nästan aldrig tid att skrifva någon fullständig predikan, och hans utkast, som han för det mesta hade, voro i allmänhet mycket korta. Hans predikosätt var att uppgifva ett ämne och förklara det ur texten. Hans ämnen voro enkla och naturliga; aldrig märkte man att de voro sökta och konstiga. En fiende till flärd och fåfänga, var han det äfven i sättet att predika. Sjelf sökte han och fröjdade sig åt det uppbyggliga uti andras predikningar och ursäktade gerna den felaktiga formen; men saknades Guds ords sunda lära och förmaning, så kände han sig djupt bedröfvad och uttalade stundom sitt stora missnöje dermed. Man fick ovilkorligen det intrycket af hans predikan, att han hade ett enda mål i sigte: omsorg om själars frälsning, att föra dem från synden och satan till Jesus, på helgelsens väg. Efter predikan var han ofta glad, och märkte han några synbara frukter af ordet, så fröjdade han sig hjertligen deröfver, men med ett sinne som den, som kallade sig för brudgummens vän."

Sent skall Andovers församling förgäta många af pastor Svenssons predikningar. De kära Guds barnen skola aldrig glömma, med hvilka lefvande färger han målade en kristens erfarenheter, och med hvilken eld och värma, med hvilken hjertlig tillförsigt och innerlig hemlängtan han nästan alltid lät sina predikningar "sluta i himmelen". "Sista delen", brukade han säga, "skall handla om hemmet", och så var det med hans predikningar: sista delen handlade om hemmet. Huru minnas vi icke ännu de många oförgätliga söndagseftermiddagarne och de kära bibelförklaringarne då! När solen i vester sände sina sista strålar genom kyrkofönstren, huru många gånger talades icke då derinnanför om, att Guds barns sorgedag på jorden om en kort, kort tid skall vara slut och en evig

glädje skall då vänta dem vid lefnadsaftonens skymning! Herrens namn till pris får man ännu i Andovers härliga tempel höra samma evangelium förkunnas.

Innan vi lemna talet om pastor Svenssons predikoverksamhet, må det tillåtas att med ett par ord omnämna hans passionspredikningar. Det var hans vana att hålla sådana hvarje år. Så snart fastlagstiden ingått, började han dermed och fortsatte sedermera med en förunderlig iſver och flit ända till Långfredagen. Med en ovanlig klarsynthet och serdeles lycklig tillämpning framhöllos hufvuddragen i lidandeshistorien till varning, förmaning och tröst, hvar så behöfdes. Mången bland Herrens elända i Andover och annorstädes kan ännu påminna sig, hvilken tröst och kraft, som skänktes honom under och genom dessa passionsstunder. Mången öfvermodig Petrus fick då en helsosam varning, mången blödig syndare erhöll förvissning om Jesu frälsaresinnelag, när orden till den botfärdige röfvaren blefvo tillämpade, mången grof och fräck motståndare kände ett styng i sitt hjerta, när berättelsen om Judas eller Pilatus eller Herodes med helsosamt allvar förelades. Efteråt förundrar man sig med skäl öfver den allsidiga behandling af kristendomen och kristendomslifvet, som dessa texter blefvo anledning till för pastor Svensson. Men han insåg, hvad hvarje rättsinnig lärare mer och mer nödvändigt blir öfvertygad om, att passionstiden är sjelfva medelpunkten ikyrkoåret, att Långfredag och Påsk äro dess högtiders högtid, samt att passionstexterna med efterföljande högtidstexter äro hela Bibelns hufvudsumma och kärna. Huru förunderligt klart lyser ej Evangelium för syndare, som stå nära Gethsemane och Golgatha, och huru stor, huru himmelskt skön är icke den blodige konungen med törnekronan och de genomborrade händerna och fötterna. Vid korset finner ändå syndaren den säkraste hvilan, under korsbaneret kämpar han tryggast och vinner de skönaste segrarne, segrar öfver alla fiender inom och utom, ja, öfver afgrundsförsten sjelf och hans djefvul-

ska mordvapen: *synden.* Ack, huru klart framstäldes icke detta under de femton långfredagarne i Andover under pastor Svenssons verksamhet der! Långfredagen med det stora försoningsundret på Golgatha var för honom ett kärt ämne att tala öfver. Med en lefvande och gripande skildring lät han sina åhörare i andanom på nytt genomlefva den stora dagen och när han derunder kom till de väldiga orden: det är fullkomnadt, så remnade mången gång för den fattige bedröfvade syndaren syndernas förlåt, som gömde bort nådastolen. De, som kallade pastor Svensson en lagpredikant, borde hafva hört en sådan predikan, ty sådana nådefulla, af Gileads salva drypande evangelii predikningar får man ej så serdeles ofta höra här i jämmerdalen. När man sedermera på Långfredagseftermiddagen samlades till Jesu begrafning, hade hos pastor Svensson förmiddagens glöd och värma förbytts mot den tilldragande stillhet och det högtidliga allvar, som var så passande vid ett dylikt tillfälle. Med helsosamma nådesord blef man inbjuden att vara närvarande vid denna förunderliga begrafning, och grafven framhölls såsom en passande bild af våra arma hjertan, men der ville och kunde ändå Jesus hvila efter sitt stora verk på Golgatha.

Såsom äkta lutheran insåg pastor Svensson de stora högtidernas betydelse både inomkyrkoåret och för det kristliga församlingslifvet såsom sådant. Så var ock i Andover *Juldagen* alltid en stor och härlig högtidsdag. Julotta firades naturligtvis, och när den tidigt församlade talrika folkmassan uppstämde: Var helsad sköna morgonstund, så kändes det verkligen högtidligt. När sedermera pastor Svensson med stor nåd och inspiration talade om barnet i krubban, som hette Underlig, Råd, Gud, Hjelte, Evig Fader och Fridsförste, då kände man, att den trofaste Guden redan i Kedars hyddor kan låta sina barn af hjertat glädjas och fröjdas. Ja, Hans namn vare prisadt både för Jul, Långfredag och Påsk samt den sköna Pingsten med den

Helige Andes himmelska gåfva. Må vi alla lära att mera värdera och högtidligare fira dessa dyrbara nådesdagar!

Vi hafva i det föregående varit något utförliga, och det med afsigt, ty en församlings gudstjenstfirande utgör i sanning en väsentlig del af dess historia. Ett Guds folk kan nemligen icke vara ett sådant utan gudstjenst, och ju sannare begreppet om förhållandet emellan Gud och hans folk är,desto sannare och verkligare blir också gudstjensten. Men om en församling uti detta stycke skall stå stilla eller skrida framåt och växa till, det beror näst Gud på den Herrens underherde, som förestår församlingen. Häraf torde vara klart, att vi varit fullt berättigade med afseende på den förut antydda utförligheten. Vi hafva dock dermed gått vår berättelse något i förväg och vilja nu återvända, för att återupptaga den afslitna tråden.

Så snart pastor Svensson tillträdt sitt embete i Andovers församling i egenskap af dess lärare,började han med flit och allvar att återuppbygga det nedrifna, både i inre och yttre måtto. Så företog han sig att i hvarje rote årligen hålla husförhör, hvilka snart vunno erkännande såsom både nyttiga och kära. Kyrkoböckerna och andra yttre angelägenheter kommo snart nog i ett godt skick, för så vidt sådant var görligt. Med afseende på församlingsafgiften försöktes åtskilliga metoder, hvilka dock aldrig blefvo fullt tillfredsställande, förrän man kom till den ännu rådande. Vi tillåta oss att i korthet omnämna densamma. Sedan man försökt att taxera alla, rika och fattiga, lika och äfven sedermera under andra år låtit alltsammans bero på den frivilliga, uppoffrande kärleken, fann man, att en genomgripande förändring var af nöden. Resultatet af öfverläggningarna i denna sak blef följande. I hvarje rote utses vid årsmötet vissa personer, hvilka tillsammans med samtliga diakoner utgöra en värderingsnämd, hvilken efter pålysning möter och genomgår roteböckerna, för att bestämma med huru stor summa hvarje kommunikant under året skall bidraga till församlingens

löpande utgifter. Härvid hade man, om vi minnas rätt, tre olika summor, af hvilka den högsta är ungefär dubbelt så stor som den lägsta. Roteböckerna utlemnas sedermera till uppbördsmännen, hvilka, då ej annorlunda bestämmes, utgöras af diakoner, som när betalningsterminerna äro inne skola, så vidt görligt är, besöka hvarje betalande kommunikant, för att uppbära den honom ålagda afgiften. Att fattiga och sjuka samt ålderstigna, då behof förefinnes, helt fritagas, behöfver knappt nämnas. Diakonerna redovisa till församlingens kassör. De som äro i stånd att betala, men ej vilja, blifva slutligen utstrukna. Ofvanstående plan är ännu i dag i verksamhet i församlingen och lemnar ganska lyckliga resultater.

Med afseende på ungdomens och barnens undervisning i kristendomen var pastor Svensson serdeles ifrig och beklagade af hjertat, att han ej kunde göra mer än han gjorde. Vid ofvannämda husförhör användes hela eftermiddagen till katekisation med ledning af Luthers Lilla Katekes. Konfirmationsundervisningen var serdeles gedigen och grundlig. Tidigt på hösten påbörjades med densamma, och hon fortsattes sedermera till i slutet af Maj eller början af Juni. Katekes och Biblisk Historia lades till grund för undervisningen. Den, som kände pastor Svenssons särskildt stora gåfva som kateket, vet att hon särskildt under konfirmationsundervisningen kom i flitigt bruk, och det till stor välsignelse. Konfirmationsdagen var en af årets allra största högtider. Ej blott Andovers församling var då närvarande, utan äfven talrika besökare från de omkringliggande platserna. Kl. 9 inträdde pastor Svensson i kyrkan i spetsen för konfirmanderna, af hvilka flickorna alltid under senare åren voro hvitklädda. Sedan ett par psalmverser blifvit afsjungna, trädde pastor Svensson framför altaret och höll till nattvardsbarnen ett för tillfället lämpadt tal. Derefter följde förhöret, hvilket med årens lopp blef allt gedignare och fullständigare. Det är att beklaga, att döden ryckte bort pastor Svensson,

innan han hann fullborda ett kateketiskt verk, som han under sista hösten af sitt lif började, och som synbarligen var ämnadt att blifva en sådan helgjuten och sammanhängande framställning af kristendomens hufvudläror, som ofvannämda förhör erbjödo. I sin katekisation var pastor Svensson *naturlig*, en dygd som nutidens kateketer såväl som kateketiska arbeten tyvärr ganska ofta sakna. Han vill, att sanningen genom frågans form och sammanhanget i framställningen skulle liksom sjelfmant framkomma för lärjungens sinne, och då nöjde han sig med enkla, på sak gående svar. Sådana svar förestafvade han också sjelf, när det blef af nöden att förestafva. I allmänhet fasthölls den principen, att en sann och naturlig katekisation vore ett samtal, och derför icke heller genom några konstiga regler och återupprepningar skulle eller borde blifva något annat.

Man kunde ock af frukterna se välsignelsen af ofvanför antydda sunda och gedigna kristendomsundervisning. Mången gång såg man, att sanningen under eller straxt efter konfirmationsundervisningen blef till lifs för nattvardsbarnen. Men äfven der de blefvo förlorade söner och döttrar, är det på det högsta lärorikt att se, huru djupt sanningen ligger qvar såsom en anklagande röst, hvilken det är omöjligt att fullkomligt nedtysta. Vid sjuksängen har man af sådanes egen mun hört detta bekräftas. På den sista stora dagen, då allting skall blifva klart, blir äfven uppenbart, huru stor välsignelse det slutligen skall bringa, att på grund af Guds löften så på en förhoppning. I dag finnes det många sådana nattvardsbarn i Andover, hvilka borde besinna hvad dom en, som vet den rätta vägen och icke vill gå densamma, drager öfver sig.

Att ett sådant arbete i Herren ej kunde annat än verka till välsignelse inom församlingen, är ju klart. Pastor Svensson sörjde djupt öfver den otillräckliga tid och omsorg han kunde egna åt barnens och ungdomens kristliga undervisning, ehuru han utom på ofvannämda sätt

äfven i söndagsskolan var flitigt verksam att meddela den helsosamma lärdomen. En af hans sista omsorger var äfven med afseende just på ungdomen, såsom en af hans förtrognaste erfor under dennes sista samtal med pastor Svensson några dagar före hans död.

Till djupt kyrkligt medvetande och aktningsvärd fasthet i bekännelsen verkade dock det trägna uppfostringsarbetet, ty ett uppfostringsarbete bör alltid en lärares verksamhet i församlingen vara. Partimakare funno i Andover ringa lön för sin möda. Före pastor Svenssons ditkomst och äfven under de första åren af hans dervaro gjorde metodisterna sitt yttersta att spränga församlingen i stycken. En vinter höllo de på i åtta veckor med predikningar och allehanda möten samt husbesök natt och dag. På den tiden ville metodisterna låta påskina, att ingen vidare skilnad förefanns emellan dem och lutheranerna. I sjelfva verket voro de ett och detsamma. Metodisterna sade sig vara sådana, som i Sverige kallades läsare, det var hela skilnaden. Allehanda lögner om lutheranerna och den lutherska församlingen utspriddes också. Det gick slutligen derhän, att en af metodisternas egne män, klassledaren L., kom till pastor Svensson och bad honom icke tro allt hvad som sades. Metodisterna hafva sedan dess, åtminstone i Andover, blifvit mycket hyggligare och mera aktningsvärda, ehuru den sist der stationerade pastorn, E., synes i icke ringa mån hafva begagnat sig af den gamla taktiken. Under ofvannämda tid förhöll sig pastor Svensson så, att han predikade Guds ord rent och klart som annars, utan att fästa någon vidare uppmärksamhet vid villoandarne. Blott en enda gång, det var en Söndag tro vi, tillät han sig att efter predikan framhålla skilnaden emellan metodisternas lära och vår. Han hade varit nog försigtig att ordagrant ur metodisternas egen bekännelse kopiera hvad som sades om deras lära i vissa punkter. Pastor Svensson besökte på den tiden Berlin, och äfven der gjorde han samma framställning som

förut i Andover. Metodistpredikanten hade fått höra härom och blef mycket vred. Han och en annan metodistprest gingo derför till ett husförhör, som pastor Svensson en af de följande dagarne höll, för att draga den lutherske presten för rätta. Men saken fick en annan utgång än de väntat. Framkomna till platsen, der husförhöret hölls, måste de vänta en stund med sitt ärende för det myckna folkets skull. Sedan de fått tillfälle att närma sig pastor Svensson, angrepo de honom för att han, såsom de sade, hade framställt deras samfund i en orätt dager. Metodistpresten framdrog dervid en bok och sade: det är icke värdt att pastor Svensson eller någon annan säger något om metodistkyrkan, som ej står i denna boken. Nu hände det sig, att den boken, metodistpresten framtagit och den som pastor Svensson tagit sina satser ur, var samma bok. Efter en stunds samtal började metodistpresten läsa ur sin bok om Rättfärdiggörelsen, Dopet och Nattvarden, men läste till en början blott de allmänna satserna. Sedan sade han, att *så* lärde metodisterna. Pastor Svensson frågade då, om det icke stod mera om de sakerna i boken. Slutligen måste metodistpresten läsa alltsammans, och då började folket rundtomkring säga: det var ju så han sade, det var ju så han sade. De kände nemligen igen pastor Svenssons ordagranna anförande ur metodistboken. Metodistpresterna fingo naturligtvis gå med skam, ty pastor Svensson hade blott sagt om dem hvad deras egen bekännelse sade. Metodisterna vunno ej ens genom de ofvan antydda kraftansträngningarne någon vidare framgång. Anmärkas bör, att nu för tiden ej mycken strid i Andover pågår emellan lutheraner och metodister, emedan de senare mycket sansat sig och t. o. m. ofta besöka de lutherska gudstjensterna. Den gamla skilnaden är dock derför ej upphäfd; det är blott i det yttre det blifvit annorlunda.

Separatister och missionsvänner gjorde ock små försök att splittra församlingen, men med inga vidare följder.

Emellertid växte församlingen allt mer och mer. Immigrationen fortsattes, och hundratals landsmän nedsatte sig i och omkring Andover. De fleste förenade sig snart nog med den lutherska församlingen. Så tillväxte icke blott Andover, utan nya församlingar uppstodo rundtomkring. Vi taga oss friheten att här återigen gå vår berättelse i förväg och berätta något litet om dessa församlingar, som uppstodo rundtomkring. Redan år 1859 hade en sjelfständig församling stiftats i Berlin. Församlingen hade vid sin stiftelse egen kyrka. Hon räknar nu 572 kommunikanter med en folkmängd af 1,018 personer. Församlingen eger tre predikoplatser och förestås sedan många år af pastor A. Andreen. Dernäst stiftades år 1868 Woodhulls församling, som år 1876 byggt sig en ny vacker kyrka och för närvarande förestås af pastor N. Nordgren. Församlingen räknar 281 kommunikanter med en folkmängd af 418 personer. Vidare kommer en gren till Berlin-församlingen, New Windsors församling, som stiftades år 1869 och erhöll kyrka det följande året 1870. Hon räknar nu 221 kommunikanter med en folkmängd af 405 personer. Så kommer församlingen i Orion, som stiftades år 1870 och samma år byggde kyrka. Denna församling räknar nu 276 kommunikanter med en folkmängd af 440 personer. Slutligen kommer församlingen i Cambridge, som stiftades år 1875 och det följande året köpte sig en kyrka. Församlingen här består för närvarande af 85 kommunikanter med en folkmängd af 164 personer. Moderförsamlingen sjelf består af 1,000 kommunikanter med en folkmängd af 1,609 personer. De 10 personer, som till en början utgjorde kommunikanterna i Andovers församling, hafva sålunda, de afflyttade, utstrukne och döde frånräknade, förökat sig till 2,435 kommunikanter med en folkmängd af 4,054 personer eller tillsammans 6,489 själar. I sanning förunderligt!

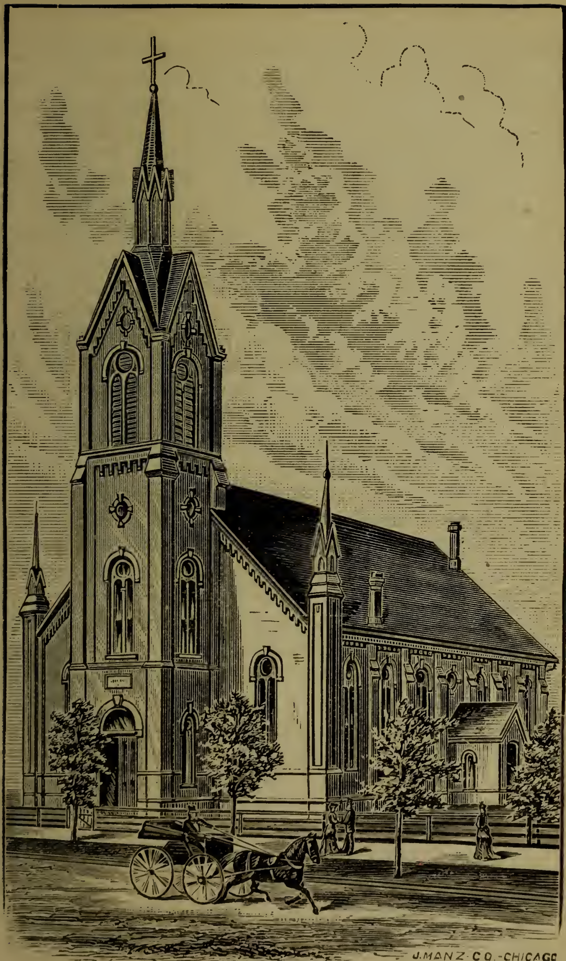
Församlingen i Andover började snart att behöfva en rymligare kyrka, ty den gamla kunde icke längre rymma

hälften af folket. Man hade på ett egendomligt sätt försökt göra sig nytta af kyrkans undervåning. Genom att taga hål på golfvet strax framom predikstolen lät man ljudet gå ner till dem, som voro i undervåningen. Men detta var ändå icke tillfredsställande. Så beslutade man i Herrans namn år 1864, att bygga en ny kyrka. (Året förut 1863 den 3 Febr. hade beslutats att på försök upptaga en subskription för att bygga till den gamla kyrkan och inköpa en ringklocka. Sedan dess och till nu hafva icke mindre än 13 subskriptioner upptagits i och för församlingsändamål). Subskriptioner började upptagas och lyckades ganska bra, ty det var goda tider och mycket penningar i omlopp. Nu uppstod en strid om, huruvida den nya kyrkan skulle blifva af tegel eller trä. Träförfäktarne voro envisa, men blefvo slutligen alldeles i grund besegrade af den stora majoriteten för tegel. Om den striden säga vi ingenting mer, alltnog det blef beslutadt, att den nya kyrkan skulle byggas af tegel. Man började gå i författning med att sjelf slå tegel. Andra materialier, såsom sten och sand, började framköras. Byggnadstomt hade blifvit skänkt af pastor Svensson. Byggnadskommittee var tillsatt, ritning anskaffad, och våren 1867 började arbetet med kyrkans uppbyggande på fullt allvar. Alla materialier, utom tegel, måste forslas så långt, att då man lägger tillsammans de frivilliga foror, som blefvo gjorda, skulle vägsträckan som blifvit tillryggalagd nå två gånger omkring jordklotet och ännu mera. Att pastor Svensson med byggnadskommitteen och "trusties" samt församlingens kassör hade ofantliga besvär och mången gång blef bragt i förlägenhet, är alltsammans sjelfklart. Pastor Svensson eger ock ända tills nu församlingens tacksamhet för sin outtröttliga flit och sitt myckna arbete i förening med den nya kyrkans byggande. Detsamma förtjena kassören och byggnadskommitteen. Byggnadsarbetet skred raskt framåt, penningar behöfdes i mängd, men Gud välsignade saken så, att arbetet kunde fortsättas. Församlingen gjorde i sanning

storartade uppoffringar, och de behöfva ej heller ångra det. Kyrkan var nu "enclosed" på hösten 1867. Tornet höll på att färdiggöras. Hvad skulle vara på spirans topp? På ritningen var blott utsatt ett intetsägande ornament. Nu blef det brådtom att bestämma, huruvida detta ornament skulle ditsättas eller något kyrkligt tecken. Ett kors föreslogs. Det var ingen tid att kalla en sockenstämma. Byggnadskommitteen beslöt, att korset skulle ditsättas, och ett vackert förgyldt kors blef ditsatt. Men nu blef det en förskräcklig uppståndelse hos en del af församlingen. Korset måste ned! En vacker dag öfverraskas pastor Svensson af ett besök af fem församlingsmedlemmar, af hvilka några voro under inflytande af starka drycker. Dessa fem medlemmar begärde, att allmän sockenstämma skulle utlysas, för att få bort korset. Efter konstitutionen måste denna begäran om sockenstämma efterkommas. Stämman hölls, och det var en sorglig stämma. Korsfienderna voro i betydlig minoritet, men slutligen medgaf majoriteten att korset skulle blifva nedtaget "för fridens skull." Så slutade den stämman. Korset skulle alltså ned från Andovers tornspira! Annars vore församlingen katolsk. Men hvem skulle taga ned korset? Byggmästarena vägrade att göra det, korsfienderna vågade sig icke så nära himmelen och korset, att de vågade taga det ned. Under tiden började korsvännerna tänka på, huru fegt de hade handlat, när de medgåfvo att korset skulle få tagas ned. En dag öfverraskades pastor Svensson ånyo, men denna gång angenämt. En begäran i väl valda ordalag och med talrika underskrifter öfverlemnades till honom. Skrifvelsen innehöll begäran om ny sockenstämma i korsfrågan. Detta gladde pastor Svenssons hjerta innerligt. Med sorg och grämelse hade han sett, att det andra partiet tagit öfverhand vid den föregående sockenstämman, och efteråt sade han, att om ingen ändring skett, hade han ansett sig tvungen att afsäga sig församlingen, emedan han icke längre kunde stå qvar i en församling, der en sådan oreda var den *rå-*

dande. Emellertid kom dagen för den andra sockenstämman. Pastor Andreen från Berlin var ordförande vid denna stämma, dels emedan pastor Svensson var mycket bedröfvad och nedslagen, dels emedan han måste resa ut till jernvägsstationen för att hemta deltagarne i det Reformations-Jubileum, som skulle hållas i Andover och de omkringliggande platserna. Pastor Andreen förtjenar allt beröm för sitt ordförandeskap under ofvannämda stämma. Först återkallades beslutet om korsets nedtagande med stor majoritet. Att detta gladde många, bör ingen förundra sig öfver. Sedermera beslöts, sedan man af någon anledning kommit in på det ämnet, att en frivillig subskription skulle upptagas för att betäcka pastor Svenssons skulder, och man förvånades öfver att höra sådane personer tala härför, som förut varit bland pastor Svenssons motståndare. Det var Gud, som verkat en vändning i hela församlingens sinnesstämning. Att ofvannämda hjelp för pastor Svensson var välkommen och välbehöflig, är bekant för alla som känna till hans sinne, hvilket heldre tjenade andra än sig sjelf, men kärast var det dock för honom att i detta beslut få se ett påtagligt bevis på församlingens förtroende och kärlek. Så kan Gud förändra de största svårigheter, så att de blifva ämnen för tacksägelse och lof. Korset står qvar — skall stå qvar och vittna om den korsfäste, som älskade syndare ända in i döden.

Sommaren 1868 rappades kyrkan, tillfälliga bänkar insattes, pastor Svensson byggde sjelf en predikstol, och den 15 Nov. var man färdig att flytta från den gamla kyrkan till den nya. Tidigt på morgonen, det var en Söndag, samlades en stor folkmassa i och omkring den gamla kyrkan. Pastor Svensson höll der ett afskedstal till det gamla templet med Ps. 25: 8—14 till text. Att det var hjertgripande för den stora församlingen att nu säga farväl till det tempel, der den i mer än femton år fått dyrka sin Gud, är säkert. Men det var ock glädjande att få tänka på Guds stora barmhertighet med församlingen under dessa åren.

Nya Kyrkan i Andover

Det var saligt att få tänka uppå de många saliga stunder, Guds barnen här fått njuta tillsamman med sin Gud och Frälsare. Sedan man slutat i gamla kyrkan, tågade man i procession under psalmsång till den nya. Snart var den stora kyrkan uppfylld med uppmärksamma åhörare. Pastor Svensson höll ett lämpligt inträdestal öfver Ps. 45: 4—18. Det var en stor och härlig dag för Andover församlingen, och många hjertan tackade Gud för de stora ting han gjort. Nu höll församlingen sina gudstjenster i den nya kyrkan. Till 1870 års sommar hade man fått löfte om Synodalmötet. Till detta möte ville man få bättre bänkar in i kyrkan och för öfrigt få den så mycket i ordning som möjligt. Det lyckades också ganska väl, så att nya bänkar kommo in, mattor för gångarne; predikstolsupphöjningar m. m. blefvo ock inköpta, väggarne hvitmålades o. s. v. Här påminna vi oss det nedriga dåd, som någon eller några obekanta personer föröfvade i kyrkan kort före Synodalmötet. Man hade numererat de nya bänkarne, men de funnos, som ej tyckte om detta. En morgon fann man till sin stora förvåning, att alla numren voro borttagna. Sednare hittade en liten vallgosse numren under en bro ett litet stycke från kyrkan. Alla numren voro så förderfvade, att intet enda af dem kunde begagnas. Hvem som förnedrat sig så djupt, att han velat föröfva en så låg gerning som denna, är ännu obekant. Man har haft sina gissningar och misstankar, men det har stannat dervid. Gud känner dock gerningsmannen och skall förvisso löna honom såsom han förtjent det, om han ej genom bekännelse och förlåtelse blir fri från skulden.

Synodalmötet var en kär högtid för församlingen. Ovanligt mycket folk var närvarande under hela mötet. På Söndagen predikade Synodens män i alla kyrkorna på platsen. Trängseln var förfärlig. I den nya kyrkan räknade man folket och fann, att emellan 2,100 och 2,500 voro inpackade. Sent skall Andover glömma denna stora högtid.

I det yttre förkofrades och stadfästades församlingen alltmer. De skulder, som funnos från kyrkobyggnads-tiden, började afbetalas, allt syntes så fredligt och lugnt. Men en stor pröfning förestod församlingen. Den af henne allt mer och mer älskade och värderade pastor Svensson kände, att hans krafter började svigta. Under några år hade han lidit af giktanfall på hjertat och andra ömtåliga platser. Så kom året 1873. Under sommaren tog pastor Svensson några veckors ledighet, för att försöka en brunnskur. Men ehuru han kände sig förbättrad genom densamma, var han snart svagare än förut genom att alltför snart hafva återtagit arbetet i församlingen. Hösten var slut, och vintern stod för dörren, och det blef en mörk vinter. Den 20 Dec. hemförlofvades Pastor Jonas Svensson i blomman af sin ålder. Den som skrifver detta, stod vid hans bädd i sjelfva dödsminuten och förgäter aldrig den himmelska frid, som uppfylde dödskammaren, när anden flyttade hem. Ack, den som fått följa med, följa med till det eviga hemmet! Vi taga oss friheten att anföra hvad den aflidnes förtrogne och högt värderade vän och broder Prof. Hasselqvist om Pastor Svenssons frånfälle berättar i tidningen Augustana. Han säger:

"Den besynnerliga sjukdom i hjertat, som den hädangångne i långa tider haft att dragas med var blifven så vanlig så väl för den sjuke som för hans närmaste och vänner, att man ej så mycket fruktade för dess anfall, huru svåra de än voro. Dock kunde man väl ana, att dessa anfall, som allt oftare återkommo och gjorde den sjuke långa stunder känslolös, skulle så småningom afgnaga lifstråden. Till detta lidande sällade sig af en besynnerlig anledning på det alldra sista en svår nervfeber, hvilken dock tycktes gifva med sig, ehuru de gamla svåra anfallen fortforo. Anletsfärgen och rösten återfingo likväl sin naturliga beskaffenhet, och man hoppades på hans tillfrisknande. Den sjuke umgicks dock med andra tankar. I början af sin sista sjukdom skref han i sängen ett bref till sin son,

som studerar på Collegiet i Paxton, och yttrade dervid att sonen troligen ej mer fick se honom lefvande. Sonen reste och träffade sin fader vid lif, men det den sjuke väntade skedde dock. Jag kan ej här underlåta att intaga ett stycke af ett något tidigare bref från Past. Svensson af den 5 Nov., emedan man deraf både kan se hans svåra lidande och de tankar, som sysselsatte honom: 'Förliden vecka ådrog jag mig en svår förkylning, då jag reste från Cambridge på Söndagsqvällen. Led af halssjuka, svår hosta och plågor i bröstet, så att jag ej fick någon ro om nätterna för hostan. I Lördags var jag så skral, att jag nästan uppgifvit allt hopp att kunna gå i kyrkan. Hostan och plågorna i bröstet voro så svåra, att jag hade mycket svårt för att andas. Jag kom då ihåg, att jag i yngre år åt ingefära, för att göra rösten klar. Jag försökte, och det lyckades; jag kunde andas fritt, och hostan blef lindrigare. Men nu flyttade gikten sig till magen, likasom då jag var i Paxton, och det höll mig vaken till kl. 3 i Söndagsmorgon. Jag sof nu ett par timmar, steg så upp, skref ett temligen fullständigt utkast till både skriftetal och predikan, höll kyrkotagning, intagning af nya medlemmar, två barndop, skriftetal, predikan, stor nattvardsgång och gudstjenst på eftermiddagen. Jag led ej af hosta hela dagen, och oaktadt mycket talande sjöng jag F. i 'Tackom' renare än vanligt. Trött var jag nog på qvällen; men Herren hörde bön, lät mig sofva godt om natten, och i Måndags morgon steg jag upp kryare än på hela veckan förut. Jag ville då tacka Herren. Kryare har jag varit äfven sedan, utom svårigheten i benet och foten. I dag har jag haft nattvardsbarnen (63); men jag hade att göra att taga mig åt kyrkan och än mer att komma hem. Den som nu sett mig blott i kyrkan en söndag såsom i Söndags, skulle tro att jag ej vore sjuk. Men saken är, att om jag ej är så sjuk, är jag dock så medtagen af sjukdom, att jag icke väntar något återställande till helsan. Detta är icke hypokondri, utan det är fakta. Att jag emellertid vid embetsförrättningar får erfara sådan hjelp

som i Söndags, kan jag ej annat än betrakta som en synnerlig Herrens nådebevisning. När jag nu tänker på de dyra bröderna i Kristo och i embetet, isynnerhet dig och andra, med hvilka jag varit så mycket tillsammans i arbetet, i striden och äfven i vederqvickelsen, och på vår kyrka härute, så skulle jag gerna vilja vara tillsammans med eder ännu en tid i arbetet och striden och vederqvickelsen, om Herren så vill; men vill Herren ej så, så är det min innerligaste lust att få gå till hvila och vara hemma när Herranom. Hvad Herren vill göra, vet jag och har en förvissning derom; men min helsas beskaffenhet, äfven om den för tillfället är något bättre, tyckes dock båda slut. Jag vill vara i Herrans hand, verka så mycket och länge han gifver krafter och tid dertill och sedan falla i Hans armar.' Tredje Söndagen i Advent, den sista hvilodagen han fick tillbringa i tiden, kunde han ej komma i kyrkan, men som han var van att predika, kunde han ej gerna underlåta det och dikterade fördenskull en kort predikan, den han visserligen icke ämnade för offentligheten, men som dock är värd att läsas, icke blott såsom hans sista, utan för sitt klara och rena innehålls skull. Samma tankar uttala sig deri, som ligga antydda i hans afskedsspråk. Den lilla predikan är i mina händer och skall i nästa n:r af Augustana intagas. Långt före så väl som under den sista sjukdomen sjöng han ofta vissa psalmer och verser, såsom uttryck af hvad som föregick inom honom; ps. 487 och 480 och äfven 3:dje versen af 221 voro honom synnerligen kära; de sjöngos ock vid begrafningen. Natten emellan den 19 och 20 December infann sig värk i ryggen, hvilken man sökte motverka med ingnidning af någon medicin; klockan omkring 2 på morgonen begynte värken på nytt, men när nu ingnidningen ånyo begyntes, hördes ett rosslande ljud uppåt halsen och den sjuke befann sig nu i dödsdalen. Kl. 4 och 35 var allt tyst och förbi. Det tycktes dock, som den döende egde medvetande intill slutet, hvilket blicken understundom tillkännagaf. Den insomnade fick

ligga stilla och syntes äfven till utseendet oförändrad öfver ett dygn; men hastigt syntes då förgängelsen inbryta. Så snart som ske kunde, förflyttades liket till den gamla kyrkan, som således än engång fick ett besök, för att derifrån, begrafningsdagen, Annandag Jul, utbäras till en svartklädd ställning utanför dörren till pastorshuset. Tidigt på förmiddagen den 26:te begynte folket från alla håll infinna sig, och innan middagstiden hade pastorer till ett antal af fjorton infunnit sig. Kl. omkring 1 satte processionen sig i rörelse med tvenne prestafver i spetsen, derefter liket buret af 8 pastorer, så några af de efterlemnade, omgifna af vänner, och derefter så många som önskade och kunde vara med. De två första verserna af ps. 487 afsjöngos, när liket lyftades från sin plats och bortbars, hvarunder få ögon voro torra. När liktåget nalkades den nya kyrkan, begyntes sången ånyo och fortsattes, tills den käre döde fått sin plats framför altarskranket, inom hvilket, och på predikstolen der bakom, hans röst så ofta låtit sig höra. Altartjenst förrättas, hvarvid efter en kort bön Pauli afskedsord till presterna i Efesus (Apg. 20) och Luthers allvarliga psalm n:r 26 upplästes. Åter en psalm, hvarefter en betraktelse hölls af undertecknad från predikstolen öfver Davids psalm 126: 56, hvilken text gaf rik anledning att jemföra en församlingslärares och synnerligen den bortgångnes andliga arbete vid 'sående' med 'tårar,' ett 'stadigt utgående med ädel säd,' — men alltsammans för evigheten. Här blott sående; skörden synes blott der och hvar i förhoppningsfull brodd, men skörden sjelf återstår. För den framför altaret hvilande var såendet fullbordadt och tårarne aftorkade, men skörden allaredan begynt, hvilken skulle svara emot det föregående arbetet, blott med den skilnad, att då han fått under hvarjehanda tårar så ut de ädla sädeskornen, han nu fick komma med hela fulla kärfvar. Derefter hade jag äfven det svåra uppdraget att göra den älskade brodren den sista tjensten, inviga hans förgängliga kroppshydda åt jorden, dock med uppståndelsens

hopp. Det tog en lång stund, men jag förundrar mig nu deröfver, att det ej tog en längre. Efter påkastningen upplästes och tillämpades de ord ur Apg. 14 kap., som på annat ställe i detta nummer finnas förklarade, och dem den aflidne sändt såsom sitt sista ord till sin församling och embetsbröder. Att tårar härunder ymnigt fälldes, behöfver knappt sägas. Och när de skaror af nattvardsbarn, dem han under 15 års vistelse i Andover undervisat, erinrades om den ädla säd den aflidne läraren utsått ibland dem, öfvergick gråten till högljudd jemmer. Kyrkan var packad af folk, och kunde ej mindre än 2,500 personer hafva varit tillstädes. Efter aktens slut lemnades dem det önskade ännu ett tillfälle att genom glaset på den dyrbara kistan skåda de kära anletsdragen, som väl nu skyndade sig till förstöring, men skall skådas i annan gestalt, när dagarne hafva en ända. Nästan hela församlingen rörde sig mot kistan, hvarvid åter starka tecken till saknad och tillgifvenhet visade sig. Händer utsträckte sig mot glaset, liksom för att klappa den dödes kalla kinder; andra, synnerligen yngre personer, öfverväldigades af en sådan rörelse, att de näppligen kunde hålla sig uppe. Efter en timmas tid var detta skådande slutadt och processionen satte sig åter i gång såsom förut, endast med den skilnad att liket nu bars af församlingens kyrkoråds-medlemmar. Den serdeles nära, tillredda grafven befanns på den gamla kyrkogården, nära intill pastorshuset. Grafven var ej allenast väl och noga uppkastad, utan alltsammans, intill det minsta, visade den omtänksamma kärlekens omsorg. Den brädlåda, hvari kistan nedsänktes, syntes vara både väl afpassad och insatt i sjelfva jorden, hvarjemte grafvens sidor voro till mer än hälften uppåt klädda med finaste hvitt lärft. Efter kistans nedsättande täcktes den ej blott med vanliga bräder, utan ofvanpå dessa lades dessutom tre tums tjocka plankor, hvilka voro så till bredd som längd noga afpassade. I denna lilla väl förvarade kammare sofver nu ‘den jordiska hyddan’ af den älskade brodren Jonas

Svensson, tills 'Guds Sons röst' skall kalla den oförgängliga delen deraf till lif. Här må bifogas, att äfven den nya kyrkan var öfverallt behängd med sorgtecken. Predikstolen var svartklädd, så ock ljuskronorna, delar af läktarens framsida och bågarne öfver dörrarne m. m. Om jag blef riktigt underrättad, hafva alla begrafningsomkostnaderna blifvit betäckta eller skola betäckas genom en frivillig subskription. Att affärerna i sterbhuset ej kunna vara goda, är all anledning att förmoda, på grund af de fleråriga lidanden af alla slag, hvilka hemsökt så väl den aflidne som hans familj och oupphörligen på mer än ett sätt kräft utgifter. Herren är dock de stödfallnes hjelp, beskydd och försörjare.

Sedan nu sorgehögtiden var slut, började man rusta sig till afresa till de särskilda jordiska hemmen; de fleste presterna stannade dock till följande morgon. De, som då begynte hemresan tillhopa, måste under vägen se den ene efter den andre lemna ressällskapet, tills jag omsider i Chicago stod ensam. Der möttes jag dock af broder E. Carlsson, som nu, emedan han ej kunnat vara med, ville höra något om och från det kära Andover. Vi sutto tillsammans en half timmas tid och greto öfver vår förlust och skiljdes åt med sorguppfylda hjertan. När jag dock öfverskådar hvad som i det föregående blifvit temligen utförligt beskrifvet, äro ock många anledningar till vederqvickelse och frimodighet. Vederqvickande var det att bevittna den kärlek och tillgifvenhet, som pastor Svensson tillvunnit sig i sin stora församling. Det fanns dock icke hos honom någon serdeles framstående, någon andlig öfverlägsenhet, som hos många kan kännas öfverväldigande; ej heller sökte han på ett konstladt sätt göra en dylik andelig kraft gällande. Men hemligheten ligger deri, att han egde denna 'stadighet i tron', som såväl genom hans umgänge, som isynnerhet genom hans predikningar, äfven meddelades åt församlingen, ehuru i olika mått. Denna stadighet gaf sig äfven tillkänna i församlingens

yttre angelägenheter, der ordning och fasthet alltid göra godt och förebygga sinnenas splittring. Hvad som framför allt verkade till denna tillgifvenhet för honom var den rediga, klara och fullständiga salighetskunskap, som han hade en serdeles gåfva att meddela, synnerligen vid nattvardsberedelsen. En sådan kunskap stadgar sinnet och är den ädla säd, som, oftare än vi tro, går upp i härlig skörd, oftare än då öfvergången från mörkret till ljuset tillskrifves ögonblickets rörelse och häftiga känslor. Jag är förvissad, att många af de nattvardsbarn, Broder Svensson undervisat i Amerika, skola bevisa sanningen af hvad här är sagdt och komma att utgöra några af de kärfvar, hvilka han skall en gång med glädje komma och bära. Man kunde i församlingens i Andover kärlek till sin pastor se ett band, som Guds ord, der det i trons stadighet förkunnas, knyter emellan menniskor, isynnerhet emellan lärare och åhörare, ett band, som hvarken smädelser af evangelii fiender eller ens döden kan slita. Detta är en lön, som trogna lärare hafva, ofta medan de lefva, och den lönen ersätter alla tårar och bör göra allt arbete lätt. Med hvad här är sagdt kan jag ju ej vilja påstå, att det goda och efterdömliga hos pastor Svensson var utan brist; det vilja vi blott säga och upprepa, att den okonstlade välvilja, som låg i hela hans väsende och som hade sin grund i en okonstlad gudsfruktan och stadighet i tron, kunde ej annat än tillvinna honom hjertan och trogna vänner, som efter hans död mera än förr inse hvad de i honom egde. Skall vårt samfund komma till någon rätt stadga och skola dess pastorer arbeta med framgång till detta mål, så måste såväl det sinne som det verksamhetssätt, hvilket hos vår hädangångne president fanns och öfvades, allt mer och mer erkännas och tillegnas."

Vid grafven tystnar ovänskapen; och hade pastor Svensson några fiender hvilket han hade, så tystnade de vid grafven. Ingen rättsinnig lärare kan blifva utan fiender, ty sanningen som han förkunnar sårar, och den så-

rade, när han icke flyr till den rätte läkaren, förargas. Sådana ovänner hade pastor Svensson i Andover. En gång blef han af kanske den värste bland dem, en viss Nyman, kallad inför kyrkorådet att stå till rätta för lögn. Omkring trettio vittnen voro inkallade. En vederbörlig person var närvarande att taga eden af vittnena. Men alla vittnena — de voro dock inkallade af Nyman — voro ense om att pastor Svensson var oskyldig. Så slutades den rättegången med stor skam för motståndaren.

Att Andovers församling som ett helt under de sista åren innerligt älskade sin lärare, derpå våga vi ej tvifla. Att församlingen nu vördar hans minne, det har den visat på det aldra tydligaste. För fru Svenssons och de faderlösa barnens räkning inköpte församlingen en byggnadstomt och uppförde derå ett trefligt boningshus och bidrog under första året med $500 till familjens underhåll. Sedan modren hösten 1874 fått följa fadren till den sista hvilan, hafva barnen fått röna riklig välvilja och fått mottaga otvetydiga bevis på församlingens kärlek. Den som skrifver detta känner sig berättigad att för denna kärlek och välvilja hembära Andovers församling den uppriktigaste och hjertligaste tacksägelse. Gud vill och skall löna alltsammans. Öfver pastor Svenssons och hans makas grafvar har Andovers församling upprest en smakfull och ståtlig minnesvård af hvit marmor. Det var glädjande att se, med hvilken beredvillighet församlingen uppoffrade för detta ändamål. Det bevisade huru djupt församlingen älskade sin hemgångne pastor. Det är skönt, det är godt, när församling och lärare så äro förenade i kärleken. Minnesvården kostar $533,50. (Subskriptionen hade dock varit så riklig, att sedan alla utgifter blifvit betäckta, återstodo likväl $12.30 i kassan.) När den aftäcktes, firades i Andover en kär fest. Våra läsare få ursäkta, om vi äfven indraga referatet öfver denna fest i vår lilla historik.

Kl. 11 samlades man på begrafningsplatsen kring monumentet, upprest öfver den aflidnes och hans sedan af-

UNIVERSITY OF ...

Pastor J. Svenssons Grafvård.

lidna hustrus grafvar. Prof. Hasselqvist gjorde en kort tillämpning af de orden: "Herrens helgons död är dyrt aktad för honom"; hvarefter sjöngs med ledning af hornblåsarne, sv. ps. 105: 3—6, och sorgedoket i hvitt och svart afdrogs.

Derpå begåfvo sig de församlade till kyrkan på andra sidan landsvägen. I templet uppstämdes ps. 487: 1—5, med mästerlig ledning af församlingens orgelnist, dervid blåsinstrument instämde med orgeln.

Pastor Andreen inledde nu högtidligheten med uppläsandet af Uppb. 7: 9—17 och bön. Prof. Hasselqvist uppträdde derefter på predikstolen och uppläste dessa ord, Jeremia: 17: 16, "Jag hafver fördenskull icke flytt från Dig, min Herde; så hafver jag ock icke begärat menniskors ros, det vetst du: hvad jag predikat hafver, det är rätt inför dig", hvilket språk är inristadt på södra sidan af fotställningen till monumentet under pastor Svenssons eget namn.

Ett sådant vittnesbörd kunde profeten med fog gifva sig, det finne vi af hans profetias bok. Detta vittnesbörd gifves nu af församlingen om dess hädangångne lärare. Hufvudsaken i detta vittnesbörd är detta: "hvad jag predikat hafver, det är rätt inför Dig". Detta kan ej sägas om all predikan i våra dagar. Rätt predikan är tagen ur Guds ord, den Heliga Skrift, och allt i densamma, det mindre med det större. Ofta får man höra predikningar, i hvilka mycket är rätt, men är uppblandadt med sådant, som är oriktigt, deraf själar varda förvillade. Att hans predikan, sålunda förstådt, var rätt, det kunde sägas om profeten. Vi drista säga det om honom, hvars minne vi i dag begå: hans predikan var tagen ur Guds ord och hans eget hjertas erfarenhet deraf. Den var ock fast, blifvande vid sanningen; efter egna hugskott och funderingar eller till menniskors behag omvexlande och förändrade ord kunna synas uträtta stort; men det är ett bedrägligt sken blott; deraf blir en förgänglig frukt, såsom sådden var det. — Så-

som i sin predikan, så var ock den aflidne i sin nattvardsundervisning, klar och fast vid ordet, och här isynnerhet utmärkte han sig, genom nedläggande af en fullständig och klar kunskap hos de unga.

"Jag hafver fördenskull icke flytt från Dig, min Herde", dessa äro de första orden i profetens vittnesbörd. Hvad skulle då kunnat beveka denne profeten till att fly från sin Herde, till att öfvergifva det embete, dertill Öfverherden kallat honom, öfvergifva predikan? Der fanns nog frestelse dertill — uti förföljelse och försmädelse, som profeten fick lida. Läs i den föregående versen af kapitlet om hans åhörares begabberi. Sådant, lika som hård förföljelse, är ock på andra ställen omtaladt. Ja, nog var här frestelse att öfvergifva predikan. Men hvad bevekte honom att dock hålla stånd? Intet annat än Guds kärlek, det att Herren var hans Herde.

För vår nu saligen hemmavarande broder funnos, om icke just dessa samma — ehuru de ej heller saknades — dock många anledningar till den frestelsen att öfvergifva predikan. Sådana voro det mångåriga, serdeles svåra lidande, han hade att dragas med i sin egen kropp, sjukligheten i hans familj, svårigheter, ja äfven lekamlig brist på hans första plats, svårigheter inom församlingen, äfven här och dermed följande inre anfäktningar, trägen och trogen predikan och alltför ringa synbar frukt. Jag mins en svårighet i församlingen, om hvilken han skref till mig: "Det synes nu, som skulle satan drifva mig bort härifrån." Dock äfven den stormen gick öfver.

En farlig omständighet för en predikant, som af profeten antydes, är menniskors pris. Att åhörare berömma sin lärare är i sig icke orätt. Huru kär var icke aposteln Paulus för de Galater (Gal. 4: 15); och kär var han säkert också för dem i Korinth, som togo sig före att nämna sig efter honom. Men illa är det, om en predikant söker sådan ros, om han söker ställa sig så, att han skall behaga sina åhörare. När man vill menniskors pris, då jemkar

man med och mildrar lagens udd. Men profeten kunde säga: "Jag hafver icke begärat menniskors ros, det vetst du, Herre". Så kan också om Pastor Svensson sägas, att han icke sökte menniskors ros och beröm, aldrig för att vinna det gaf efter för sanningen, eller ryggade tillbaka att utsäga den, att framhålla den mot sanningens motståndare.

Af det språk, vi betrakta, vilja vi äfven sjelfve lära. Blott det, som för Gud är rätt, består, och dervid skola vi då så väl i vårt enskilda lif, i våra hem och vår umgängelse som i predikan förblifva.

Var nu, enligt församlingens eget vittnesbörd, eder hemförlofvade själasörjare och herdes predikan rätt, hvad bören I då göra? Sen till, att I ej förloren, hvad han arbetat hafver, utan att I fån full lön. I bören blifva faste och orubblige vid det eder predikadt är, såsom eder rätt predikas.

Men vi vilja betänka ej blott hvad han här var, utan också hvad han nu är. Ho vet, om icke han deruppe följer med hvad som här under tiden förekommer (Luc. 6: 25, Ebr. 12: 10.) Ett är visst — Herren följer det predikade ordet, och Han vill, att vi skola hålla oss till hvad som inför Honom är rätt. Gifve Han oss så göra, både lärare och församlingar, och göre oss så evigt salige genom sitt ord!

Efter detta tal sjöngs ps. 141: 9—14. Nu uppträdde prof. Olsson och talade öfver den text, som läses i den uppslagna Bibeln på monumentets frånsida (den östra) ett tänkespråk till församlingen. Denna är det: Tänker på edra lärare, de eder Guds ord sagt hafva, och efterföljer deras tro; skådande hvad ända deras umgängelse hade. Jesus Kristus i går och i dag, och Han desslikes i evighet. Ebr. 13: 7, 8. Här vill aposteln, säga, är ej fråga om yttre ceremonier utan om något som rörer hjertats innersta lif. Det tecken på sin kärlek, som församlingen gifvit, vilja vi dock visst icke ringakta, helst sådana tänkestenar i Guds ord omtalas såsom varande af stor betydelse. De skola stå der som lefvande predikanter om hvad Gud gjort med sitt

folk. Så äro stenarne ofta för oss missionärer och predikanter. Och vi hoppas, att äfven denna sten skall stå som en sådan, gång på gång erinrande om alla de ord, som den aflidne förkunnat från detta rum. Det är således ingen onödig omkostnad. Men, som sagdt är, apost. afser något mera, nemligen ett Guds Andes verk i hjertat så, att Anden finge i hvarje hjerta till lefvande erfarenhet inskrifva hvad läraren talat. Församlingarne skulle vara lärarenas bref, inskrifna i hjertats taflor af kött, såsom apost. säger. Huru många sådana minnesstenar äro här att räkna? Dock vi behöfva ej räkna; Herren skall göra det på den stora dagen. Men du, min åhörare, du behöfver räkna efter, om alla de många inbjudningarne till Guds och Kristi rike ännu i dag befinnas fåfänge. Sådan fråga vill Herren synnerligen i dag sända till dig.

"Och efterföljer deras tro." Samma tro som våra trogne lärare skola vi hafva. Tro är här både hjertats anammande af sanningen och sjelfva den sanna trosläran. Den sanna tron i hjertat är icke utan den sanna läran, men väl kan sann lära finnas utan hjertats tro.

"Skådande hvad ända deras umgängelse hade." Umgängelsen afser så väl sjelfva läran som lärarenas hjertetro och deras kristendoms art och beskaffenhet. — Här är något synnerligt att märka. Stort begåfvade lärare hafva stigit högt, både hvad gåfvor och synliga frukter beträffar; men många sådana ljus hafva hastigt slocknat och efterlemnat ett tjockare mörker än det som de tycktes hafva skingrat. Då skola vi så mycket mer värdera de lärare, som under många försakelser förblifvit trogne inill ändan, fasthållit samma tro, lära och bekännelse, ja dermed triumferat öfver döden. Då se vi ock hos den aflidne ett ovanligt Herrens verk . . . Till sådane lärare skola vi blicka upp såsom de der af Gud fått vittne, att de voro trofaste intill ändan. Skulle vi då få se nya ljus, nya läror uppkomma, så skola vi säga: vi hafva ännu icke sett hvad ända detta nya fått. Men här hafva vi sett den. Så hafva

vi äfven om vår lutherska bekännelse sådana vittnesbörd, att hon håller ut; vi hafva dem ej blott genom denne utan genom mångtusende andra.

"Jesus Kristus i går och i dag, och han desslikes i evighet." Hvarför är detta tillagdt? Jo, först för att betyga den saken, att för dem, som äro rätte lärare, för dem är Jesus Kristus hufvudsaken i all deras predikan och i all deras umgängelse. Och i forntiden, i nutiden som i framtiden, hafva vi, och skola vi hafva, af sanne lärare samma bekännelse om Jesus Kristus, som är utgifven för våra synder och för vår rättfärdighets skull uppväckt. Derpå skola vi ock pröfva de falske lärare, att de predika ett annat evangelium."

Vidare hafva vi i dessa orden en stor tröst härnere i bedröfvelsen, t. ex. nu i sorgen öfver den aflidnes bortgång denna trösten: samme Jesus skall eder fortfarande predikas.

När vi besinna hvad det hafver med sig att grunda en församling, så finna vi ett stort verk här vara gjordt, om vi också blott se på hvad som förberedts, ehuru der är mera. Dock, den ene sår och en annan uppskär, men båda skola glädjas. Huru skall det blifva här, bland eder, efter detta såendet? Skall der blifva mycket att uppskära?

Och ännu ett: vi hafva samme frälsare qvar under det att lärare, hvar efter annan, aflösas. Hvilken outsäglig tröst till och med för dig, som så länge föraktat det dig förkunnade ordet om Jesus, ty ännu bjudes dig att komma och blifva välsignad. Och äfven Guds barn, hvilka, såsom gemenligen händer, fästat sig vid sina lärare och tycka som så: ja, men det är icke han — äfven de hafva en stor tröst i detta: Jesus Kristus i går och i dag, och Han desslikes i evighet! Derföre, klaga icke, utan tacka för hvad du fått, tacka för hvad du har.

Si, så få vi göra äfven våra sorgefester till tacksägelsefester. Då verldens store män falla, då de gå bort, då är hoppet ute. Ej så med oss, ty är vår lärare borta, då sjun-

ga vi ändå: Jesus Kristus i går och i dag, och Han desslikes i evighet. Ännu en liten tid, och vi få skåda Honom ansigte mot ansigte och äfven åter se hvarandra inbördes.

Gifve nu Herren sin välsignelse att inskrifva dessa tänkespråk i våra hjertan, att här måtte vara många lefvande tänkestenar!

Nu sjöngs ps. 64: 1—4; past. V Setterdahl från Orion uppläste ps. 486 och ledde församlingen i bön, hvarpå följde ett musikstycke på instrument.

Till sist besteg past. E. Carlsson predikstolen och inledde sitt tal med den anmärkningen, att det är en af kristendomens härligheter, att vi få se änden af Guds barns umgängelse. Vi sakna djupt vår hädangångne broder, men vänta möta honom hemma hos Gud, om vi annars äro Herrens, som han det var. Monumentet och korset derpå peka uppåt.

Han är nu deruppe i härligheten, här var han i bedröfvelse och lidande, men dock under nåden. I lidandet som nåden hade han en med sig, som nu ock deltar i härligheten, och hvars stoft hvilar vid hans sida på Herrens sädesåker.

Om henne läsa vi (på monumentets norra sida) dessa ord: Desse äro de, som äro komne utur stor bedröfvelse, och hafva tvagit sina kläder och gjort dem hvita i Lammets blod. Uppb. 7: 14. Detta gäller icke blott om henne, utan äfven om honom och alla Guds barn, såsom det ock är dem alla gifvet af en bland de fyra och tjugo äldste.

"Desse äro de, som äro komne utur stor bedröfvelse." Sedan synden inkommit i verlden, är härnere bedröfvelse. Vi måste utkoras i bedröfvelsens ugn. Men desto större blir den rolighet, som står Guds folk tillbaka. "De hafva tvagit sina kläder hvita i Lammets blod." Icke deras lidande och sorger hafva åstadkommit denna för härligheten oundgängliga renhet, såsom verldens barn ofta säga.— "Tvagne" betyder delaktigheten i Jesu Kristi förtjenst, sålunda att Kristus får genomtränga och helga oss, och

ej blott hans Ande, utan försoningsblodet, ty de äro så renade, att intet besmitteligt är hos dem. "Tvagne i Lammets blod." "Derför äro de inför Guds stol," såsom det straxt derpå läses; och annorstädes: de vunno för Lammets blods skull, och de lofsjunga derför Gudi och Lammet. I den skaran stå nu de dyre vänner, hvilkas minne vi i dag begå. De fingo också genomgå den stora bedröfvelsen. Det veta de särskildt, som hafva kännedom om deras inre erfarenheter. Talaren har hört Svensson tala om sin väckelsetid, om den stora nöd, hvari han då var. Svensson var ock redskapet att för den som blef hans maka göra hjertenöden känd. Vid korsets fot knöto dessa vänner bekantskap, de fingo tillhopa fröjda sig åt nåden, men sedan ock lida tillhopa.

Svensson hade svåra själslidanden af tvifvel och anfäktningar, såsom han för förtroliga vänner omtalat. Sammanledes led han mycket i det inre i sammanhang med den lekamliga sjukdomen. Här sannades ock bokstafligen det ordet: "der en lem lider lida de andra lemmarne med." Efter dagens mödor fick han ofta vaka vid hennes bädd, och på veckor klädde han ej af sig och gick till sängs, utan hvilade på sin hårda soffa. Detta i trots af sitt eget mångåriga lidande. Hans krampanfall började tidigt; redan i Sverige var han angripen deraf; talaren kallades på den tiden en gång till honom, då han ännu icke kände honom, och fann honom i ett tillstånd, att han hvarken kunde röra hand eller fot!

Huru förunderligt Herren ändå uppehöll honom; under allt lidande och bedröfvelse var han alltjemt vid glädtigt lynne. Hon kunde icke så bära lidandet, erfor dock derunder sötma, men undergifvenhet bevisade hon under de åtta åren af sin sjukdom. Sina bedröfvelser såsom lärare kände dock Svensson svårare än allt annat, t. ex. när han tänkte på sin församling, när han fick lida försmädelser och gensägelser af dem, för hvilka han låg i bön. I detta hans lidande tog hon full del. Församlingen låg

honom intill det sista synnerligast på hjertat. Vid ett besök hos honom på dagen före hans död fanns han mera tala om sin församling än om maka och barn, så ock mera om vår kyrka i allmänhet, serdeles om barnen och deras kristliga uppfostran.

Nu äro de båda der, hvarest alla tårar aftorkas, der ock ingen värk mer är; derföre må vi fröjdas att de nu stå klädde i hvita högtidskläder.

Snart kommer ordningen till oss att skiljas hädan. Du tör nog hafva dina bedröfvelser. Hafva de fått föra dig till Jesu kors? Måtte denna minnesfest hos dig få väcka angelägenheten om frälsning. — Men äro vi delaktige af Guds nåd, må vi då skynda framåt; snart är vägen äfven för oss fullbordad.

Herren välsigne församlingen, de efterlemnade barnen och den trogna systren. — — De äro "öfver gränsen," äro komne "öfver floden," öfver sorgen. Vi veta ej hvad bedröfvelser som ännu kunna förestå oss, men detta veta vi: Jesus Kristus i går och i dag, och Han desslikes i evighet.

Efter slutadt tal sjöngs sången "Tvagne i Lammets blod' af en qvartett, hvarpå pastorerne Hasselqvist och Evald trädde för altaret, den sednare förrättade bön och den förre messade tacksägelsen och uttalade välsignelsen öfver församlingen. Till sist sjöngs ps. 221: 3, pastor Svenssons älskningsvers. Man begaf sig tillbaka till grafplatsen, för att taga monumentet i närmare skärskådande. Här afsjöngos vv. 4 och 5 af ps. 458, pastor Sannqvist talade några ord, bland annat erinrande om det språket: "de som många undervisa till salighet, skola lysa som himmelens sken." Dervid framhöllos särskildt den aflidnes stora undervisningsgåfvor och hans trogna nit om nedläggande af kunskap hos de unge, hvarför också de som njutit hans undervisning ömt och allvarligt erinrades om sitt ansvar. Ännu ett drag ur Svenssons lif och lidande omtalades. För sju år sedan besökte han pastor Sannqvist, då i Altona. Här fick han i Sannqvists hus ett mycket svårt

anfall, så att husets medlemmar, som ej förr varit vittnen dertill, trodde att han, som låg der medvetslös, snart skulle hafva slutat. Då reser sig den till synes dödssjuke upp och sjunger med hög röst: "Döden gör mig icke häpen" etc., (ps. 467: 12). Ett par timmar derefter höll han en väldig predikan om de trognes kamp och bedröfvelse här nere, deras triumf och härlighet deruppe.

Derefter bön och musik-stycken på blåsinstrumenter, ps. 496: 3, några erinringsord af Prof. Hasselqvist — och nu gå vi att bese minnesvården. Den utgöres af en stor fyrkantig pelare af hvit, finslipad marmor, afsmalnande uppåt och afslutad med ett kors, kringhängdt af en krona. Inskrifterna på de tre sidorna hafva förut, efter tillfälle omnämts. På den fjerde eller vestra sidan läses: "Rest af en tacksam församling."

Må denna minnesstod påminna den kära församlingen i Andover om det dyrbara Guds ord, som pastor Svensson inom henne så troget förkunnade. Ack, evighetsfrukter fick han ej se så många medan han lefde, men ordet, Guds ord, är en säd, mången gång vintersäd, som synes dö ut under de kalla frostnätterna, men som ändå till slut spirar upp, när nådesolen sänder sina milda strålar ned i det mörka, kalla hjertat. Derför vänta vi en rik skörd för evigheten af pastor Svenssons trogna arbete i Andovers församling. Måtte Guds barn der flitigt bedja om ett härligt pingstväder af höjden!

Under de första månaderna efter pastor Svenssons död förestods församlingen af dåvarande teol. stud., numera pastor P. J. Brodine. Han verkade med nit och allvar. Under sommaren 1874 färdiggjordes den nya kyrkan helt och hållet. Sorgdrägten fick hon bära från pastor Svenssons begrafning, ända tills arbetet med färdiggörandet påbörjades. En präktig piporgel inköptes för den vackra summan af $3,000. Under konferensmötet på hösten invigdes hon med stor högtidlighet Söndagen den 23:dje Aug. Pastor Carlsson, som varit med, när den gamla kyr-

kan invigdes, höll invigningstalet. Den nya kyrkan är 125 fot lång med torn och utbygge, 60 fot bred utom vapenhusen, med 35 fots höjd på jemnväggarne. Tornet är 136 fot högt. Kyrkan kostar utom allt frivilligt arbete i kontanta penningar $30,985.40. Kyrkan är fullt färdig, ringklocka i tornet fattas blott, och den bristen torde snart nog blifva afhulpen.

Om det frivilliga arbetet hafva vi från församlingens kassör följande intressanta uppgifter: Frivilliga dagsverken 510, körda vedlass 330, körda sandlass 300, körda stenlass 386, körda lumberlass 355, körda kalklass 65, körda tegellass 720, körda kollass 44, tillfälliga resor 25, inalles 2,225 frivilliga foror och resor. För kyrkobyggnadens räkning höllos 81 trustee- och byggnadskommitteemöten. En onämnd person har tillsatt 207 dagar i församlingens tjenst utan betalning. Då kyrkobygget företogs voro följande personer trustees: Pastor Jonas Svensson, S. A. Peterson, J. Westerlund, G. Faie och J. W. Larson.

Kyrkan är en af de största, om icke den största landtkyrka i hela Amerika. Med sitt förgylda kors på spirans topp pekar hon uppåt — mot hemmet. Må Andovers innebyggare förstå dess mening!

Församlingen, som efter pastor Brodines flyttning förestods af pastor Westerdal, hade utfärdat flere kallelser för att få en efterträdare till pastor Svensson, men erhöll länge blott nekande svar. Slutligen erhöll hon dock på sin andra kallelse till pastor Erland Carlsson i Chicago det glädjande svaret, att han vore villig att komma. På våren 1875 flyttade pastor Carlsson med familj till Andover och blef af församlingen hjertligt välkomnad.

Samma sommar beslöt församlingen att nedrifva det gamla pastorsbostället, som var både obeqvämt och ohelsosamt, ehuru för öfrigt godt och bastant. Ett nytt uppfördes på det gamlas plats, 36 fot i fyrkant, med kökstillbygge 22 fot långt. Byggnaden är 18 fot hög, med källare under hela huset. Byggnaden är mycket smakfull och

Pastorsbostället i Andover.

beqväm med portiker och veranda, värme- och vattenledning m. m. Kostnaden belöper sig utom det frivilliga arbetet till $3,609.36.

Pastor Carlsson var serdeles lämplig såsom pastor Svenssons efterträdare i Andover, och församlingens vänner lyckönskade henne enhälligt, när hon erhöll denne bepröfvade man till sin lärare. Vi behöfva knappt nämna att pastor Carlsson redan hunnit tillvinna sig sina fleste församlingsmedlemmars kärlek och förtroende. Han sköter sitt embete med allvar och nit och synes hafva fattat sin uppgift så att han isynnerhet vill vattna och genom Guds nåd göra fruktbärande den ädla säd, som redan före honom var utsådd. Med särskildt nit beflitar han sig ock om ungdomens och barnens kristliga uppfostran och bibehållande i församlingens gemenskap. Många offentliga göromål tillsammans med det trägna arbetet i församlingen göra dock, att pastor Carlsson icke i Andover fann den hvila han väntat och behöft. Vi hoppas dock, att Herren under många kommande år måtte uppehålla denne sin tjenares mod och krafter till stor välsignelse icke blott för Andovers församling utan äfven för hela vårt samfund. Måtte ock församlingen veta värdera sina förmåner och ej genom tvist och oenighet förbittra sin lärares verksamhet. Det vänta vi och tro om Andovers församling. Af vissa företeelser inom densamma kunde man visserligen hysa farhågor för framtiden, men Herren Gud skall dock hjelpa och välsigna såsom förr och nedtysta motståndarens och den ogudaktiges mun. Om pastor Carlssons embetsverksamhet för öfrigt bör man ej med skäl vänta att vi i denna korta skildring skulle kunna säga något, emedan denna verk-samhet ännu knappt kan sägas tillhöra historien.

En sak, som Andovers församling alltför mycket försummat, är dess kyrkogårdar, både den gamla och den nya. En så stor församling borde hafva sina kyrkogårdar skönt planterade med lämpliga barr- och löfträd, men det har hon icke. Vi hoppas, att denna brist snart må afhjel-

pas. Båda kyrkogårdarne äro vackert belägna och kunde lätt och utan stor kostnad betydligt förskönas.

Innan vi sluta denna teckning vilja vi meddela ett statistiskt sammandrag öfver Andovers församling enligt Synodalprotokollen. Mellan åren 1860 och 1879 utvisa de årliga uppgifterna följande rätt intressanta siffror: döpte 1,181; konfirmerade 594; intagne på betyg 193; på bekännelse 1,044; afflyttade 918; döde barn 239, äldre 121; uteslutne 77; vigda par 232; bidrag till synodens kassa $286.89; till fattige studerandes underhåll $2,195.82; till inre missionen $1,478.83; till hednamissionen $189.91; till andra välgörande ändamål (sedan '69) $5,422.00; församlingens öfrige utgifter $83,163.03. Bidragen utgöra tillsammans den betydliga totalsumman $92,615.08. Sådana utgifter har Andovers församling haft, och hon har ej blifvit fattigare på det.

Med afseende på de ekonomiska förhållandena är Andover en af de rikaste,(om ej den rikaste) landtförsamlingar inom Synoden. Genom arbetsamhet och flit samt Guds välsignelse hafva många arbetat sig upp från armod till oberoende och välstånd. Bördiga åkermarker, inhägnade med gröna friska häckar; prydliga och rymliga boningshus med smakfullt möblemang; ståtliga ekipager m. m. påträffas ofta i alla församlingens rotar. Andoverboarne hafva ock visat sin goda smak och skönhetssinne genom talrika trädplanteringar och trädgårdsanläggningar. Den, som en vacker vår- eller sommardag reser genom settlementet, måste medgifva, att äfven den kala, ödsliga prärien genom arbete och omtänksamhet kan förvandlas till en stor, skön trädgård, ty så ter sig taflan, som man har framför sina ögon. Måtte våra landsmän der inse sina stora förmåner och begagna sin rikedom på det rätta sättet till sin och sina medmenniskors välfärd och nytta. Då skall Guds rika välsignelse hvila öfver dem äfven i framtiden.

Den evige Fadrens outgrundliga barmhertighet, den korsfäste Frälsarens stora kärlek och den Helige Andes gemenskap hvile nu och alltid öfver den kära församlingen i Andover!

För hvad som brister och det myckna som blifvit glömdt, beder författaren om benäget öfverseende. Tiden har varit alltför kort för att kunna åstadkomma något fullständigare. Såsom lämpligt slut anföra vi följande verser af en Andoversfarmare, hvilka blifvit oss på begäran välvilligt tillsända.

I.

För trettio år sen, så der ungefär,
En lust hos vårt folk börjat vakna,
Att öfverge Sverige, der trefligt ju är;
Man tyckte sig lyckan der sakna.
Man lemnade hemlandets vänliga strand,
Och styrde sin kosa mot främmande land,
Att der söka lycka och sällhet.

Och hit till Andover man styrde ock då
Sin kosa från hemlandets stränder,
Ty ryktet det sade man här kunde få
Allt som till ens välfärd ju länder.
Men man ej beräknat, hvad likväl man ann,
Att faror och sjukdomar möta man kan —
Och lyckan man drömt sig nu svikit!

Här står man utblottad i främmande land,
Man ingen förstår eller känner.
Ej någon nu räcker en hjelpande hand,
Ack ve, att man rest ifrån vänner!
Snart kom der ock sjukdom — ack, jämmer och nöd —
Ty sjukdomen slutade oftast med död;
Här makar och barn måste skiljas.

Nu först får man röna, man lättsinnigt flytt
Från hem och de dyrbara vänner;
Ack Svea, min moder, o att jag dig lydt!
Här borta nu ingen mig känner.
Väl fattig du var, men du hade Guds ord,
Och kläder samt föda man fann på ditt bord,
Men här nu allt detta vi sakna.

Men Gud sina skapade verk ej förglömt,
Han såg deras jämmer och smärta,
Fastän han sitt ansigte hade bortgömt,
Han ömmar med faderligt hjerta;
En herde han sänder dem i deras nöd,
Som åt deras själar gaf andeligt bröd.
Han lät sig om kroppen ock vårda.

Och Lars Paul Esbjörn, så hette den man —
Han prest uti Sverige var vorden —
Han snart sina landsmäns förtroende vann
Och åtog sig vården om hjorden.
Han vårdade alla till själ och till kropp
Och styrkte de döendes svigtande hopp
Med Gileads helande salfva.

En luthersk församling nu stiftades här,
Sen byggdes af tegel en kyrka,
Då samlades hjorden på Söndagen der
Att Herren sin Skapare dyrka.
Och kyrkan den första i landet ock var,
Som svenskar *nu* byggde — skall alltid stå qvar
Som minne från fädernas dagar.

Församlingen ökades år efter år,
Men ack, nu en pröfning dem möter:
Sin herde hon längre behålla ej får,
Och ingen församlingen sköter;

Från landsmän på annat håll fick han ju bud,
Han tog denna kallelse såsom från Gud,
Och herde och får måste skiljas.

II.

Nu kom väl en annan, som icke var kallad
Men sade sig vara af Gudi befallad
Att gå och predika hans heliga ord
Och vårda och sköta hans dyrköpta hjord.

En "Zebaoths engel" han sade sig vara,
Som fåren och lammen väl skulle förvara
Och vakta för ulfvar och björnar så väl,
Att ingen dem skadar till lif eller själ.

Men snart man förnam — hvilken jämmer och möda —
Att fåren och lammen han ej kunde föda,
Till embetet var han ej kallad af Gud,
Och kunde ej lära att hålla hans bud.

Välsignad hans verksamhet ej kunde blifva,
Hans får med hvarandra snart började kifva,
Han vandrade ständigt från hus och till hus,
Och mången sig trodde ha fått ett nytt ljus.

Han prestaembetet ej länge fick sköta —
Det var en svår pröfning för honom att möta!
Hans vänner de brummade utan allt skick,
Och till metodismen ju mången ock gick.

Vakant nu församlingen således blifvit,
Och splittring och strid henne svårt sönderrifvit.
Hvar nu få en herde, som för henne går
Och helar och läker de upprifna sår?

III.

Men i nåd Gud ännu tänkte
På sin arma, spridda hjord
Och en herde henne skänkte,
Som med Anden och Guds ord
Samlar de förströdda får,
Dem i kärlek föregår,
Styr till rätta det som felar,
Och det sargadt var han helar.

Jonas Svensson var den mannen,
Som af Gud det uppdrag fått,
Leda barn till fadersfamnen
Som här vilseförda gått.
Uti Andans skola lärd,
Rätt han förde Andans svärd,
Lagens pilar hvasst han skärpte,
Själen ock med nåden stärkte.

När inför Guds allmakts öga
Nu som lärare han stod,
Vigten af sitt kall det höga
Han i Andens ljus förstod;
Af församlingen han var
Älskad, vördad som en far,
Fegt förtal ej honom brydde,
Läran han med vandeln prydde

Nu församlingen sig ökar
Ganska fort med hvarje år,
Timligt välstånd sig förökar
Rika skördar odlarn får.
Den som fattig kommit hit
Ser sin mödas trägna flit
Rikligt utaf Gud beskyddad,
Och sin framtid väl betryggad.

Gamla kyrkan icke mera
Folket rymma nu förmår,
Immigranter många flera
Komma hit med hvarje år.
Skall församlingen bestå,
Större tempel bör den få —
Hvarifrån ska' pengar komma,
Våra kassor äro tomma?

Alla gladt dock snart beslöto
Saken modigt gripa an,
Penningar i mängd inflöto —
Friskt till verket hvarje man!
Pastor Svensson ledarn var,
Mycket han af bördan bar,
Mycket han att sköta hade,
Sjelf ock hand vid verket lade.

Snart man ser den nya kyrkan,
Der hon prydd och färdig står,
Till den sanne Gudens dyrkan
Gudstjenst man der fira får
Alla mödor och besvär
Glömda och förgätna är.
När vid Herrens gudstjenst sköna
Hjertat får Hans kärlek röna.

Korset, se hur skönt det thronar
På det höga tornets topp
Och försoningen betonar,
Pekande mot himlen opp!
Det ej föll i allas smak
Ha ett kors på kyrkans tak,
Folket häromkring nu skriker:
Vi ha blifvit katoliker.

Korset dock med frid och heder
Segrande ur striden gick,
Otron ville ha' det neder,
Det sin plats dock hafva fick.
Här på detta helga rum
Korsets evangelium
Läras skall i Herrens gårdar,
Der som korset dörren vårdar.

Välstånd nu allt mer sig grundar,
Man är glad vid lyckans sken —
Men ock snart en pröfning stundar:
Herden känner sig ju klen,
Det blir så bedröfligt nu,
Helsans låga brinner ju'
Ej så klart i lifvets fackla,
Herdens krafter börja vackla.

Hvad man fruktat, o det blifver
Ock en verklighet till sist!
Herdens stämma mer ej gifver
Råd mot synd och sorg och brist.
Han sitt verk fullbordat har,
Gud sitt barn till sig upptar:
"Kom härin, du herde trogen,
Du är för min himmel mogen."

IV.

Man återigen utan lärare var,
Och kallelse sändes, men nekande svar
Man erhöll på kallelser flera.
Till sist man dock ändtligen lyckades få
Till lärare här Erland Carlsson, och då
Hvad kunde man önskat sig mera!

Med trohet och nit han förkunnar Guds ord,
Och som en rätt herde han föder sin hjord
Med nådemedlen, de dyra.
Med faderligt allvar och varnande röst
Han väcker de säkra, ger sorgbundna tröst,
Mildt varnande ungdomens yra.

Vi önska nu hjertligt, om Gud täckes så,
Vår älskade lärare behålla här få
Och länge hans kärlek få röna.
Och måtte vår Gud i sin nåde också
Församlingen låta ett pingstväder få,
Och det med välsignelse kröna.

V.

Nu Herre, Dig ske heder!
Du vår vän och himlafar,
Du som menskors vägar leder
Och all makt i händer har;
Du, som är vårt enda stöd
Och oss hjelper i all nöd,
Må som Dina barn vi lära.
Dig som fader rätt att ära!

Du oss öfver böljan förde
Med Din starka allmaktshand,
Och vår nöd Ditt hjerta rörde,
När vi kommo i ett land,
Der i öknen blott och bar
Ingen tröst och hjelp då var.
Fattiga och dertill sjuka
Nöden tänkte oss uppsluka.

Landet här var likt en öken,
Man ej hus och skördar såg.
O hur tjockt var ej det töcken,
Som då för ens öga låg.
Men friskt mod, till verket blott!
Något måste dock bli gjordt,
Hus skall byggas, mark skall plöjas,
Säd skall sås och grödan skördas.

Åren gå, och allt blir bättre,
Nöden man på afstånd ser.
Öknen, som så vildt sig sträckte,
I ett annat ljus sig ter.
Immigranter komma fort,
Mycket arbete blir gjordt,
Torfvan vändes, träd ock plantas
Åkrarne med häckar kantas.

Sädesfält för vinden bölja
Bredt och långt som ögat når,
Och emellanåt sig dölja
Täcka hus i lundens snår;
Allt om trefnad vittne bär,
Svenska idogheten här
Med välsignelse sig parat
Och från medgångsdagen sparat.

Den, som såg hur början varit,
Der som våra landsmän bo,
Och nu skilnaden erfarit,
Knappt sin' ögon kan då tro,
Allt går framåt år från år,
Som en herregård nu står
Farmarns hus i gröna parker,
Famnadt skönt af åkermarker.

Himlafader, Dig att ära
Våra hjertan nalkas Dig,
Lof och tack vi nu hembära
För allt godt vi fått af Dig,
Vi ej hafva det förtjent,
Att Din nåd Du oss förlänt:
Kläder, föda, helsan, lifvet
Allt af nåde Du oss gifvit.

Du oss nådigt täckts beskydda
Uti detta nya land,
Du oss gifvit hem och hydda,
Ledt oss med Din milda hand.
Du välsignadt har vårt värf
Och bevarat från förderf.
Ack, för all Din nåd och gåfva
Lär oss Dig af hjertat lofva!

Våra själar Du bespisat
Med det helga lifvets bröd,
Och så kärleksfullt Du lisat
Andlig och lekamlig nöd.
Tack och pris Ditt helga namn,
Slut oss, Fader, i Din famn!
Gör Du oss till barn, som lära
Dig till sist i himlen ära!

Barnhemmet i Kansas.

Vid sitt sista hållna möte beslutade Kansas konferensen att inköpa en farm för Barnhem. Planschen visar läget med boningshus, uthus m. m. Farmen ligger nära Mariedahl, Ks., och är en af de bästa i hela settlementet. Så snart görligt är, skall Barnhemmet öppnas för barns emottagande. Må Gud välsigna detta företag i sin stora nåd!

Barnhemmet i Mariedahl.

Predikan

på 19:de Söndagen efter Trinitatis.

Hållen af pastor J. Svensson i Andover år 1868.

I Ditt heliga, treeniga namn, Gud Fader och Son och Helige Ande!

Barmhertige, evige Gud, än i dag öppnar Du oss Dina gårdar, än bjuder Du oss Din nåd! Käre Gud, öppna våra hjertan för Din godhet! Bered Du oss till sådana käril, uti hvilka Du får nedlägga Din kärleks rika håfvor. Du har i dag åter låtit oss samlas, för att betrakta Ditt ord. Gif oss Din heliga Anda, som lär oss att rätt umgås med Ditt ords dyra sanningar. Gif oss den rätta ödmjukheten, den barnsliga tron och den rätta, stilla andakten, så att Ditt ord må blifva oss till välsignelse. Gif nåd till Ditt ords rätta förkunnande. Låt Din Anda leda i all sanning, att sanningens ord må rätt delas. Uppehåll själens och kroppens krafter. Gif den rätta kraften, den rätta trösten och den rätta frimodigheten att föra Ditt vittnesbörd. Hjelp dem, som skola höra, och låt Din heliga Anda få ingång i deras hjertan, så att Ditt ord der må rotfästa sig och bära frukt, som består till evig tid. Hör oss och var när oss för Ditt namns skull. Amen.

Stärker de trötta händer och vederqvicker de maktlösa knä. Säger till de förtviflade hjertan: Varer vid godt mod, och frukter eder intet. Si, eder Gud, som vedergäller, Han kommer till att hämnas och skall hjelpa eder. Dessa orden äro Herrens egna, talade genom profeten, Esaias och kunna läsas bland hans profetior i det 35 kap. 3 och 4 verserna. Herren talar dessa orden särskildt med afseende på Nya Testamentets tid, då den utlofvade Messias skulle uppen-

barad varda. Att orden gälla denna tid särskildt, kunna vi se af det följande, der det heter: *Då skola de blindas ögon upplåtna varda, och de döfvas öron skola öppnade varda; då skola de halte springa som en hjort, och de dumbars tunga skall lofsjunga; ty vatten skall flyta i öknen hit och dit, och strömmar i vildmarken;* hvilka ord af Jesus sjelf anföras såsom svar på Johannes Döparens fråga: *Är du den, som komma skall, eller skola vi förbida någon annan?* Att dessa orden fullbordades genom Jesum, skulle för Johannes vara ett säkert bevis, att han var den, som komma skulle, att han var Messias. Men den salighet Jesus förvärfvade upphörde icke vid hans återgång till den himmelska herrligheten; den nåd han så dyrt köpte åt arma syndare var icke en nåd för blott en viss tid; den är en *evig nåd;* i honom uppgick *rättfärdighetens sol* för alla, som *Herrens namn frukta*, och den skall aldrig mera nedergå, utan skina i sitt klara middagssken från evighet till evighet. Ännu i dag gäller derför det ordet, förkrossade själar till tröst: *Stärker de trötta händer.* Genom synden har menniskan förlorat all andlig kraft och en rätt frimodighet; ty det öfvermodiga trotset, hvaraf den mot Gud fiendtliga menniskan bröstar sig, är icke frimodighet, utan feghet. Ingen menniska kunde återställa den förlorade kraften eller igenskaffa den mistade frimodigheten. Blott Jesus, Gud och menniska i en person, kunde göra det, och han har gjort det, *då han bar vår krankhet och lade uppå sig vår sveda; då näpsten låg uppå honom, på det att vi frid skulle hafva.* Han kan derföre utropa: *Stärker de trötta händer.* Själen utsträcker sina händer efter hjelp; men syndaskulden ligger öfver dem som en tung börda; kraften är borta, händerna tröttna och nedfalla. Men Jesus ropar: *Stärker de trötta händer.* Han har burit den tunga syndaskulden och sänkt den i grafvens djup; han har fört lif och rättfärdighet i ljuset; derför kan han från den syndbelastade själen borttaga bördan och ingjuta i den en ny lifskraft, så att troshanden kan hålla sig fast i honom och icke upp-

gifvas midt i anfäktningens hetta. Gläd dig åt allt detta, du förkrossade hjerta, som känner dina synder öfver dig såsom en tung börda, under hvilken du är färdig att nedsjunka i misströstans dy. Jesus är det Guds Lam, som burit alla verldens synder; han bar äfven dina; han kan borttaga din tunga skuld ifrån dig; han kan stärka dina i andlig måtto trötta händer. Har du arbetat dig trött under din syndabörda, och försökt att antingen sjelf bära den, eller att vältra den ifrån dig, så arbeta icke längre derpå, det är ett arbete, hvaraf du *icke mätt varder*. Gack i stället till Jesum med ditt belastade hjerta; han kan icke blott lätta det, utan helt och hållet borttaga din börda. Är du många gånger färdig att tröttna under ditt arbete med själens frigörelse, så gif upp all tanka på din egen duglighet; men gif dock icke upp din salighetssak och låt icke djefvulen skrämma dig med omöjligheten. *Det, som är omöjligt för menniskor, är möjligt för Gud.* Du kan icke sjelf frigöra dig, hvarken från syndens förbannelse eller från dess träldom; men haf tröst! Guds Son har blifvit din förlossare; han har gjort det möjligt, att äfven *den Rättfärdigas fångar kunde löse varda och kämpen hans rof fråntaget varda.* Fly till honom, han skall göra dig fri: *och om Sonen gör dig fri, så är du rättsligen fri.* Gläd dig då, du svagtrogna Guds barn, som mången gång är färdig att uppgifvas i trons anfäktningar! Jesus ser dig äfven då, när du håller på att tröttna. Han bjuder stärka dina händer. Gå till honom, så skall han gifva dig kraft att uthärda i trons kamp. — Men huru går det dig väl, då du skall gå till Jesum? Satan lägger dig många hinder i vägen, verlden kastar sina stötestenar ut för dig, att du skall falla; ditt förderfvade hjerta gör tusende invändningar emot ditt kommande till Jesum, som en arm och fattig syndare; dina fordna synder framdragas i ljuset igen; dina dagliga fel och brister nedtrycka dig; din tröghet väger som en qvarnsten på din rygg, och dertill kommer ofta, att din Jesus ställer sig långt borta på skiljobergen, eller

alldeles gömmer bort sitt ansigte för dig. Då känner du ingen förmåga att komma till Jesum; dina trossteg blifva så matta, den andliga kraftens knän börja digna, och det ser då mången gång ut, som skulle du nödgas gifva saken förlorad. Men haf tröst! Jesus har sett ditt behof långt förut; han bjuder: *Vederqvicker de maktlösa knä* För mer än tvåtusen år sedan gaf han denna befallning för *din räkning* och för allas deras räkning, som kämpa trons strider och under desamma känna sig maktlösa och vilja försmäkta. Vänd dig derföre till Jesum! Kan du icke gå med raska steg, så kom ändå med dina maktlösa och darrande knän. Kan du alls icke gå, så kryp fram till din Frälsare; blif blott icke borta. Kan du icke krypa, så låt ändå ditt hjertas ängslan och qvidan vara riktad till Jesum. Han skall visserligen icke låta dig förgås i din nöd. Men det torde väl hända, att det dröjer något litet, förrän han låter dig förnimma, att han hulpit dig, och du tycker snart, att han dröjer alltför länge. Då vill ditt mod helt och hållet sjunka. Dertill kommer ock, att satan får lof att löpa fram emot dig med sina listiga anlopp; ja, till och med får anfalla dig med glödande skott och pilar, så att ditt hjerta svider af olidlig ängslan; och Gud sjelf blir dig *förvandlad till en grufligan.* Då får du känna det andliga helvetets förskräckelse, så att du tycker att du fullt när förgås; då är ditt hjerta färdigt att förtvifla och i denna din ångest är du lätt ledd att förhasta dig (såsom ordet i ingångsspråket äfven efter grt. kan öfversättas), så att du illa försyndar dig emot din Gud i otålighet och ett misströstligt knorrande; och så, att du är färdig att gifva din salighetssak förlorad. Då ser det visst rätt jämmerligt ut med dig; du blir dig sjelf en börda, och många af dina medkristna förstå icke din nöd, utan finna ditt tillstånd besynnerligt. Så får du gå liksom ensam i en hemsk ödemark. Men haf tröst, om du också icke kan glädja dig! Jesus har sett din nöd långt förut; derför bjuder han: *Säger till de förtviflade hjertan: Varer vid godt mod och fruk-*

ter eder intet. Han vet din ängslan och har det goda modet i beredskap för dig. Förbida hans hjelpestund, så skall han låta ditt hjerta få smaka det goda modet. Du tycker dig öfvergifven; men han säger: *Si, eder Gud, som vedergäller; han kommer till att hämnas, och skall hjelpa eder.* Guds vedergällningstid kommer; han skall då vedergälla dina andliga fiender efter deras gerningar. Satan, som plågat dig, skall ändtligen bortkastas i det yttersta mörkret, derifrån han icke mer kan kringränna dig med sina listiga anlopp eller beskjuta dig med sina glödande pilar; verlden, som här plågat dig med sin försmädelse och sin förförelse och sökt med sitt tvång innestänga dig, skall ändtligen få sin lön med den fursten, som den tjent, uti den sjön, som brinner af eld och svafvel, och kan icke mer plåga och oroa dig; din gamla menniska, som du här måst dragas med och som dagligadags gjort dig så mycken vedermöda, skall du ändtligen få lemna efter dig och skall få en lekamen lik Jesu förklarade lekamen, och i den skola inga syndiga böjelser plåga dig, ingen tröghet anfäkta dig och ingen trötthet eller sjukdoms skröplighet besvära dig. Så skall han vedergälla och hämnas på dina fiender; men dig skall han hjelpa. *Hjelpa,* så att han förlåter alla dina synder, fel och brister, äfven dem du begått, då ditt hjerta varit färdigt att förtvifla och i denna nöd förhastat dig; *hjelpa,* så att han gifver dig ett godt mod att uthärda i bepröfvelsens tid, och så att han emellanåt skänker några vederqvickelsestunder, så att du får smaka huru god Herren är; *hjelpa* så att han ändtligen förlossar dig af all nöd och låter dig glad vara och du får fröjda dig för godt mods skull.

Herre Jesu, du har förvärfvat återlösning och gjort det möjligt för arma syndare, att med godt mod få nalkas en helig Gud. Förbarma dig öfver de många, som ännu tro sig kunna hafva godt mod i synden; ösa ur denna verldens usla brunnar och förakta din tröst. Öppna dem ögonen, att de må se sin själafara och söka räddning i tid.

Sträck ut din hand till de förkrossade själar, som tryckta af syndens börda känna sin nöd och sucka efter hjelp; drag dem till dig, att du må få borttaga deras synder och skänka dem nytt lif, ny kraft och nytt mod. Tänk i nåd på dina få troende! Stärk dem med din kraft, vederqvick dem med din tröst och gif dem godt mod. Statt dem bi i striden, hugsvala dem i bedröfvelsen, försvara dem i frestelsestunden och bed för dem i sållningstiden, att deras tro icke må om intet varda. Hör oss och välsigna vår fortsatta betraktelse, vi bedja härom i ditt namn och i den bön, du sjelf förestafvat oss: *Fader vår, m. m.*

Ev. Math. 9:1—8.

Med anledning af dagens upplästa högmessotext och såsom fortsättning af den påbörjade betraktelsen, skola vi genom Guds nåd såsom fortsatt betraktelseämne framställa:

Jesus gifver menniskan ett godt mod.

Jesus gick omkring och predikade evangelium om riket, gjorde väl emot alla, helade och botade dem, som sjuke voro. Så hade Jesus varit sysselsatt en längre tid; men han ville hafva någon ledighet, för att i enslighet umgås med sin himmelske Fader; derföre berätta Marcus och Lucas före vår text, att *han gick bort i öderum, och der bad han.* Hvar och en, som skall höra Herren till, behöfver sådana ensliga stunder med sin Frälsare och sin himmelske Fader. Försummas detta, så dör det andliga lifvet, om man också dagligen lefde bland idel kristna och med dem hade för sig Guds ord, bön och lofsång.

"Ack ve, den själen aldrig blir till lifs,
som ute jemt; men aldrig hemma trifs".

Jesus hade, för att finna en sådan enslighet, gått öfver till hinsidan Jordan; men der möttes han af djefvulen, som aldrig ville lemna Jesum i fred, uti tvenne besatta, så gräsliga, att ingen vågade fara den vägen fram. Jesus gjorde ett under med dem; men det behagade icke menniskorna väl. Annars bruka väl menniskorna vara nyfikna

och tycka om att se något underligt; men när Jesu underverk stöta det fariseiska högmodet eller gripa in i den slemma vinningens girighetslustar, så behagar det menniskorna illa. Det sednare var här fallet, derför samlas fol ket och bedja Jesum, att han skall gå ifrån dem. O, huru förskräckligt, när ett helt folk beder att blifva qvitt Jesus.

Jesus gick; ty fastän han vill gerna frälsa, tvingar han sig dock icke på någon. Han kom till Kapernaum igen; men der kunde han icke blifva fördold. Straxt spordes det, att han var i huset och dit samlades så mycket folk, att de icke hade rum i huset och icke ens utanför dörren, och han hade tal för dem. Det är nu godt, att många komma att höra Jesum och något om Jesu; det är dock vägen till att lära rätt känna Jesum; men man får icke göra sig alltför stora förhoppningar. Ibland de stora skaror, som ofta strömma omkring Jesum och ordet om Jesu, finnas många nyfikna, många skrymtare, många ostadiga själar, som likt säden på stenören lofva godt, men svika alla förhoppningar; ja, till och med många fiender, som blott söka något, det de lasta må. Deraf kom det, att Jesus ändtligen måste utropa sitt förskräckliga ve öfver det Kapernaum, der så stora skaror trängdes omkring honom. Hit kommer dock åtminstone en, på hvilken ryktet om Jesum haft en annan, välsignad verkan. Han är nödstäld; han söker Jesum såsom hjelparen, såsom Kristus, den utlofvade Frälsaren. Men han möter hinder; han är borttagen och kan icke hjelpa sig sjelf, utan måste bäras af andra, och när han ändtligen kommer fram, så är huset fullpackadt och så omringadt af folk, att han med sin säng icke kan komma i Jesu närhet. Så möter den sanna tron sina hinder; men tron knyter själen fast vid Jesum, och den troende själen måste till Jesum, kosta hvad det vill. Den borttagne och hans bärare låta ej afskräcka sig; de äro ihärdiga och gifva sig ingen ro, förrän den borttagne ligger framför Jesu fötter. Den ihärdiga tron finner alltid någon utväg, äfven då vägen synes stängd; de

rifva hål på taket och låta den borttagne neder i sin säng med tåg. Der är nu den nödstälde rätt framför Mästaren att hjelpa, med trons blick fästad på honom, och der kan icke hjelpen uteblifva. Tron hade redan förenat honom med Jesum; han har del i den återlösning, Jesus skulle förvärfva; men tron är ännu svag; derför saknas förnimmandet af det goda mod, Jesus gifver. Dock saknades icke det goda modet i sig sjelf; ty nog var det ett trosmod, som så öfvervann alla svårigheter vid kommandet till Jesum; men medvetandet derom och känslan deraf saknas; derföre kommer Jesus honom till hjelp, sägande: *Var vid godt mod, min son, dina synder äro dig förlåtna* (enl. gr:t). På denna själahjelp följer de skriftlärdas förbittring; men Jesus förekommer utbrottet af deras ondska, och då den borttagnes själ är helad, helar han äfven kroppen, sägande till den borttagne: *Statt upp, tag din säng och gack i ditt hus.* Huru olika kom och gick icke den borttagne! Han kom borttagen, oförmögen och hade väl en trostillförsigt till Jesum; men nöden gjorde honom nedstämd och bedröfvad. Han går fri och ledig, bärande sin säng, med glädje och frimodighet prisande Gud för hans underliga nåd. *Så gifver Jesus menniskan ett godt mod.*

Men utom Jesum finnes intet godt mod. Den borttagne i sin lekamliga hjelplöshet är en bild af den fallna menniskans ställning utom Jesum. Huru dystert måste icke den borttagnes lif vara; att beständigt ligga på sin säng utan att kunna röra sig; att icke kunna föra en beta bröd eller en läskande dryck vatten till sin mun: det är lekamlig nöd. Likaså är det i andlig måtto med den fallna menniskan. Hon är andligen kraftlös, har en andlig tillvaro; men utan sannt andligt lif. All lifskraft och all lifsrörelse äro borta; hon kan af sig sjelf icke finna något till sin själs näring och kraft. Väl kunde man vid första påseende tänka, att verlden har nog godt mod; väl tror sig också den oomvända menniskan kunna hafva godt mod midt uti sina synder; men det är idel bedrägeri. Den

oomvände syndarens mod är icke ett godt mod; det är förtvifladt mod. Skåda in i den oomvända menniskans hjerta och se, så skall du snart förnimma, att der icke herrskar ett godt mod. Nu kan du väl icke såsom en allvetande se in i en annans hjerta; men det är mycket i den oomvända menniskans förhållande, som låter äfven ett af Guds Anda upplyst menniskoöga skåda in i hennes hjerta till icke så ringa grad; ty hvad Herren sade till Kain, det står ännu i dag fast: *Synden blifver icke säker eller fördold.* Det går ej så lätt att dölja, huru synden gräseligen grasserar i det arma menniskohjertat. Eller gack in i ditt eget hjerta, du oomvända menniska; eller om du genom Guds nåd blifvit omvänd och kommit till tron på Jesum, så tänk tillbaka på din förra lefnad och säg: finnes det väl något godt mod utom Jesum? Nej, det finnes i sanning intet godt mod, hvarest Jesus saknas. Då barnet, då ynglingen börjar att öfva synder, som han förut icke är van vid; o, huru marteras icke hjertat af samvetets aggande; men då synden blifvit öfvad, så inträder snart det förtviflade modet. Då hviskar satan syndaren i örat, och det af synden förderfvade menniskohjertat håller med derom, om också samvetet ännu till en del säger deremot: "Nu har du gjort det eller det, nu är du i alla fall fallen, nu är du ändå icke gudfruktig, nu kan du lika så gerna göra det och det; nu kan du lika så väl göra dig rätt lustig i synden och njuta af lustans bägare tillfyllest; nu har du intet att väga på; lef nu så djerft du kan" o. s. v. Så går den oomvända menniskan från synd till synd; så drager den ena synden den andra med sig, och då födes af detta förtviflade mod den råaste fräckhet och det djerfvaste trots emot allt hvad heligt är och emot Gud sjelf. Men det finnes dock ett slags menniskor, som man skulle tro hafva fast mod utom Jesum; det är den sjelfbelåtne skrymtaren, han må nu göra sig belåten med sin egen rättfärdighet eller med sin förmenta tro och trosfrimodighet. Han synes ju vara så nöjd, så tillfredsstäld med sin egen fromhet eller

med sin egen tros visshet. Dock äfven detta är idel bedrägeri. Hvilken möda har han icke att hålla sitt samvete tyst; huru sorgfälligt måste han icke undvika allt som kan störa hans samvetes sömn; huru mycken möda har han icke att lappa på trasorna af sin egenrättfärdighets klädnad; hvad besvär har han icke att med allehanda falska tröstegrunder och med förvrängda bibelspråk, bygga upp stöd för sin förmenta tros visshet; huru rädd måste han icke vara för allt det Guds ord, som likt ett tveeggadt svärd med sin pröfvande kraft genomtränger själens innersta; huru tung blir honom icke till sist hela hans gudsfruktan, isynnerhet om han icke bland menniskor får pris och upphöjelse derföre, så att han gerna skulle kasta bort hela sin andlighet, om han icke blygdes för menniskor eller fruktade för helvete. Allt visar, att det finnes utom Jesum intet godt mod. Det kan icke heller finnas; ty utom Jesum hvilar syndens förbannelse öfver menniskan, och hur skulle der kunna vara ett godt mod, der syndens dom ligger på samvetet?

Betänk detta, du oomvända menniska! Utom Jesum får du aldrig godt mod. Du söker ro i verldens lustar; men det finnes ingenting der, som kan tillfredsställa en odödlig själ. Eller säg: har du någonsin haft godt mod i dina synder? Tillstå ärligt för dig sjelf: har det icke varit en oro och ett aggande i ditt inre, äfven då du trodde dig som djerfvast? Du, som går med fiendskap emot Jesum och hans trogna, var det väl godt mod i din själ, då du hatade Jesu kors, försmädade Jesu ord; när du uppgjorde dina planer huru du skulle motarbeta, beljuga och förfölja Jesu trogna? Var icke fastmer ditt hjerta uppfyldt af en bitterhet, som icke lemnade dig i ro hvarken natt eller dag? Var der icke ett samvetsaggande, som sade dig, att du icke var som du borde och derföre var den korsfäste Jesus och hans trogna lemmar dig såsom ett svidande salt i dina oläkta samvetssår och då du icke ville erkänna och afstå från din synd, så måste du gripa till smä-

delsens och förföljelsens raseri, för att slippa känna dina syndasår svida.

Arma själ, låt Jesus förödmjuka dig och sök ett godt mod hos honom, medan än är tid! Nu tror du, att du fritt kan trotsa allting och fräckt förakta alla varningar och förmaningar; men trotset är icke godt mod; det må vara huru fräckt det vill, det måste dock en gång brytas. Det kommer till dig en ovälkommen gäst, som heter döden; det nalkas för dig en oväntad dag, som heter domedag; då hjelper ingen fräckhet, då behöfde du ett annat mod. Eller du drinkare, har du väl ett godt mod, när du kommer ut från krogen yr i hufvudet, eller går raglande och tumlande på gatorna? Eller har du ett godt mod, när du i ditt raseri träter och slåss med dina medmenniskor eller då du lifvad af rusdryckernas helvetiska eld kommer till ditt hem, bannas och svär på maka och barn; ja, kanske misshandlar dem och drifver dem ut ur huset, och då du icke mer har någon menniska, på hvilken du kan utöfva din ondska, ändtligen låter de oskäliga tingen, såsom bord och stolar, bänkar och soffor, erfara kraften af ditt hjeltemod? Hvad säger ditt samvete, isynnerhet då, när sömnen nedlagt rusdryckens lifvande ande, som gifvit ett sådant mod? Var det ett godt mod? Kan du med ett sådant mod nalkas en helig och rättfärdig Gud? Betänk, att drinkare skola icke ärfva Guds rike. — Eller du mammons träl, har du väl ett godt mod, då girighetslustarne jaga ditt hjerta natt och dag, så att du aldrig kan få nog af denna verldens förgängliga goda, utan beständigt trälar och ängslas för att få mera och grämer dig långa tider öfver en timlig förlust; eller då du bröstar dig öfver dina rikedomar och tycker dig nu ändtligen hafva blifvit en så mäktig oberoende man, att du behöfver icke böja dig hvarken för Gud eller menniskor? Huru tror du väl det skall se ut med detta modet, när du en gång innespikas uti det trånga rummet mellan fyra bräder och nedsänkes i grafvens mörka boning, för att aldrig mera återse dina

penningar, dina hus och dina jordagods? Då blir det ordet sannt: *Ingen giriger, hvilken en afgudadyrkare är, hafver arfvedel i Kristi och Guds rike.* — Eller du högfärdige, som blott söker att pryda din usla syndakropp och speglar dig i din utstyrsel, som påfogeln i sina fjädrar, har du väl ett godt mod, när du stolt och fräck svänger dig omkring i önskan och hopp, att alla skola gifva akt på huru herrlig du är? Huru tror du väl att detta mod skall behaga dig, när du ändtligen ligger der med en afmagrad och skröplig lekamen och ett af dödens smärtor och förtviflans ångest förvridet ansigte och din kropp öfverlemnas åt förruttnelse? Det vore dig då bättre att hafva *den nåd, som Gud gifver åt de ödmjuka.* — Eller du nöjets och förlustelsens barn, har du väl ett godt mod, då du lik ett vildtdjur rusar omkring i dina syndiga sällskaper? Kommer du väl med godt mod ut ur danssalen, der du i sällskap med mörksens furste förstört den mörka natten i mörksens gerningar? Huru tror du det modet skall smaka dig, då du med ditt sällskap skall svänga dig omkring i den eviga elden efter helvetets musik, som är gråt och tandagnisslan? Då får du erfara, att Jesu ord äro sanna: *Ve eder, som nu len, ty I skolen gråta och jemra eder.*

Dyrköpta själ, du som på ett eller annat sätt försummar och föraktar den tröst och frimodighet, som Jesus gifver, erkänn din fridlösa och förtappade ställning och sök hjelp hos Jesum, förrän du blir öfvermannad af den eviga förtviflans ångest; ty sedan kan du icke räddas. Utom Jesum har du intet godt mod, det måste du sjelf tillstå, om du vill vara ärlig. Hvarför går du på detta sätt och förstör din dyra nådatid, så att du till sist skall stanna i den eviga förskräckelsen? Jesus ville gifva dig ett godt mod, så att du med frimodighet kunde möta Gud; med stadigt mod uthärda lidandet och med segrande mod gå genom döden in i den eviga glädjen. Sök Jesum i dag!

Hvilka gifver Jesus ett godt mod? Jesus ville gifva ett godt mod åt alla menniskor, äfven åt dig, du, som går i

dina synder med ett aggande samvete; men Jesus trugar sig icke fram med sin nåd, han tvingar ingen att emottaga hans skatter. De Gergesener fingo intet godt mod af Jesu; ty de voro försänkta i girighetslustar och älskade sina svin, som efter lagen voro orena, mer än Jesum. De skriftlärde i texten tillsade Jesus intet godt mod; ty de hatade Jesum och ville i sin egenrättfärdighet icke erkänna sina synder. Så länge menniskan älskar synden, lefver i synden och tycker om att med svinen söla sig i orenligheten, kan hon ej få något godt mod af Jesu. Den borttagne kände sin nöd och var hjelpbehöfvande, till honom sade Jesus: *Var vid godt mod.* Så måste menniskan *få känna sin synd*, känna sig andligen borttagen, blifva till själen nödstäld och hjelpbehöfvande, om hon af Jesus skall få tröst. Så länge menniskan lefver i sin egen sjelfbelåtenhet, så frågar hon icke efter någon vederqvickelse hos Jesum. Hon måste först väckas till besinning, så att hon behjertar sin själavåda; hennes andliga ögon måste öppnas, så att hon rätt ser sina synders fördömlighet; själen måste vakna till medvetande, så att hon ser sin fångenskap och sin oförmögenhet att sjelf hjelpa sig utur densamma. Då blir det ingen ro i synden, då försvinner den sjelfgjorda fromheten, samvetet ängslas öfver den begångna synden och förskräckes för den rättfärdige Gudens nitälskan. Hela det förflutna lifvet står då bakom menniskan som ett syndalif och då hon finner att hon af sig sjelf icke förmår annat än synda, så ser hon framför sig icke annat än död och fördömelse. Då blir menniskan rätt modlös. Skall hon vända sig till Gud, så sker det med ängslan och förskräckelse, tänker hon på döden och domen, så uppfylles hon af bäfvan, och allt hvad hon ser omkring sig tjenar att påminna henne om begångna synder eller försummad nåd och således att öka hennes sorg. Är du i denna nöden, dyra själ, så ser det väl förskräckligt ut för dig; men gif dock icke din salighetssak förlorad; detta är vägen, på hvilken du skall komma till Jesum och af honom

få ett godt mod. Men glöm icke, att ingen annan än Jesus kan hjelpa dig. Ditt egna arbete, din syndaångest, så nödigt det är, att du måste känna den, kan dock icke skaffa dig frid. Låt derföre Guds helige Ande få göra dig rätt andeligen fattig, så att du uppgifver allt ditt eget, och blott och bar, förtappad och förlorad, kommer till Jesum, så skall du få erfara, att han både kan och vill gifva dig godt mod.

Hos den borttagne finna vi, utom kännedom af nöden, äfven *tro*. *Han såg deras tro*, heter det i texten. Att det icke gällde blott dem, som buro den borttagne, utan äfven den borttagne sjelf och särskildt honom, det kunna vi finna af Jesu ord till den borttagne: *Dina synder äro dig förlåtna. Tron på Jesum visar sig deri, att själen genom Guds Andes nådeverkan drages till Jesum i en innerlig längtan efter honom och hans nåd.* I sig sjelf fördömd, finner den förkrossade själen, att Jesus i hennes ställe utstått fördömelsens dom; i sig sjelf orättfärdig, lärer Evangelium henne, att Jesus fullgjort lagen för henne; i sig sjelf försagd, läres hon i Evangelio, att Jesus gerna undfår syndare och har lofvat: *Den till mig kommer, honom kastar jag icke ut.* Själen börjar hjertligen längta efter att komma till Jesum och begär att af honom blifva mottagen, och i samma mån, som Jesus med sin nåd och outgrundliga kärlek till syndare blir känd af själen, ökas hennes längtan till Jesum, så att Jesus blir henne dyrare än allt annat, ja, så oumbärlig, att hon för Jesu skull gerna vill lida och förlora allt, blott hon finner Jesum och af honom blir upptagen. Förtroendet till Jesum ökas genom Jesu Kristi kunskap, så att fastän själen känner sig helt och hållet ovärdig all nåd, så håller hon sig dock vid hans löften, att han både vill och kan hjelpa. Detta är den sanna och lefvande tron, som så yttrar sig i själen. Då tron ännu är svag, kan tron icke väl fatta Jesu hjelp och erfar således icke på förnimbart sätt tröstén eller det goda modet. Så var det med den borttagne i texten. Han hade fått den

största hjelpen, förrän han i sängen sänktes ned framför Jesum. Genom ryktet om Jesus hade den Heliga Anda hos honom verkat tron på Jesum, och han hade fått syndernas förlåtelse. Det var en större hjelp, ett större under, än botandet af den lekamliga sjukdomen; men han kunde icke rätt fatta detta och derföre kunde han icke erfara fröjden och glädjen deraf, förrän Jesus sade till honom: *Var vid godt mod, min son, dina synder äro dig förlåtna.*

Så kan äfven själen hafva kommit till tron på Jesum, fått nåd och syndernas förlåtelse, men ändå icke rätt känna trösten deraf, då tron ännu är svag; eller med andra ord, själen kan väl hafva tron och icke känna någon frimodig visshet derom, att hon har tron och har fått syndernas förlåtelse. Dock är härvid att märka först, att så snart troslifvet uppgår, spörjes ock en förändring i själen, i det att samvetets aggande och fördömande stillas, oaktadt själen, så länge den icke erfar förvissning, icke rätt fattar hvarför. Den trälaktiga räddhågan för Gud och Frälsaren förbytes uti ett hjertats dragande till Herren, och ett barnsligt förtroende uppgår i själen. Sjelfva stunden, då tron uppgår, såväl som trons väsende i sig sjelf kan förnuftet icke fatta. *Vädret blåser hvart det vill, och du hörer dess röst och du vet icke, hvadan det kommer eller hvart det far; allt så är hvar och en, som af Gudi född är.* Så säger Jesus sjelf derom. Men likasom mycket af det, som i våra dagar kallas frimodig tro och andlig fröjd och frid, är falskt, emedan det blott är en inbillad och sjelftagen frimodighet, så finner Herren å andra sidan säkert hos mången bedröfvad och förkrossad själ en trosgnista, der menniskan sjelf icke ser den och der många utaf våra dagars kristna icke vilja förstå, att en trosgnista kan finnas. — Det andra, som vi härvid måste märka är, att der troslifvet finnes, men förvissningen ännu saknas, der är också ett allvarligt sökande efter visshet. Fastän tron hos den borttagne var tänd, eller fastmer, emedan trosgnistan fanns der och hans synder voro förlåtna, var hans begär att komma till Jesum så

starkt, att inga hinder kunde afhålla honom, och han gifver sig ingen ro, förrän han ligger för Jesu fötter och får kasta sina blickar i Jesu nådefulla ansigte. Så ock den troende själen; har hon ingen visshet om nåd, så har hon dock genom tron ett så hjertligt förtroende till Jesum, att hon söker att komma Jesum allt närmare och närmare och gifver sig ingen ro, förrän hon hvilar vid Jesu fötter och med trosögat får blicka på hans nådesansigte och af hans mun höra hans kärleksfulla tilltal till sin förvissning. Deremot om menniskan står i ovisshet och låter det bero dervid, utan att söka förvissning, så är det icke tecken till tro, utan till andlig död; ty så trösteliga, som Guds nådelöften äro, och så sannt det är, att förnuftet icke kan utransaka trons hemlighet, så måste man dock komma ihåg, att det icke går an, att gå blindbock in i himmelen, eller taga sin salighetssak på måfå.

Men du svagtroende själ, som känner din trossvaghet och suckar deröfver; du som har din åtrå vänd till Jesum och trängtar derefter, att du med full visshet måtte kunna fatta honom, haf tröst och uppmuntra dig. Jesus ser din trossvaghet och vill komma dig till hjelp. Han föraktar icke den svaga tron. *En förbråkad rö vill han icke sönderbryta, en rykande veke vill han iche utsläcka.* Låt derföre ingenting afskräcka dig ifrån att komma till honom, utan träng dig igenom allt, som vill hålla dig tillbaka från Jesum. Gif dig ingen ro, förrän du ligger för hans fötter och han kastar sina nådefulla blickar på dig och tillsäger dig sin frid.

Men det skall du veta, att hinder skola nog möta dig, då du på fullt allvar vill komma till Jesum. Den borttagne fann vägen tillstängd af en stor hop folk, och trängseln var så stor, att ingen kunde komma fram till Jesum; och dertill låg han borttagen på sin säng, och kunde icke göra något för att hjelpa sig; men han trodde, och den lefvande tron låter icke utestänga sig från Jesum. Der en trosgnista är, der är själen förenad med Jesum, och tron

må synas vara huru stängd som helst, den finner ändå alltid någon utväg, på hvilken den kan komma till Jesum. De bära den borttagne upp på taket, göra ett hål i taket och släppa derigenom ned den sjuke i sin säng. Så skall äfven du ofta finna Jesum liksom innestängd, då du af hjertat söker honom. Dina synder stå som en oräknelig skara emellan dig och din Frälsare. De äro så många och så stora, och du är för deras skull så alldeles ovärdig Guds nåd. Det är sannt, dina synder äro många, flera än du kan räkna; ty visst känner du en del af dem; men det är dock en stor mängd hemliga brister och ett stort djup af syndaförderf, som du ännu icke känner; det är sannt, dina synder äro stora; ty du har syndat mot en helig och rättfärdig Gud, emot himmelens och jordens Herre; du har syndat mot en oändlig kärlek, som du så länge föraktat; dina synder förtjena evig död och fördömelse; det är hvad du är värd. Men låt icke detta hålla dig borta från Jesum. Just derföre, att du har syndat så mycket och är så ovärdig, behöfver du en Jesus och behöfver komma till honom. Han har låtit kalla sig publikaners och syndares vän; han älskar icke dina synder; men han älskar dig, oaktadt du har syndat. Träng dig fram till honom, så skall du få erfara, att han sagt sannt, då han om sig sjelf betygar: *Menniskones Son är kommen till att frälsa det, som borttappadt var;* och då skall du lära att förstå betydelsen af Pauli ord: *Det är ett fast ord och i all måtto väl värdt att man det anammar, att Jesus Kristus är kommen i verlden att frälsa syndare, ibland hvilka jag är den förnämligaste; men mig är barmhertighet vederfaren, på det att Herren Jesus skulle på mig förnämligast bevisa allan långmodighet.* Om dina synder äro aldrig så stora, så är han det Guds Lamm, som bär all verldens synd; hans blod kan borttaga äfven de svåraste synder. Han har pliktat för dem alla; derför säger han: *Om dina synder än vore blodröda, skola de dock vara snöhvita och om de än vort såsom en rosenfärga, skola de dock vara såsom en ull.* — Din bättrings ofullkomlighet ställer

sig som ett hinder emellan dig och Jesus. Du har icke sörjt öfver dina synder, såsom du skulle göra, och din ånger är icke så djup den borde vara. Det är sant, du har icke sörjt öfver synden såsom du borde göra; ty du skulle med all rätt sörja öfver din synd i den eviga pinan med gråt och tandagnissla: • Det är hvad dina synder hafva förtjent. Men detta skall icke hindra dig ifrån att komma till Jesum; ty skall du dröja, till dess att du sörjt nog, så kommer du aldrig till Jesum. Om du kunde i tusen år gråta öfver dina synder, så kunde du dock icke dermed borttaga en enda synd; "Ty om du än kunde gråta blod, Och det i dina krafter stod, Det kunde dig dock ej försona." Syndasorgen är nödvändig; men icke att du dermed skall förtjena nåd eller göra dig värdigare inför Gud, utan endast derföre, som Jesus säger: *De helbregda behöfva icke läkare, utan de kranka.* Så länge du icke kände din syndanöd, så frågade du icke efter Jesum, åtminstone icke med något allvar. Men har Guds Anda fått verka det i ditt hjerta, att du känner dig i dina synder förtappad och förlorad och blifvit nådebehöfvande, så låt icke bristen i din syndasorg och ånger stänga vägen för dig till Jesum, utan fly till honom så eländig du är, han skall icke låta dig blifva ohulpen. — Du klagar att du kan icke aflägga synden, såsom du ville, och detta vill hålla dig borta. Du ville öfvergifva dina synder; men bäst det är, så blir du öfverrumplad och syndar den ena gången efter den andra. Du sörjer och suckar deröfver; men synden liksom griper dig fången och du känner icke kraft att stå den emot. Det är sannt, der menniskan lefver i synden med uppsåt, kan göra synden med lust och nöje och med vett och vilja gifver synden sitt samtycke, der finnes intet troslif och der är intet verkligt kommande till Jesum; men då du känner din synd med sorg och smärta, den är dig en tung börda och du ville gerna vandra uppriktigt för Herran, så minskar detta visserligen icke din synd; men ett sådant tillstånd vittnar om den helige Andes inneboende verkan;

och din vidlådande synd utestänger då icke troslifvet; derför bör du icke deraf låta dig skrämmas bort ifrån Jesum. Ingen annan kan gifva dig kraft att aflägga dina synder, än Jesus, och endast genom syndaförlåtelsens kraft kan du besegra dina fel och brister. *Om vi vandre i ljuset, såsom han är ljuset, så hafve vi sällskap inbördes och Jesu Kristi hans Sons blod renar oss af all orättfärdighet.* Så skrifver derom den lärjungen, som Jesus älskade, och straxt derefter tillägger han: *Mine barn, jag skrifver eder, att J skolen intet synda; men om någon syndar, så hafve vi en Försvarare när Fadren, den rättfärdig är, Jesum Kristum; och han är försoningen för våra synder.* — Men då kommer din trossvaghet och vill stänga vägen till Jesum. Det heter i ditt inre: Hade jag en rätt tro så skulle jag icke hafva så mycken fruktan, då skulle jag hafva mera visshet och erfara mera trosfrimodighet o. s. v. Det är sannt, visst borde du tro med mera visshet och fastare tillförsigt. Guds ord och löften äro så fasta och Guds ord är så rikt på tröstefulla nådelöften, hvilka alla äro ja och amen i Jesu, så att både du och vi alla, som börjat att något litet tro, väl med skäl må blygas och skämmas öfver vår trossvaghet; men utestänga oss från Jesum skall den ändå icke göra. Jesus erkänner äfven den svagaste tro. Äfven den svagaste trosgnista, som ligger nedgömd i bedröfvelsens falaska, så att den knappast kan märkas, ser dock Jesus. Herrens verk är underligt; den sanna tron uppgår icke med hast till en brasande låga; Herren tänder den, som en svag, liten gnista, och så vårdar han den med öm omsorg och blåser derpå med sin Andas sakta nådesvind, så att den brinner upp till en stilla klar låga. -- Är din tro sann skall du väl möta hinder, då du skall komma fram till Jesum och ho kan uppräkna allt, som vill lägga sig i vägen för dig? Men den borttagne fördes upp på taket; så måste ock du sträcka dig upp öfverallt, som vill stå dig i vägen, likt den sökande bruden, som bekänner: *Då jag kom litet framom fann jag den min själ kär hafver.* Du måste låta

dig tagas ut ifrån allt annat, framom allt annat, om du skall komma till Jesum och af honom få godt mod. Svinga dig derföre i trons kraft upp öfver allt som vill stå dig i vägen; upp öfver dina synders myckenhet; upp öfver din bättrings ofullkomlighet och din egen ovärdighet; upp öfver din trossvaghet och din egen klenmodighet; upp öfver ditt förderfvade hjertas gensägelser; upp öfver all tanka på någon egen värdighet; upp öfver detta lifvets fåfängligheter; upp öfver alla de stötestenar djefvulen kastar i vägen för dig; upp öfver verldens smädelser och menniskors dömande; upp öfver allt, för att falla ned till Jesu fötter; ty liksom den borttagne, då han blifvit uppförd på taket, nedsläpptes för Jesum, så måste ock du blifva nedförd i ödmjukhet och andans fattigdom, om du skall få godt mod af Jesum. Ju mer ditt eget mod blir nedslaget desto mer får du erfara af det goda mod, som Jesus gifver. Låt derföre Guds anda göra dig rätt ringa, Begär icke att blifva stor, utan ligg som en fattig syndare vid Jesu fötter; erkänn din ovärdighet till den minsta nådesbevisning och begär blott nåd såsom nåd. Du är så ofta klenmodig och har så ofta nöd och mörker; vet du hufvudorsaken dertill? Herren säger något derom genom Esaias: *Jag vill göra dig utkorad i bedröfvelsens ugn.* Hvarföre? Hvarföre tror du? *Ty jag vill icke gifva min ära enom androm.* Derföre låter Herren dig komma i nöd, att du må lära känna ditt eget intet. Ditt eget beröm måste nederslås och du blifva nedböjd i stoftet, på det att han sedan skall kunna upphöja dig i sjelfva himmelen. Knota då icke, när Herren vill göra dig andligen fattig, på det att han skall få gifva dig de himmelska rikedomar. Ju mera ödmjukhet, ju starkare tro; ju mera nedslagen i dig sjelf, desto mera frimodighet får du i Jesu Kristo. Det händer derför så ofta, att då du går åstad till någon kamp modig och djerf, så går det illa för dig i striden; men tvertom, då du känner dig nedslagen och eländig och går åstad med fruktan, då kan du med seger kämpa igenom de hårdaste strider. Blif derför

gerna ringa och bed Gud, att han håller dig hårdt vid ödmjukheten. Sänkes du fattig och usel ned för Jesu fötter, så skall du få förnimma, att hans nådesblick vänder sig till dig och hans mun öppnar sig, för att tillsäga dig godt mod.

Huru gifver då Jesus godt mod? Han gifver det derigenom, att han förlåter synderna och gifver försäkran om syndernas förlåtelse. Så länge synden ligger öfver menniskan med sin dom och förbannelse kan hon icke hafva ett godt mod. Huru kan ett fördömelsens barn hafva ett godt mod? Syndaskulden med dess förbannelse måste bort; och *Jesus* förlåter synder. Han visar i texten, att han har makten att förlåta synder. Denna makten har han dyrt köpt, då han låg i Gethsemane örtagård och svettades blod under sin himmelske Faders vrede öfver verldens synder; då han på korsets stam led de qval, som kommo honom att ropa: *Min Gud, min Gud, hvi hafver du öfvergifvit mig!* Han bar alla verldens synder och betalte hela skulden; derföre kan *Han* förlåta synder. En mensklig förlåtelse, då en brottsling skall benådas, sker med upphäfvande och eftergifvande af rättfärdigheten; men den förlåtelse Jesus gifver, sker med bibehållande af fullkomlig rättfärdighet å Guds sida. Han har godtgjort allt, som var brutet; han har försonat den rätmätiga vreden; derför är det med full rätt, som han förlåter synder, såsom apostelen säger, att Gud icke blott är *trofast*, utan äfven *rättvis, i det att han förlåter synderna.* Men åt menniskan skänker han förlåtelsen af fri nåd allena utan menniskans förtjenst och värdighet; ja, tvertemot hennes förtjenst. Han *förlåter* synder; han helt och hållet borttager och afplanar den. *Jag vill förlåta dem deras missgerningar och aldrig komma deras synder mer ihåg. Jag skall sänka dem i hafsens djup. Jag, jag utstryker dina synder såsom ett moln och dina missgerningar såsom en dimma.* Sådana ord talar han sjelf. O, hvilket stort ord: *Jesus förlåter synder.* Tag detta ordet med dig och göm det väl, lär på det, studera djupt in i det;

det tål att lära på, om du lefver aldrig så länge, och du blir ändå aldrig fullärd deri, du kan ändå aldrig i detta lifvet fullt fatta dess djupa innehåll. Jesus förlåter synder; han förlåter rikeligen och dagligen. Han gör icke såsom många menniskor göra, de der säga sig förlåta sin nästa; men bäst det är, så äro de färdiga att uppräkna nästans fel och brister om och om igen och väl hundrade gånger påminna sig dem med bitterhet och förargelse; nej, så gör icke Jesus; han förlåter så, att *han aldrig mer kommer ihåg;* aldrig mer förebrår synderna, som han fått med sitt blod utstryka. Han tröttnar icke att förlåta; han förlåter alla sina barn dagligen deras synder, och ändå klagar han icke, att han måste förlåta för ofta. O, att du kunde rätt fatta de två orden: *Jesus förlåter;* men det kostar kamp och strid, och är du ett Guds barn, så har du väl fått erfara det. Huru ofta blir du ej skygg och rädd för din Frälsare, då du har felat och förgått dig, så att du låter dig af dina fel skrämmas bort ifrån nådastolen. Fattade du rätt hvad det är, att Jesus förlåter synder, så skulle det icke vara så. Då skulle du väl känna hjertlig smärta och bedröfvelse öfver dina fel; det skulle göra dig hjertligen ondt, att du icke kan vara din Frälsare trogen, ty du älskar honom; men du skulle då också skynda dig fram till honom med dina fel och brister, om du ock måste komma med tårfyllda ögon, barnsligt bekänna och förtröstansfullt bedja om förlåtelse, och tro förlåtelsen, så att förhållandet mellan dig och Jesus icke skulle störas.

Jesus icke blott förlåter synderna, utan *han gifver äfven försäkran om syndernas förlåtelse.* Vi hafva redan visat med den borttagnes exempel i texten, att menniskan kan hafva tron och syndernas förlåtelse; men sakna den tröstefulla förvissningen. Visserligen hade tron verkat något mod hos den borttagne, då han så ihärdigt trängde igenom alla hinder; men den fullare frimodigheten saknades, annars hade Jesus icke behöft att säga honom: *Var vid godt mod, min son.* Så verkar väl syndernas förlåtelse för-

ändring i menniskans samvete och i hennes förhållande till Gud redan före förvissningen; men det goda modet kan menniskan icke rätt förnimma, förrän hon får försäkran om syndernas förlåtelse. Men har menniskan denna försäkran, då kan hon med godt mod utropa: *Är Gud för oss, ho kan då vara emot oss? Hvilken vill åklaga dem, som Gud hafver utkorat? Gud är den som rättfärdigar. Hvilken är den som vill fördöma? Kristus är den som lidit hafver döden; ja, han är ock den som uppväckt är; den ock sitter på Guds högra hand och manar godt för oss:* då kan hon med godt mod trotsa synd och död, djefvul och helvete; då kan hon med godt mod gå framför en helig Gud, oaktadt all sin egen skröplighet. Jesus *gifver* ock försäkran om syndernas förlåtelse. Han försäkrade den borttagne: *Dina synder äro dig förlåtna.* Så vill han äfven göra med dig du troende Guds barn, som söker förvissning. Men icke får du vänta, att han skall synligen komma till dig och tillsäga dig förlåtelsen. Till sin synliga närvarelse är han i himmelen, och väl är det; ty annars skulle du nödgas gå hit eller dit, för att finna honom och af honom få försäkran om syndernas förlåtelse. Du må gå hvart du vill i hans heliga ord, så skall du finna, att hans nådelöften äro alltid beledsagade med en sådan beskrifning på det själatillstånd, för hvilket de passa, att du, om du aktar på Andans vittnesbörd, må kunna känna igen om de passa in på dig och du deraf genom Andans ledning kunna lämpa dem på dig sjelf, så att du deraf förvissas om dina synders nådiga förlåtelse likavisst, som om han sjelf muntligen tillsade dig det; ty uti ordet talar hans mun och då han gifver dig sin andas nåd att tro det, så erfar du ock att det är han, som tillsäger dig tröst. Så försäkrar han dig om syndernas förlåtelse, då du hörer Guds ord, då du läser Guds ord, och då han genom sin helige Anda påminner dig om hvad du har hört och läst. Han har gifvit dig sina heliga sakramenter. Igenom dessa försäkrar han dig om syndernas förlåtelse. Han har genom det heliga dopet upptagit dig

till sitt nådabarn och tvagit dig ren från din syndaskuld; och fastän du likt den förlorade sonen gått bort från fadershuset och förspillt arfvet, så har du dock, om du är en sann kristen, äfven fått erfara hvad det är att komma tillbaka och för Fadren bekänna sin synd och dervid förnimma, *att din otrohet icke gjort Guds trohet om intet* och så kan du ännu af Guds nådeförbund i dopet hafva tröst och försäkran om hans nåd. I sin heliga nattvard gifver han dig sin lekamen och sitt blod, som han har utgifvit och utgjutit till syndernas förlåtelse, och med denna spis styrker han din tro och ger dig försäkran; ja, gifver sig sjelf såsom en underpant på dina synders förlåtelse, som han åt dig förvärfvat, då han lät offra sin lekamen och utgjuta sitt blod till ett försoningsoffer. Vill du blifva försäkrad om syndernas förlåtelse, så bruka derföre dessa nådens medel barnsligt och med enfaldig trohet och flit och du skall då af Jesus få det goda modet, som han gifver genom försäkran om syndernas förlåtelse. Till hjelp att rätt bruka dessa nådens medel, har han i sin församling gifvit dig det heliga predikoembetet med den fullmakten: *Hvilkom J förlåten synderna dem förlåtas de och hvilkom J behållen dem dem äro de behållne.* Så låter han dig äfven muntligen, tillsägas sin försäkran och med råd och undervisning ledas till honom; derför säger han: *Känner du dig icke, du aldradägligaste ibland qvinnor, så gack uppå fårens fotspår och beta din kid vid herdahusen.*

Hurudant är nu det goda mod, som Jesus gifver? Det goda mod som Jesus gifver är icke fräck stolthet, ingen öfvermodig djerfhet. Det kan alls icke förenas med den sjelfbelåtna, öfvermodiga stoltheten; ty det är *ett ödmjukt, stilla hvilande vidHerren och hans nåd*, hvaraf själen får frimodighet och kraft att gå fram i all strid, i allt lidande och vinna seger. Har menniskan fått tron och syndernas förlåtelse, så har hon fått en ovärderlig skatt; men hon har den i trona, hon bär ännu de dyra håfvorna uti lerkäl, och det behöfves ett godt mod att så bära dem genom ett fiendt-

ligt land, att hon icke förlorar dem. Hon är ännu icke hemma, utan vandrar i ett främlingsskap och det behöfves ett godt mod att icke uppgifvas under främlingsskapets mödor och besvär. Då Jesus genom försäkran om syndernas förlåtelse gifvit den borttagne ett godt mod, sade han till honom: *Statt upp, tag din säng och gack i ditt hus;* och det heter vidare: *Och han stod upp och gick hem.* Detta gälde nu visst hans lekamliga hem; men är du ett Guds barn så har du också ett hem, till hvilket du skall gå. Här är du icke hemma, här är du blott en vandringsman, en gäst; men ett hem har du, till hvilket dina steg äro rigtade. Paulus säger, att det Jerusalem, som ofvantill är, är alla de trognas moder; och då bruden länge sökt och ändtligen funnit den själen kär hade, så säger hon: *Jag håller honom och vill icke öfvergifva honom, till dess jag hafver honom in i min moders hus, uti min moders kammare.* Till detta hem ämnar väl också du dig, du troende Guds barn; och under vägen behöfver du ett godt mod, för att icke blifva tillbaka. Jesus gifver dig ett sådant mod, som du behöfver.

Vägen, på hvilken du skall vandra, heter *trons väg.* Det behöfs godt mod att kämpa trons strider. Vi hafva förut talat om trons strid, och få derföre nu icke längre uppehålla oss dervid; men nog behöfs det ett godt mod, då synden fördömer, då satan ryter och har stor vrede, vetande, att han icke lång tid hafver, då de glödande skott flyga omkring dig såsom hagelskurar, då Gud tyckes vända bort sitt ansigte från dig och det synes dig, som hade tillsägelsen en ända, då din själanöd blir sådan, att både kropp och själ vilja försmäkta, då du blir ibland de elända, hvars nöd få eller knappast någon af dina medkristna förstå, så att du känner dig af Gud och menniskor öfvergifven och midt ibland kristna vara såsom "en pelikan i öknen, såsom en stenuggla i de förstörda städer och vara som en ensam fågel på taket"; nog behöfs då godt mod att med Job kunna säga: "Om Herren än ville döda

mig, så hoppas jag likväl på honom." Men det mod Jesus gifver sviker icke i bedröfvelsens tid; ty fastän den frimodiga känslan deraf saknas, så uppehålles dock själen deraf så att du icke förtviflar, fastän du hvarje ögonblick tyckes vara färdig att förtvifla; så att du icke försmäktar, fastän du tyckes alltjemt vara i en försmäktande ställning; så att du icke uppgifves, äfven då det ser ut, som skulle du hvarje stund nödgas att gifva din salighetssak förlorad. Det är ett hjeltemod i sådana trosstrider, som förnuftet ej kan förstå.

Vägen framåt heter *helgelsens väg*. Det behöfves godt mod att fullborda helgelsen i Guds räddhåga. Den gamla menniskan skall dödas, köttet korsfästas, egensinnet brytas och tillintetgöras, all egen ära och berömmelse skall nederslås; och att sålunda dö hvar dag, att hvar dag vara stadd i korsfästelse, att beständigt vedersaka sig sjelf, att blifva mer och mer förnedrad, att försaka den egna viljan och de egna böjelserna och med allt detta hålla till godo, dertill behöfves mera mod, än någon menniska har af naturen. Har du icke syndernas förlåtelse, så har du hvarken mod eller kraft att öfvervinna dig sjelf; men har du af Jesus fått syndernas förlåtelse och försäkran derom, då kan du med godt mod gå åstad, att bringa din gamle Adam på korset och i kraft af detta mod kan du dö dig sjelf hvar dag och andligen afhugga och bortkasta dina syndalemmar, fastän det svider för kött och blod, så att du besegrar din syndiga naturs retelse. Af syndernas förlåtelse kommer kraften att aflägga synden och ju mer du annammar syndaförlåtelsen, desto bättre skall det gå dig med syndens besegrande; glöm icke detta! Herren säger sjelf derom genom Esaias: *Ingen af stadens innevånare skall säga: Jag är svag; ty folket, som der inne är, skall hafva syndernas förlåtelse.* Att i helgelsen fullborda Guds vilja, då egenviljan sträfvar deremot och djefvul och verld försmäda, dertill behöfves ock ett godt mod; men det mod Jesus gifver, det skänker kraft och frimodighet, att i smått

och stort se på Guds goda och välbehagliga vilja, och gifver en barnslig lust att densamma fullborda, och vandra Guds väg framåt oberoende af menniskornas både pris och tadel. Frimodigheten af syndernas förlåtelse har med sig kärlek och förtroende till Gud; derför blifver lydnaden för Gud icke ett tvång eller legodrängatjenst, utan en barnslig lust att göra hvad Fadren vill, äfven då det kostar den egna viljans dödande och verldens smädelser.

Hemvägen heter *korsets väg.* Då Jesus tillsade den borttagne godt mod och syndernas förlåtelse, förbittrades de skriftlärde. Väl förekom dem Jesus, så att de icke fingo bryta ut i sin bitterhet; han ville spara den borttagnes tro för alltför hårda stormar; men häraf kan du se hvad du har att vänta, om du har gifvit ditt hjerta åt Jesum. Betrakta vägen från Bethlehems krubba till grafven i örtagården nära Golgatha, så skall du få se, att det var en väg full af förakt, smälek, förföljelse och lidande. Hör sedan hvad Mästaren, som gick denna vägen, säger till sina lärjungar: *Tjenaren är icke för mer, än hans herre och sändebudet är icke för mer än den honom sändt hafver.* Att gå utur lägret och bära hans smälek, dertill behöfs mod. Då verlden börjar att begabba och försmäda dig för din kristendoms skull, när menniskorna börja att fälla de förfärligaste domar öfver dig; när du börjar få känna verldens tvång, så att du får klaga: "Jag är en fattig fånge, I denna verlden vrånge, Som fåret på en ö"; när menniskorna med smädelser och hotelser, eller med hemliga ränker söka att hindra dig i din gudsfruktan; när dina egna närmaste och ditt eget husfolk varda dina fiender för Jesu namns skull, då behöfves det ett godt mod, för att icke förargas på Kristum. Och än mer — och den tiden torde snart nog komma, kanske förrän du fått nedlägga vandringsstafven — då du måste lemna hus och hem för din kristendoms skull; när du måste gå i fängelse, lida marter och plågor; ja, gå i döden för Jesu namns skull, då behöfs mer än mensklig kraft, för att icke försaka Jesum.

Men sådant är det goda mod Jesus gifver, att med detsamma kan du frimodigt försaka dina fordna vänner; med tålamod lida verldens smädelser och med fröjd uppoffra hus och hem, lif och allt för Jesu skull. Under verldens tvång kan du dock med tröst lyfta upp ditt hufvud, vetande, att *Jesus har öfvervunnit denna verlden.* Väl svider det för kött och blod, när du måste vara som denna verldens afskrap, vara *en dåre och veta intet och dessutom vara såsom ett vilddjur* inför Gud; när du blir beljugen, lider oförrätter och ditt goda namn blir nedsvärtadt, så att du understundom blir misskänd till och med ibland dina nådesyskon; men med trösten om syndernas förlåtelse i Jesu kan du i tålamod fördraga allt och säga med aposteln: *Ho kan skilja oss ifrån Kristi kärlek? Bedröfvelse eller ångest, eller förföljelse, eller hunger, eller nakenhet, eller farlighet eller svärd? Såsom skrifvit är: För din skull varda vi dödade hela dagen; vi varda hållne såsom slagtefår. Men i allt detta öfvervinne vi genomHonom som oss älskat hafver.* Står du väl hos Gud genom Jesum, så må väl verlden utstöta dig, försmäda och fördöma dig en liten tid; det betyder ej så mycket; ty hvad är väl all smälek här emot den äran att vara ett Guds barn. Hvad gör det, om du här en liten tid skulle vara i trångmål, om du blott till slut får ingå i den eviga roligheten.

Vägen hemåt är en uppfostringsväg och till uppfostran hörer faderlig tuktan. Utom det egentliga Kristi kors får du lida allahanda nöd och bedröfvelse, som Gud sänder dig såsom faderlig aga; och det behöfs godt mod, för att rätt kunna lida; men Jesus gifver kraft och frimodighet att med tålamod lida sjukdom, fattigdom, trångmål och annan vedermöda, som Fadren låter möta dig i detta främlingsskapet. Verlden förstår icke detta mod, icke heller skrymtaktiga kristna; derföre kalla de dig hård och känslolös, då du med tröst, ja, understundom med glädje kan utstå de svårigheter, som möta dig; men sådant är det goda modet, som Jesus gifver. När Jesus borttagit straf-

fets bitterhet från lidandet och det i stället är blott ett tuktans ris, som föres af en kärleksrik Faders hand, då är det möjligt att med godt mod kunna lida.

Ändtligen slutas vandringen; men vid dess slut måste du *gå igenom dödens mörka dal*, och döden är ingenting att leka med. När döden kommer, då behöfves sannerligen ett godt mod. Huru fräck och djerf verlden än må vara, så bleknar den dock när döden kommer. Så länge verlden och skrymtaren se döden på afstånd, så kunna de väl skryta af sin frimodighet; men när döden kommer ansigte mot ansigte med verlden, då blir der bäfvan och ängslan. Intet naturligt mod förslår i dödens stund. *Döden är syndens lön*, så säger Skriften; och åter: *Det gör din vrede, att vi så förgås, och din grymhet, att vi så hasteligen hädan måste.* Det, att Guds vrede ligger i döden; att det icke stannar med den lekamliga döden, utan bär af till evig död, det gör döden till en förskräckelsens konung. Äfven för Guds barn kan döden ofta se rätt mörk ut och äfven de troende hafva väl att hålla en strid med den yttersta fienden; och det slutliga profvet är nog hårdare än alla andra prof. Men har du genom Jesum fått syndernas förlåtelse, så är syndens lön borttagen, då är Guds vrede från döden afvänd, och derför består det goda modet Jesus gifver äfven mot döden; och ju mer detta mod förut blifvit luttradt i anfäktningens smältedegel, så att slagget blifvit väl utrensadt, desto mer skall det i döden bevisa sin herrlighet, så att du triumferande får utropa: *Du död, hvar är din udd? Du helvete, hvar är din seger? Gudi vare tack som oss segern gifvit hafver genom vår Herra Jesum Kristum.* Jesus gör vanligen så, att han före dödens annalkande låter sina trogna utstå hårda anfäktningar; han gör så utaf kärlek till dem; ty han vet väl huru döden smakar; derför vill han på förhand luttra sina barn, så att de i döden icke skola lida skeppsbrott; men då han sålunda förut fått luttra dem, låter han den sista stunden blifva en fridsstund och låter dem få fara i fröjd. Har Je-

sus fått gifva dig ett godt mod, kan du derföre icke blott med lugn, utan äfven med väntan se framåt mot döden och i tron säga: *Kristus är mitt lif och döden är min vinning;* och när då din stofthydda börjar blifva bräcklig och börjar luta till sitt fall, så kan du med seger sjunga: "Om denna hyddones, vårt jordiska hus, nederslaget varder, så hafve vi en byggning af Gudi byggd; ett hus, icke med händer gjort, det evigt är i himmelen. Och efter detsamma sucke vi ock, och oss längtar, att vi dermed öfverklädde varda"; men om du också först skall afklädas, så kan du dock säga: "Vi hafve tröst och hafve mycket mer lust, att ute vandra ifrån lekamen och hemma vara när Herranom". Döden är dig då ingen förskräckelsens konung; den har väl en liten tid att fullgöra sitt arbete på din kropp och med plågor bereda dess upplösning; men den tiden är blott liten och den frid, Jesus gifver, hjelper dig att uthärda de kroppsliga lidandena och döden kommer som en efterlängtad fridsförare från stridens besvär till de eviga fridshusen; som ett hemförlofningsbud, som bådar dig, att du får nedlägga vandringsstafen och med fröjd gå ifrån detta främlingsland in i Fadrens saliga hem.

På döden följer domen. Då behöfs det sannerligen mer än annars ett godt mod, om man icke skall förskräckas. Väl skall den döda tron hos somliga menniskor hålla sig in i sjelfva domsstunden, men då är det slut; allt menskligt, ja, allt djefvulskt mod måste då falla: hela naturen skall bäfva. När domsbasunen skallar; när domedagens brak och gny rullar omkring dig såsom förfärliga åskor; när himmelen öfver ditt hufvud sammanrullar såsom en tapet; när jorden under dina fötter försmälter af hetta; när solen icke lyser mer och himmelens stjernor förfalla; när det börjar att bli en rörelse i grafvarne derute; när menniskorna borttorkas för räddhågas skull; då är sannerligen ett godt mod af nöden. Men det goda modet Jesus gifver, det sviker icke i sjelfva domen, utan just då skall det visa sin största herrlighet. O, hvilken underlig

motsats, då verldens barn och skrymtarena, som här ofta varit så öfvermodiga och djerfva, stå der med förskräckelse och bäfvan och ropa efter något, som kunde skyla dem för hans ansigte, som sitter på stolen; men Guds barn, som här så ofta fått gråta och sörja; som här fått söka sin salighet med fruktan och bäfvan, stå, midt under det verldsbyggnaden omkring faller, med fröjd och glädje blickande upp emot honom, som sitter på stolen! Har du kommit till Jesum och genom syndernas förlåtelse af honom fått ett godt mod, så gläd dig åt denna dagen; det blir för dig en stor en herrlig dag, då du får lyfta ditt hufvud upp med fröjd, emedan din förlossning då är förhanden. Domaren är densamme som gifvit dig det goda modet. O, hvilken fröjd, då du i himmelens sky får se och känna igen din Frälsare, *som du trodde på, ändock du icke såg honom, som du här älskade, ändock du icke såg honom.* Då må det väl braka och gny i alla verldens hörn; då du får se Jesum, behöfver du dock icke frukta; ty då får du erfara, hvad det betyder, då psalmsångaren sjunger: "Domen fruktar jag ej stort, Fast jag hafver illa gjort; Ty den trösten jag ej glömmer, Att min *broder Jesus* dömer." Då är det slut på striden, då får du nedlägga vapnen, då slipper du att längre sjunga dina sorgesånger, då får du i stället sjunga om seger i de rättfärdigas hyddor evinnerligen. Det goda modet, som Jesus gifver, skall då fullkomnas i evig fröjd; ty då skall ingen fiende räcka dig mer, då är du fri från djefvulens skott, då trycker dig verldens tvång icke mer, då är du qvitt din gamle Adam, då skall du icke mer plågas af tröghet och kallsinnighet, då skall du icke mer gå som en enstöring i verldens öken, då skall ingen sjukdom eller lekamlig skröplighet hindra dig mer; utan då skall du fullkomligen förlossad, gemensamt med den stora skaran af Herrens förlöste, evigt sjunga din Gud och Frälsare och aldrig blifva trött; då skall det sannerligen vara ett godt mod, ett evigt fröjdefullt mod. Har du nu fått det goda modet af Jesus, så *gack i detta* frimodigt fram, vakta dig

för allt *eget mod*, rikta dina ögon mot målet, och medan du ännu väntar på din Frälsare, så kom ihåg hvad han så hjertligt tillropar dig: *Håll det du hafver, att ingen tager dina krona.* Amen.

Julgranen.

Hon är nu åter kommen den glada högtidliga julen, som genom en sällsam amalgamering af urgamla hedniska bruk med kristendomens fromma minnen har blifvit den högtidligaste festen på hela året. Ända ifrån höstmånaden börja barnen på att räkna dagarne till denna heliga fest, som af den längsta tidsrymd skiljes från hvarje annan, och äfven de vuxne glädja sig åt honom, om han också mången gång pålägger dem svåra kärleksoffer. Men den som i äldre år tänker på julaftonens minnen, honom omdoftar säkerligen vaxlukt och den granens arom, som gör för oss nordboar skogarne så kära, kanske till en del af det skäl, emedan våra käraste barndoms-hågkomster, knyta sig vid den oförgätliga blandningen af dessa vällukter.

Julgranen är af äkta svensk uppkomst; hon stammar från vår höga nord, från våra hedniska förfäder och hon har först småningom, helt och hållet inom historisk tid, beqvämat sig till den heliga tjenst, som i skön betydelse uppdragits åt henne: hon har förblifvit segrinna äfven öfver den konstgjorda palm, som en gång öfver allt i södrens länder beskuggade de der om jul uppbyggda Kristuskrubborna. Julgranens eröfringståg genom verlden har fullbordats i jättelika dimensioner, och årligen tillfogar hon nya områden till hvad hon redan vunnit. På julaftonen brinna hennes ljus i Californien och Australien lika så klart som i Sverige, endast att den riktiga granen icke alltid finnes till hands, utan måste ersättas med något annat träd. En författare har en vacker skildring om huru han, som i urskogsvildmarken hade förlorat all tidräkning, en afton, lockad af ett klart sken, stött upp dörren till ett

blockhus i det fjerran vester och befunnit sig framför en torftigt utstyrd julgran, omkring hvilken en saligt förnöjd liten barnaflock jublande dansade. Hvem skall icke tro honom då han säger, att på honom, den hemlöse, vägtrötte resande, tunga droppar stego upp i ögonen vid denna oväntade anblick? Men äfven att han genast fann sig hemmastadd bland goda, bland sedliga menniskor. Ty julgranen är medborgarinna och en sedlighetens bärerska, sådan som få andra festtecken. Hennes vandring genom jordklotets länder är också civilisationens framträngande. Der hon klädd och prydd med ljus uppställes såsom en med längtan afvaktad öfverraskning, der herrska familjelif, välsignelse och huslighet, innerligt förhållande mellan husets medlemmar. Elaka menniskor hafver ingen — julgran, det kan man med fog och rätt påstå.

Men icke blott barnaglädje och festdagsjubel knyta sig vid detta "skönaste träd, det sista från Edens trädgårdar," det susar äfven uti dess grenar gamla sagor om folkens samhörighet. Julgranen är en mennisko-brödraskapets apostel och hon uppfyller troget sitt omvändelsekall.

I England uttränger hon år efter år den galliska misteln — kanske der till ungdomens misshag; ty *Mistletoe* om julen medgifver åt dem kyssfrihet; i Paris och annorstädes i Frankrike har hon blifvit modern i de högre kretsarne; men påtändes först om nyårsafton. Äfven i Egypten klädes julgran, men af tamarisker; och på utställningen i Paris fanns en kinesisk bilderbok i hvilken en verklig julgran med påsatta ljus var afmålad. Det vackra bruket af julgranen, som härstammar från våra hedniska förfäders solståndsfest, skall kanhända äfven göra sitt till, att en gång utjemna de olika trosbekännelserna. Åtminstone lärer hon redan vara temligen allmänt införd uti bildade judiska familjer och deras barn fröjda sig åt och tala så obesväradt om julgranen, som om deras förfäder en gång i tiden hade offrat till den visa Frigga i stället för den gyllene kalfven.

Julgranen är derföre ett föremål väl värdt att taga vara på. Det sköna friska trädet är en betydelsefull symbol. Granen — för våra förfäder oförgänglighetens sinnebild — framställer klädd i årstidens nordiska drägt i äkta kristligt sinne åskådningen af motsatsen mellan vintern här nere på jorden och det från ofvan kommande ljuset. Hennes grenar äro öfverströdda med snö, genomskinliga istappar hänga ned vid hennes nålar och i de rikt kringkastade kristallerna bryta sig solens strålar mång tusen dubbelt, blänkande ädelstenar på det djupgröna trädets hvita våder.

Och viljen J veta hvarifrån dessa ädelstenar stamma, så skall jag derom förtälja er en mycket gammal, gammal saga: — I paradiset fanns ett tempel som var uppbygdt af dyrbara ädelstenar. Ingen menniska skulle vara i stånd att kunna ens i någon mån lika skildra prakten af denna byggnad. Templet stod midt på paradisets herrliga slätt, uppbygdt af englar, en blicken nästan bländande helgedom. Våra första föräldrar sjöngo i skuggan på dess gårdar lofsånger till Skaparen; ty här voro pelarsalar och långa gångar af smaragder och perlor och från springbrunnar kastade sig svalkande vattenstrålar högt upp i den af vällukt svällande luften. Likaså fanns det altaner och balkonger med hänryckande utsigter öfver fjerran länder och här vandrade det första menniskoparet i syndfri skönhet. Och templet hade tinnar och domer af safirer, skimrande i dagens solljus och i nattens stjerneglans. Det samma omgafs långt, långt bort af ett böljande haf af blommor och de herrligaste frukttträd af alla slag och deremellan skimrade svala strömmar med irisfärgade vågor. Men efter syndafallet splittrade tusende blixtrar från den nattsvarta himlen det herrliga templet i milliarder spillror och dessa blefvo utströdda öfver hela jorden, i luften och hafvet. Ty genom åskslagets kraft slungades de dels ned i jorden och dels upp i luften och bilda der ännu i dag vintergatan. Och från henne nedfaller om julenatt ädetslens-

stoftet öfver den tysta skogen och blänker och blixtrar i solens strålar.

Så berättar den gamla sagan.

Men öfver julgranen, detta "skönaste träd, det sista från Edens trädgårdar," sväfvar en engel på lätta vingar förkunnande: "Ära vare Gud i höjden, frid på jorden och menniskorna en god vilje!"

Hemtankar.

Vår hjelp står i Herrans namn, den himmel och jord gjort hafver.

Frukta dig icke, jag hafver förlossat dig, jag hafver kallat dig vid namn, du är min.

De, som med tårar så, skola med glädje uppskära.

I min Faders hus äro många boningar; om så icke vore, säger jag dock eder, att jag går bort till att bereda eder rum.

När Herren Zions fångar lösande varder, då skola vi varda såsom drömmande.

Vår umgängelse är i himmelen, dädan vi ock vänte Frälsaren, Herren Jesus Kristus, hvilken vår skröpliga lekamen skall förklara.

Ja, jag kommer snart. Amen. Ja, kom, Herre Jesu.

Anmärkningar.

Nedanstående anmärkningar och tillägg ankommo för sent för att kunna införas på sina behöriga platser i Andovers historia, hvarföre de här nedan meddelas:

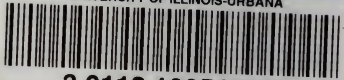
Om den första kyrkobyggnaden och tiden derför hafva vi just nu från pålitlig man erhållit följande vidare upplysningar. Det första arbetet, som synes hafva blifvit gjordt på den gamla kyrkan, skedde den 20 April 1851. Arbetet synes hafva fortfarit till den 24 Aug. 1854. Den första granskningen af församlingens räkenskaper synes hafva egt rum den 16 Febr. 1853. Granskningskommitteen, som tillika var byggnadskommitte, bestod, enligt hvad man kan finna, af Eric Westerlund, S. P. Strid, N. Peterson, Peter Larson, Carl Johan Samuelson, Sven Verner och Jonas Johanson. De första inkomsterna synas hafva varit $53.50. Pastor Esbjörns resa till östern i och för penningars insamlande för kyrkobyggnader bland våra landsmän, blef ganska rikt välsignad, ty den 8:de Juli 1851 var den insamlade summan bokförd till $2,268.83. Den 12 Febr. 1852 infördes en ny summa $128.18 från Rev. Spelman i Ohio och $55.00 från Dr. Baker i Lancaster Ohio. År 1853 hade omkring tjugofem pastorer i östern samlat och insändt omkring $200. Bland dessa pastorer var Dr. Passavant en. En amerikannre i Andover, Eb. Thompson, skänkte $200 till kyrkan. Dessutom inkommo några små summor från Andover och äfven från andra platser såsom Princeton, Chicago m. fl., så att totalsumman af inkomster till kyrkobyggnad besteg sig till omkring $3,200, en stor summa på den tiden. Af dessa penningar lemnades omkring $600 till församlingen i New Sweden, Iowa. Om församlingen i Moline erhöll en liknande summa eller om ofvanstående summa delades emellan New Sweden och Moline vet icke den som skrifver detta.

Den gamla kyrkan i Andover är byggd, undervåningen af sten och öfre våningen af tegel. Kyrkans dimensioner äro: 45 fot lång, 30 fot bred och 16 fot hög med läktare och undervåning. Meningen med undervåningen var, att det stora rummet skulle användas till skolsal och det lilla rummet i n.-ö. hörnet till sakristia. Sedermera har dock såsom förut är antydt, undervåningen användts till emigranthus och fattighem. Skola har dock äfven hållits der, och

den som skrifver detta satt för första gången på skolbänken i denna kalla mörka undervåning.

Församlingens trustees år 1851 vid kyrkobyggnaden voro Prof. Esbjörn, Sam. Johnson och Anders P. Larson.

År 185 byggde församlingen det första pastorshuset af tegel, omkring 30 fot i fyrkant och 16 fot i höjd.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 100547071